

***Verschillen in prestaties van bedrijven uit België en
het Verenigd Koninkrijk op basis van
jaarrekeningenonderzoek***

Laura WINTERS

promotor :
Prof. dr. Arthur LIMERE

Woord Vooraf

Deze eindverhandeling, voorgedragen tot het behalen van de graad van Licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen, vormt het sluitstuk van mijn opleiding aan de Universiteit Hasselt.

Het schrijven van deze eindverhandeling was enkel mogelijk dankzij een aantal mensen die daarvoor een woord van oprechte dank verdienen.

In de eerste plaats wil ik mijn promotor, Prof. dr. Arthur Limère, die mij steeds heeft bijgestaan met zijn deskundige begeleiding, van harte danken. Verder ben ik hem ook dank verschuldigd voor het ter beschikking stellen van zijn databestanden.

Verder zou ik ook mijn begeleider drs. Annemie Vandersanden willen bedanken voor de extra informatie die zij mij heeft meegedeeld en voor haar kritische beoordeling bij de tussentijdse evaluaties.

Ten slotte zou ik nog mijn ouders en mijn familie willen bedanken voor de steun die ze mij gegeven hebben. Niet enkel bij het schrijven van mijn eindverhandeling, maar gedurende mijn hele studietijd zijn zij een bron van onvoorwaardelijke steun en hulp geweest.

Laura Winters

Diepenbeek, mei 2006

Samenvatting

De prestaties tussen de ondernemingen van verschillende landen kunnen onderling erg verschillen, hierdoor is het belangrijk om deze verschillen te analyseren en te begrijpen. In deze eindverhandeling is gekozen om de prestaties van de Belgische ondernemingen te vergelijken met deze van de Britse ondernemingen. De centrale onderzoeksvraag van deze thesis luidt dan ook als volgt: **“Welke zijn de verschillen in prestaties tussen Belgische en Britse bedrijven op basis van jaarrekeningonderzoek?”** Aan de hand van een literatuurstudie en een praktijkonderzoek zal er getracht worden op deze vraag een antwoord te geven.

De literatuurstudie begint met een macro-economische analyse van België (hoofdstuk 2) en het Verenigd Koninkrijk (hoofdstuk 3) uit te voeren. In beide hoofdstukken wordt met een zelfde structuur gewerkt. Er wordt namelijk begonnen met de BBP-groei overheen de periode te bespreken. Voor België kan men uit deze reële BBP-groei afleiden dat 1996, 1998, 2001 en 2002 economisch slechtere jaren waren. In het Verenigd Koninkrijk waren dan weer de jaren 1996, 1999, 2001 en 2002 slechtere jaren voor de reële BBP-groei. De economische vertraging die in België in 1998 optrad, was in het Verenigd Koninkrijk pas op te merken in 1999. Deze BBP-groei wordt in deze hoofdstukken ook verder opgesplitst naar de groei in de belangrijkste bestedingscategorieën, voor een bespreking hiervan wordt verwezen naar de respectievelijke hoofdstukken.

Een volgend onderdeel van deze macro-economische structuur is de toegevoegde waarde per sector (landbouw, bouw, industrie en diensten). Hierbij was op te merken dat de groei in toegevoegde waarde in de verschillende sectoren niet altijd hetzelfde verliep voor België als voor het voor het Verenigd Koninkrijk. De belangrijkste verschillen was dat de industriector in België slechts in 1998 en 2001 een vertraging kenden, terwijl dat in de UK deze sector in 1998 een vertraging en in 2001 en in 2002 zelfs een daling kenden.

Verder wordt er in deze hoofdstukken ingegaan op de werkgelegenheid en de loonkosten. Wat betreft de werkgelegenheid worden de activiteitsgraad, de tewerkstellingsgraad, flexibiliteit van de arbeidsmarkt, de werkloosheidsgraad en de langdurige werkloosheid behandeld. Een eerste vaststelling hierbij is dat zowel de activiteitsgraad als de tewerkstellingsgraad continu hoger is voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Dit wil dus zeggen dat de UK een hoger percentage van actieven en tewerkgestelden heeft ten opzichte van de totale bevolking. Wat betreft de flexibiliteit valt op te merken dat zowel het aantal deeltijdswerkenden als de hoeveelheid mensen die met een tijdelijk contract werken telkens hogere waarden vertonen voor de UK dan voor België. Daarnaast is de werkloosheid en de langdurige werkloosheid over de hele periode gezien (1996-2002) in beide landen teruggelopen, maar in het Verenigd Koninkrijk is deze daling iets groter. De reële loonkosten tonen echter voor de privé sector een continue stijging voor de UK, maar voor België tonen deze gegevens een lichte daling in het jaar 2000.

Een ander onderdeel van de macro-economische achtergrond is het inflatiepeil. Deze wordt gemeten aan de hand van de geharmoniseerde index van de consumptieprijzen en vertoont voor beide landen in het algemeen een daling. Voor België was er echter in 1999 en in 2000 een stijging op te merken, terwijl de UK slechts een stijging in haar inflatiepeil toonde in het jaar 2001 en 2002. Ook valt hierbij op te merken dat in 1996 de inflatie in België lager was dan in de UK, terwijl in 2002 het omgekeerde was op te merken.

Verder wordt in deze hoofdstukken ook nog even kort ingegaan op de geografie van beide landen en wordt er in het hoofdstuk 3 ook nog ingegaan op de wisselkoersen en de kwestie van 'al dan niet euro' voor het Verenigd Koninkrijk. De wisselkoersen toonden voor het eerste deel van de periode, namelijk gedurende 1996-2000 telkens een waardeverhoging van de Britse pond ten opzichte van de Belgische frank en ten opzichte van de euro vanaf 1999. In 2001-2002 was er dan weer telkens een waardevermindering van de pond ten opzichte van de euro waar te nemen.

In het volgende hoofdstuk wordt er ingegaan op de berekeningen van de ratio's, eventuele verschillen tussen de berekeningswijze van beide landen en de toepasbare testen. Hierbij is de niet-parametrische Mann-Whitney Test als geschikte test gevonden.

In het vijfde hoofdstuk is dan het praktijkonderzoek uitgewerkt, dat begon met een korte beschrijving van het databestand. Verder worden in dit hoofdstuk vier groepen ratio's behandeld, namelijk liquiditeitsratio's, solvabiliteitsratio's, rentabiliteitsratio's en groeiratio's. Per specifieke ratio wordt eerst een beschrijving gegeven over de gegevens van deze ratio in het databestand. Daarna wordt hierop de Mann-Whitney Test uitgevoerd en gezocht naar mogelijke verklaringen voor de verschillen. De resultaten van dit hoofdstuk zullen hier heel kort worden toegelicht, voor een volledige beschrijving kan naar hoofdstuk 5 verwezen worden.

Voor de liquiditeitsratio's in het algemeen presteren de Belgische ondernemingen beter dan de Britse. De rotatie van de voorraden vormt hier echter een uitzondering op en ook het feit dat op het einde van de periode de verschillen voor de liquiditeit in ruime en in enge zin niet significant wordt, duidt op een verbetering van de Britse prestaties. De solvabiliteitsratio toonde in het begin van de periode (1996) ook nog betere prestaties voor België, maar moest vanaf 2000 ook betere waarden optekenen voor de Britse ondernemingen. In de groep van rentabiliteitsratio's valt op te merken dat zowel de rentabiliteit van het eigen vermogen als de rentabiliteit van het totaal vermogen hogere waarden geeft voor de UK dan voor België. Belgische bedrijven maken echter wel meer gebruik van de financiële hefboomwerking. De netto verkoopsmarge toonde ook hogere waarden voor de Britse bedrijven in het begin van de periode, maar dit verschil verkleinde echter.

De drie groeiratio's toonden in het algemeen ook betere waarden voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. De groei in het personeelsbestand toonde zo in het begin van de periode hogere waarden voor de UK, maar in 2001 een hogere waarde voor België, wat vooral te wijten was aan een betere aanpassing van het Brits

arbeidsvolume aan de economisch slechtere periode. De groei in het balanstotaal en de groei in de omzet toonden in het algemeen ook betere waarden voor de UK dan voor België. Wat betreft de omzetgroei was het jaar 2000 hier wel een uitzondering op, aangezien de Britse omzet dit jaar trager groeide dan de Belgische, wat verklaard kan worden door een depreciatie van de euro.

Uit deze resultaten kan men als voornaamste conclusies afleiden dat zeker wat de solvabiliteit en de rentabiliteit betreft, er mogelijkheden zijn tot verbetering voor de Belgische ondernemingen. Deze conclusies zijn weergegeven in hoofdstuk 6. Wat betreft de groei van personeelsbestand zijn er nog verbeteringspunten op het gebied van de flexibilisering van het arbeidsvolume, aangezien dit voor de ondernemingen een betere aanpassing aan de werkelijke economische toestand zou mogelijk maken.

Inhoudsopgave

Woord Vooraf 2

Samenvatting 3

Inhoudsopgave 7

Hoofdstuk I: Probleemstelling	- 10 -
1.1 Inleiding	- 10 -
1.2 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen	- 11 -
1.3 Beperkingen	- 12 -
1.4 Onderzoeksopzet	- 12 -
1.4.1 Literatuurstudie	- 13 -
1.4.2 Praktijkonderzoek	- 14 -
Hoofdstuk II: Macro-economische analyse van België	- 15 -
2.1 Het Bruto Binnenlands product	- 15 -
2.1.1 De BBP-groei in 1996	- 16 -
2.1.2 De BBP-groei in 1997	- 17 -
2.1.3 De BBP-groei in 1998	- 18 -
2.1.4 De BBP-groei in 1999	- 19 -
2.1.5 De BBP-groei in 2000	- 21 -
2.1.6 De BBP-groei in 2001	- 23 -
2.1.7 De BBP-groei in 2002	- 25 -
2.2 Sectoren	- 26 -
2.3 Geografie	- 29 -
2.4 Werkgelegenheid	- 30 -
2.5 Loonkost	- 33 -
2.6 Inflatie	- 37 -

Hoofdstuk III: Macro-economische analyse van het Verenigd Koninkrijk	- 41 -
3.1 Het Bruto Binnenlands product	- 41 -
3.2 Sectoren	- 47 -
3.3 Geografie	- 50 -
3.4 Werkgelegenheid	- 51 -
3.5 Loonkost	- 56 -
3.6 Inflatie	- 58 -
3.7 Wisselkoers	- 59 -
3.8 Overschakeling op de euro	- 61 -
Hoofdstuk IV: Theoretisch kader van de financiële analyse en de statistische methodes	- 65 -
4.1 Prestatie-indicatoren	- 65 -
<i>4.1.1 Liquiditeitsratio's</i>	- 66 -
4.1.1.1 Ruime liquiditeit of current ratio	- 67 -
4.1.1.2 Liquiditeit in enge zin of acid ratio	- 68 -
4.1.1.3 Aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet	- 69 -
4.1.1.4 Rotatie van de totale voorraden	- 71 -
4.1.2 Solvabiliteit (ratio van onafhankelijkheid)	- 72 -
<i>4.1.3 Rentabiliteit</i>	- 73 -
4.1.3.1 Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting	- 73 -
4.1.3.2 Netto rentabiliteit van het totaal der activa, voor belastingen	- 74 -
4.1.3.3 Graad van financiële hefboomwerking	- 75 -
4.1.3.4 Netto verkoopsmarge	- 76 -
<i>4.1.4 Groei van balans of resultatenrekeningposten</i>	- 77 -
4.1.4.1 Groei personeelsbestand	- 78 -
4.1.4.2 Groei balanstotaal	- 78 -
4.1.4.3 Groei omzet	- 79 -
4.2 Statische testen	- 80 -
<i>4.2.1 Keuze van de statistische test</i>	- 80 -
<i>4.2.2 De Mann-Whitney U Test</i>	- 83 -
Hoofdstuk V: Praktijkonderzoek	- 86 -
5.1 Inleiding	- 86 -
5.2 Liquiditeitsratio's	- 87 -

5.2.1 Ruime liquiditeit of current ratio	- 88 -
5.2.2 Enge liquiditeit of acid ratio	- 90 -
5.2.3 Aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet	- 92 -
5.2.4 Rotatie van de totale voorraden	- 96 -
5.3 Solvabiliteitsratio	- 98 -
5.4 Rentabiliteitsratio's	- 101 -
5.4.1 Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting	- 101 -
5.4.2 Netto rentabiliteit van het totaal der activa, voor belasting	- 103 -
5.4.3 Graad van financiële hefboomwerking	- 106 -
5.4.4 Netto verkoopsmarge	- 108 -
5.5 Groeiratio's	- 110 -
5.5.1 Groei van het personeelsbestand	- 110 -
5.5.2 Groei van het balanstotaal	- 113 -
5.5.3 Groei van de omzet	- 115 -
Hoofdstuk VI: Conclusies	- 118 -
Lijst van de geraadpleegde werken	- 132 -
Overzicht Tabellen	- 137 -
Bijlagen	- 140 -

Hoofdstuk I: Probleemstelling

In dit hoofdstuk zal in een eerste deel de problematiek van mijn onderwerp omschreven worden. Uit deze problematiek kan men daarna de centrale onderzoeksvraag en deelvragen afleiden. Een derde deel zal ingaan op de beperkingen die zich voordoen in dit onderzoek. Ten slotte kan de onderzoeksopzet uiteengezet worden.

1.1 Inleiding

Omwille van de steeds groeiende globalisering wordt het steeds belangrijker om niet enkel als onderneming, maar ook als land concurrentieel te blijven. Dit kan men onderzoeken door de prestaties van onze eigen ondernemingen te vergelijken met deze van andere landen. Het is belangrijk om de verschillen te begrijpen en hieruit te leren om zo zelf als land steeds sterker te staan in deze steeds veranderende wereld. Aangezien België voornamelijk met zijn buurlanden handel drijft, is het hierdoor belangrijk om onze Belgische prestaties met die van de buurlanden te vergelijken. Hiernaast speelt ook de euro die ingevoerd is in 1999 een factor. Omdat bijna alle West-Europese landen deze munt hebben ingevoerd, hebben zij zo de handel tussen elkaar vergemakkelijkt. Omwille van het feit dat het Verenigd Koninkrijk zich niet heeft aangesloten bij de Europese eenheidsmunt, lijkt dit ook een interessant land om onze prestaties mee te vergelijken. Dit onderzoek zal zich daarom toespitsen op een vergelijking met het Verenigd Koninkrijk.

Het vergelijken van de prestaties van ondernemingen is niet enkel belangrijk voor de ondernemingen zelf, maar het kan ook mogelijke werkpunten voor de overheid onthullen. De reden hiertoe is dat verschillen in prestaties zowel kunnen veroorzaakt worden door de macro-economische achtergrond, als door culturele verschillen.

Men kan de prestaties van een bedrijf zowel met kwalitatieve als met eerder kwantitatieve maatstaven meten. Aangezien kwalitatieve maatstaven een grondige studie vereisen per te onderzoeken bedrijf, wordt het hierdoor moeilijk een groot aantal bedrijven te onderzoeken. Op deze manier kan men dus niet de totaliteit van de Belgische ondernemingen vergelijken met de Britse. Dit kan men echter wel door eerder kwantitatieve maatstaven toe te passen zoals een jaarrekeningonderzoek.

1.2 Centrale onderzoeksvraag en deelvragen

Zoals reeds in het vorige deel is vermeld, is het belangrijk om eventuele verschillen in prestaties tussen onze twee landen op te merken. Op deze wijze kan men op zijn sterke punten verder bouwen en de zwakkere punten proberen te verbeteren. De algemene centrale onderzoeksvraag van deze eindverhandeling kan dan ook als volgt geformuleerd worden:

“Welke zijn de verschillen in prestaties tussen Belgische en Britse bedrijven op basis van jaarrekeningonderzoek?”

Deze centrale onderzoeksvraag kan vervolgens worden opgedeeld in verscheidene deelvragen. Aan de hand van deze concrete deelvragen zal er getracht worden een antwoord te vinden op de centrale onderzoeksvraag. De hierna volgende deelvragen zullen gesteld worden:

- Welke is de macro-economische situatie van België en het Verenigd Koninkrijk?
- Welke maatstaven zijn het meest geschikt om de ondernemingsprestaties tussen beide landen te vergelijken?
- Welke testen zijn geschikt om eventuele verschillen in deze prestatie maatstaven op significantie te testen?
- Zijn er significante verschillen voor deze prestatie maatstaven en zijn er hiervoor specifieke oorzaken te herkennen?

1.3 Beperkingen

De database waarmee gewerkt wordt, werd mij ter beschikking gesteld door prof. Limère. De gegevens uit deze database zijn voor het Verenigd Koninkrijk gehaald uit de secundaire database FAME, die gepubliceerd is door het Bureau Van Dijk. De Belgische gegevens zijn dan weer afkomstig van de Cd-rom van de balanscentrale van de Nationale Bank van België. Om deze gegevens zo veel mogelijk op elkaar af te stemmen zijn niet alleen de definities van bepaalde ratio's gewijzigd, maar ook de kleinere Belgische ondernemingen (aantal werknemers < 10) weggelaten.

Een volgende beperking is de te onderzoeken periode, die zich uitstrekt van 1996-2002. Deze afbakening is gemaakt omdat 2002 het laatste jaar is waarvan de gegevens beschikbaar waren. De beginbeperking 1996 is gekozen omwille van twee redenen. Ten eerste was er in dit jaar een grondige aanpassing van de boekhoudwetgeving op het vlak van personeel en de sociale balans. Ten tweede kan 1996 net als 2002 als een conjunctureel dieptepunt worden gezien. Door te beginnen in 1996 en 2002 als eindjaar te nemen, overbruggen de data dus een conjunctuurcyclus.

Ten slotte zal er ook een beperking zijn op de verdere toespitsing van het onderzoek. De database met de Britse gegevens bestaat voornamelijk uit Engelse ondernemingen en voor een kleiner deel uit ondernemingen van Schotland, Wales en Noord-Ierland. Hierdoor wordt het moeilijk om een verdere opdeling naar regio uit te voeren, omdat dan de representativiteit niet gewaarborgd kan worden.

1.4 Onderzoeksopzet

De onderzoeksopzet is in twee grote delen in te delen, namelijk een literatuurstudie en een praktijkonderzoek. De literatuurstudie heeft tot doel een inzicht te geven in de macro-economische toestand van beide landen. Hierna zal een praktijkonderzoek

worden uitgevoerd om te testen of er significante verschillen bestaan. Hierbij kan er teruggegrepen worden naar de bevindingen van de literatuurstudie. In de volgende delen zal er telkens een concrete bespreking van de onderzoeksmethode worden weergegeven.

1.4.1 Literatuurstudie

Om een antwoord te kunnen formuleren op de eerste deelvraag is het belangrijk om een beter inzicht te krijgen in de macro-economische achtergrond van België en het Verenigd Koninkrijk. Omwille van deze reden is er achtereenvolgens een literatuuronderzoek voor België en daarna voor het Verenigd Koninkrijk uitgevoerd.

Dit literatuuronderzoek werd begonnen door gebruik te maken van diverse zoekmachines. Via de zoekmachines zoals EBSCOhost in de bibliotheek van de Universiteit Hasselt sprongen vooral de publicaties van Eurostat en de jaarverslagen van de Nationale Bank van België naar voren. Via de zoekmachines op het internet, zoals google, zijn vooral de websites van Eurostat, de Nationale Bank van België, the Office for National Statistics en de HM Treasury naar boven gekomen. Aangezien het hier om officiële websites van deze instituten gaat, kan men de informatie van deze sites als betrouwbaar aanvaarden.

In een tweede deel van mijn literatuuronderzoek werden de prestatie maatstaven en de testen die voor deze maatstaven hanteerbaar zijn, onderzocht. Wat betreft de prestatie maatstaven werden zowel verscheidene handboeken van financiële analyse als de definities die de secundaire database FAME hanteerde in de opstelling van haar gegevens geraadpleegd. Hierbij werd vooral gelet op een zo groot mogelijke overeenstemming tussen beide definities en werden eventuele verschillen aangehaald. Nadat deze prestatie maatstaven gedefinieerd waren, kon er dieper worden ingegaan op de juiste testen. Hierbij werd er ook de bibliografische databank van de Universiteit Hasselt geraadpleegd, waarbij er enkele interessante artikelen en

werken over de niet-parametrische testen werden gevonden. Nadat verscheidene artikels en websites gevonden waren, heb ik deze doorgenomen en gefilterd om zo enkel gebruik te maken van bronnen die waarheidsgetrouw zijn.

De bevindingen van deze literatuurstudie zullen in de volgende drie hoofdstukken worden uitgewerkt. Er zal een opsplitsing worden gemaakt voor de bespreking van de macro-economische achtergrond van België en van het Verenigd Koninkrijk. De keuze van de prestatie maatstaven en van de specifieke testen zullen samengenomen worden, omdat deze beide noodzakelijk zijn om het praktijkonderzoek uit te voeren.

1.4.2 Praktijkonderzoek

Het praktijkonderzoek zal beginnen met een bespreking van het databestand en een verdere specifieke verklaring voor de gekozen test. Vervolgens zullen de prestaties van beide landen aan de hand van ratio's geanalyseerd worden. Per ratio zal er telkens even kort worden ingegaan op de beschrijving van de gegevens van het databestand voor deze ratio.

Nadat deze ratio telkens kort omschreven is, zal er nagegaan worden aan de hand van een niet-parametrische test of deze significante verschillen vertonen tussen België en het Verenigd Koninkrijk. Indien er verschillen worden opgemerkt dan zal er geprobeerd worden om deze verschillen aan de hand van bevindingen uit het literatuuronderzoek en eventueel bijkomende informatie te verklaren.

Ten slotte zullen al deze bevindingen nog eens kort worden samengevat in het laatste hoofdstuk om hier dan ook conclusies en antwoorden op de deelvragen en centrale onderzoeksvraag op te kunnen formuleren.

Hoofdstuk II: Macro-economische analyse van België

In dit hoofdstuk zal er voor België een schetsing van de macro-economische achtergrond worden gegeven. Deze achtergrond zal vooral toegespitst worden op de periode 1996-2002 aangezien dit de te onderzoeken periode is. In het volgende hoofdstuk zal een soortgelijk onderzoek voor het Verenigd Koninkrijk worden uitgevoerd.

Er zal eerst een algemene achtergrond worden gegeven, namelijk door het bruto binnenlands product (BBP) over de periode te bespreken. Daarna zal meer specifiek gekeken worden naar de verschillende sectoren en hun prestaties. Hierna zal kort een geografische omschrijving van ons land worden gegeven. Bij een volgende punt zal gekeken worden naar de invloed van deze prestaties van het bedrijfsleven op de bevolking en dus de werkgelegenheid. Vervolgens zal ook de evolutie van de loonkosten worden behandeld en als laatste zal de inflatie gedurende de te onderzoeken periode worden besproken.

2.1 Het Bruto Binnenlands product

Het Bruto Binnenlands product (BBP) is een algemene indicator van de economische prestaties en dus ook van de economische welvaart van een bepaald land. Ze meet namelijk de output die een regio gedurende een bepaalde periode binnen haar grenzen heeft geproduceerd. Om het BBP tussen verschillende landen te kunnen vergelijken, moet men ze eerst in een gelijke munt zetten. Eurostat (2003) zet het BBP van ieder lidstaat om in ecu (tot 1998) en in euro (vanaf 1999) aan de hand van de officiële wisselkoers. Zelfs als het BBP in een gelijke munt staat kan er zich nog een vertekening voordoen. Dit komt omdat het BBP over een bepaalde tijd kan veranderen omwille van een wijziging in de geproduceerde hoeveelheden of door een verandering in de prijzen. Hierdoor is het belangrijk om met vaste prijzen of koopkrachtstandaarden (KKS) te werken om zo de invloeden van prijsstijgingen te

eliminieren. Eurostat werkt hiervoor met de koopkrachtpariteiten. Dit is een gewogen gemiddelde van de prijsratio's van een representatieve goederen- en dienstenkorf om de nationale munteenheid om te zetten in KKS. (Eurostat, 2003)

In tabel 1 (zie bijlage 1) zijn voor de jaren 1996-2002 het BBP voor België aan werkelijke prijzen en aan koopkrachtstandaarden opgenomen. De reële BBP-groeiratio's met hun verdere opsplitsing zijn in tabel 2 (zie bijlage 1) opgenomen. Tabel 2.1 geeft enkel deze reële BBP-groeiratio's. Omdat het BBP gedurende deze periode continu groeit zowel aan werkelijke prijzen als aan KKS, is het vooral nuttig om de groei te analyseren.

Tabel 2.1: Reële BBP groeiratio's

Reële BBP groeiratio's								
	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio								
België		1.2	3.3	1.9	3.1	3.9	1.0	1.5

Bron: Eurostat

De BBP-groei, zoals deze geregistreerd is door Eurostat op haar website (2006), bedraagt in 1996 gemiddeld 1,2 pct. Deze groei steeg in 1997 om daarna terug te dalen tot een gemiddelde groei van 1,9 pct. in 1998. Hierna volgen twee opeenvolgende jaren van opnieuw een stijging in de groei in 1999 en 2000. Nadien volgt er weer een daling van de BBP-groei in 2001, namelijk tot 1 pct., waarna deze ten slotte weer stijgt tot 1,5 pct. in 2002. Deze groei zal nu per jaar verder opgesplitst worden.

2.1.1 De BBP-groei in 1996

Volgens het jaarverslag van de Nationale Bank (1997) is het gemiddelde groeipercentage van 1996 niet een goede weergave van de onderliggende conjunctuurontwikkeling. In de loop van 1995 daalde de economische activiteit

immers, terwijl er zich in 1996 juist het omgekeerde voordeed. Deze omkering was echter niet voldoende om het groeipercentage verder te laten stijgen. Het verslag vermeldt ook dat de economische activiteit in België vroeger op gang kwam dan deze van andere landen. Dit komt omdat de Belgische industrie relatief sterker gespecialiseerd is in het aanmaken van intermediaire goederen. Deze goederen worden bij een conjuncturomslag eerder gevraagd dan andere soorten producten.

Het groeipercentage werd vooral ondersteund door de binnenlandse afzet die op haar beurt voornamelijk door de investeringen van bedrijven werd gedragen. De export kende ook een redelijke groei, maar door ook een haast even hoge groei van de import was de nettobijdrage van het buitenland aan de BBP-groei zeer klein. De Nationale Bank stelt in haar verslag (1997) dat deze hoge import werd veroorzaakt door de hoge bedrijfinvesteringen en dus niet noodzakelijk negatief is. De consumptieve bestedingen van de particulieren toonden een matige groei en dit ondanks een lichte vermindering van het totale besteedbare inkomen. In het verslag van de Nationale Bank (1997) wordt dit verklaard doordat een trage groei of zelfs een daling van het beschikbare inkomen meestal tot een vermindering van de spaarquote leidt. Hierdoor kan de consumptie toch nog groeien.

2.1.2 De BBP-groei in 1997

De stijging in de groei in 1997 is een voortzetting van de aantrekkende economische groei die volgens de Nationale Bank van België vanaf 1996 is begonnen. De Nationale Bank stelt in haar verslag (1998) ook dat deze groei deels te wijten is aan de toenemende export die al enkele jaren aan het stijgen was door een sterke groei van de buitenlandse afzetmarkten.

De stijging in de BBP-groei werd ook verder aangemoedigd door een stijging van de binnenlandse bestedingen. Deze stimuleerden dan weer de stijging van de import, maar door de sterkere exportstijging bleef de netto-uitvoergroei toch positief. De

combinatie van de toenemende export en de stijging van de binnenlandse afzet hebben tot een hoge bezettingsgraad van de productiecapaciteit geleid. Dit heeft samen met een stijging van de gemiddelde rentabiliteit van de bedrijven en een daling van de lange-termijnrente geleid tot een stijging van de bedrijfsinvesteringen. De particuliere consumptie steeg ook aanzienlijk gedurende 1997 en er werd ook meer in woningen geïnvesteerd. De particuliere consumptie groeide aanzienlijker dan de stijging in het reële inkomen. Dit kan verklaard worden door een verdere daling van de spaarquote en getuigt van een sterk vertrouwen in de toekomst.

2.1.3 De BBP-groei in 1998

In 1998 is er terug een vertraging van de groei op te merken. In het jaarverslag van de Nationale Bank (1999) merkt men hieromtrent op dat alhoewel er nog een stijging in de eerste jaarhelft was waar te nemen, was er in de tweede helft van het jaar duidelijk een vertraging van de groei op te merken.

Voor dit jaar is, volgens de gegevens van tabel 2 (zie bijlage 1), de negatieve netto-uitvoergroei een belangrijk aandachtspunt. Dit is te verklaren doordat de uitvoergroei die in 1997 sterk groeide en in de tweede helft van dat jaar ook zijn hoogtepunt kende, sindsdien terug langzaam verminderd is. Deze vermindering in de export kan voor een klein deel worden toegeschreven aan de vermindering van de wereldvraag door de Aziatische crisis. Een andere belangrijke verklaring voor de vermindering van de export is het feit dat België voornamelijk met de andere EU-landen handeldrijft. Hierdoor heeft het vertrouwensverlies van de ondernemers van de andere Europese landen een belangrijke invloed gehad op de daling van de vraag naar intermediaire goederen. Door de stijging in de binnenlandse bestedingen echter is ook de invoer sterk gestegen. Doordat de invoergroei sterker gestegen was dan de exportgroei heeft de netto-uitvoer dus een negatieve invloed gehad op de BBP-groei.

De stijging van de binnenlands bestedingen werden vooral veroorzaakt door een stijging in de consumptie van de particulieren. Deze werd volgens de Nationale Bank (1999) dan weer veroorzaakt door zowel een stijging in het reële beschikbare inkomen als door een verdere verlaging van de spaarquote, wat op zijn beurt dan weer het gevolg is van een hoog consumentenvertrouwen. De bedrijfsinvesteringen, welke ook een onderdeel zijn van de binnenlandse bestedingen, zijn iets minder snel gegroeid dan in 1997, maar kenden toch nog een redelijke groei. In haar verslag zegt de Nationale Bank (1999) dat de bedrijven proberen met hun investeringen hun productiecapaciteit af te stemmen op de verwachte vraag. Hierdoor kan men in een tijd van economische verzwakking ook een vertraging in de investeringen verwachten.

2.1.4 De BBP-groei in 1999

Volgens de gegevens van de Nationale Bank (2000) was er in 1999 weer een heropleving van de economische activiteit. De economische vertraging die men in 1998 kon zien, is dus slechts van korte duur geweest. Ondanks de minder gunstige uitgangspositie waarin de Belgische economie zich in eind 1998, begin 1999 in bevond, heeft men door een continue groei toch een versnelling in de groei kunnen noteren. Vanaf het tweede kwartaal was er immers een herstel te zien in de industrie en dit ondanks de dioxinecrisis die in juni ontdekt werd. De dioxinecrisis heeft volgens het jaarverslag van de Nationale Bank (2000) in zijn totaal gezien maar een beperkte negatieve invloed gehad op de BBP-groei. De getroffen delen van de industrie, namelijk de industrietakken landbouw en voedingsnijverheid, wisten zich zeer snel te herstellen. De vleesindustrie had echter wel wat meer tijd nodig om te kunnen herstellen. De uitvoer heeft ook een beperkt nadeel ondervonden door de dioxinecrisis, dit vooral door het verbod op de getroffen producten en door daarna een strengere controle toe te passen. Er kan echter ook sprake geweest zijn van geschonden imago van de Belgische goederen. De uitvoer viel ook al in de eerste helft van het jaar tegen. Dit kwam omdat de stijgende vraag van de opkomende

markten niet voldoende was om de dalende uitvoer naar landen in het eurogebied (zwakke vraag van de voornaamste handelspartners) goed te maken. In de tweede helft van het jaar was er echter ondanks de dioxinecrisis een herstel van de vraag in de EU-landen. Deze heeft de export terug laten stijgen waardoor de totale exportgroei niet zeer sterk gedaald is in vergelijking met 1998.

De economische groei is in 1999 het hele jaar ondersteund geweest door de bestedingen van particulieren, van bedrijven en van de overheid. De bestedingen van de particulieren kenden echter een iets minder grote groei dan in het vorige jaar. Deze vertraging had vooral te maken met een kleinere stijging van het reële beschikbare inkomen. Deze tragere groei in koopkracht was dan weer het gevolg van kleinere stijging in de werkgelegenheid. Er waren in het jaar 1999 wel enkele maatregelen genomen om de loonlast voor de werkgevers te verminderen, namelijk door een verlaging van de werkgeversbijdragen. Ook was er een maatregel genomen om de netto-lonen te laten stijgen. Dit gebeurde door een herindexering van de belastingschalen op basis waarvan de personenbelasting wordt berekend. Door dit laatste wonnen de particulieren toch nog een beetje aan koopkracht. De nettolonen waren namelijk krachtiger gestegen dan het voorbije jaar. Verder hebben de particulieren weer hun spaarquote verlaagd, waardoor de vertraging in de groei van koopkracht niet volledig doorwoog in hun consumptieve bestedingen.

De ondernemingen hadden in 1998 nog sterk geïnvesteerd, in het jaar nadien namen de investeringen nog toe maar vertraagde de groei wel aanzienlijk. De Nationale Bank van België zet in haar verslag zelfs dat deze bedrijfsinvesteringen en de overheidsinvesteringen, de belangrijkste reden zijn achter de sterke binnenlandse vraag. Het feit dat deze overheidsinvesteringen zo sterk groeiden tijdens 1999 was vooral te wijten aan de gemeenteraadsverkiezingen die naderbij kwamen. Hierdoor werden er grote projecten op het gebied van openbare werken opgezet door de plaatselijke overheden.

De overheidsconsumptie nam in dit jaar ook erg toe, wat vooral te wijten was aan de gezondheidszorguitgaven en de nieuwe methodologie ESR 1995 van het Instituut voor de Nationale Rekeningen (INR). Deze nieuwe methodologie houdt in dat de consumptieve bestedingen moeten ondergebracht worden bij de sector die ze uiteindelijk moet financieren. Aangezien de uitgaven van de gezondheidszorg een grotere impact hebben op de consumptieve overheidsuitgaven dan op de consumptieve bestedingen van de particulieren, moeten ze dus bij deze eerste worden ondergebracht. Dit verklaart ook deels waarom de particuliere bestedingen minder snel zijn gegroeid. De andere overheidsconsumpties zijn echter minder snel gestegen dan het voorbije jaar.

2.1.5 De BBP-groei in 2000

Voor het jaar 2000 was er weer een versnelling in de groei op te merken. In haar jaarverslag stelt de Nationale Bank (2001) dat de versnelling in het eerste kwartaal van 2000 een hoogtepunt had bereikt, waarna de groei geleidelijk aan vertraagde tot een meer stabielere groei. Ook hebben er zich in dit jaar twee belangrijke schokken voorgedaan op internationaal niveau, namelijk de stijging in de aardolieprijs en de depreciatie van de euro. De stijging van de prijs van aardolie had twee belangrijke gevolgen. Ten eerste daalde de export, dit kwam omdat de groei en dus ook de invoervraag van de belangrijkste handelspartners van ons land verminderde. Een tweede gevolg is het inkomensverlies van de Belgen, dat op zijn beurt een negatief effect had op de binnenlandse vraag. Dit inkomensverlies werd voor een gedeelte gedragen door de gezinnen omdat hun inkomen aan de gezondheidsindex is gekoppeld, waarin de prijzen van aardolie minder sterk in doorwerken. De depreciatie van de euro had dan weer een eerder positieve invloed op het BBP. Volgens het verslag van de Nationale Bank (2001) ging door deze depreciatie de export stijgen. Dit gebeurde doordat er een prijsvoordeel ontstond ten opzichte van goederen en diensten die niet in één van de eurolanden werden geproduceerd. Deze stijging in de export gebeurde rechtstreeks aan niet-eurolanden en onrechtstreeks

doordat de economische activiteit in andere eurolanden ook gestimuleerd werd en zij dus meer (van België) gingen importeren. Verder werd de uitvoer ook gestimuleerd door de groei van de afzetmarkten door een hoogconjunctuur in diverse regio's van de wereld.

De Nationale Bank (2001) stelt dat de BBP-groei zo sterk steeg dankzij een groei in de uitvoer en door een toename in de binnenlandse bestedingen, meer bepaald de particuliere bestedingen. De verhoging van het concurrentievermogen door het jarenlange gevoerde beleid van loonmatiging heeft ook een bijdrage kunnen leveren tot de versnelling van de exportstijging. De stijging in de particuliere consumptie aan de andere kant was mogelijk dankzij een sterkere toename van het beschikbaar inkomen en een verlaging van de spaarquote. De Nationale Bank vermeldt in haar rapport (2001) ook dat de particulieren hun spaargeld zeker hebben aangesproken om het verlies aan koopkracht die de aardolieprijsstijgingen met zich mee brachten, op te vangen. De lonen stegen op hun beurt weer door de verminderingen van werkgevers- en werknemersbijdragen die de overheid had toegekend en door een verbeterde situatie op de arbeidsmarkt, waardoor de werkgelegenheid steeg. Door deze versnelde uitvoergroei en door de stijging van de groei van de binnenlandse bestedingen is ook de invoer aanzienlijk gestegen. Deze invoer is volgens de tabel 2 (zie bijlage 1) zelfs iets sterker gestegen dan de uitvoer, waardoor de netto-uitvoergroei een negatieve invloed had op de BBP-groei in 2000. De investeringen door ondernemingen zijn ook sterk gestegen en dit is vooral dankzij de sterk groeiende vraag. Wel valt op te merken dat de brutovorming van vast kapitaal door de bedrijven sinds 1995 steeds hoger is dan de BBP-groei, in het verslag van de Nationale Bank (2001) wordt dit zowel toegeschreven aan gunstige financieringscondities als aan het acceleratorprincipe. Dit principe houdt in dat om de kapitaalvoorraad aan te passen aan een stijging van de economische groei en dus een toenemende vraag, het noodzakelijk is dat de investeringen vlugger stijgen dan de vraag. De consumptie en investeringen door de overheid die in het vorige jaar een aanzienlijke stijging kenden, groeiden dit jaar ook nog, maar wel minder snel.

2.1.6 De BBP-groei in 2001

Volgens het verslag van de Nationale Bank (2002) vertraagde de BBP-groei in 2001. Aangezien België een zeer open economie heeft, is ze namelijk ook zeer gevoelig voor conjunctuurontwikkelingen in de rest van de wereld en zeker in de Europese landen. De vertraging van de economische groei begon al in de loop van 2000 en zette zich in 2001 voort. De gebeurtenissen van 11 september in de Verenigde Staten en hun nasleep hebben een mogelijk herstel ook niet vergemakkelijkt. Door deze gebeurtenissen is zowel het consumentenvertrouwen als het ondernemersvertrouwen serieus gedaald.

Als we de voornaamste bestedingscategorieën bekijken (zie tabel 2 in bijlage 1) dan valt een eerste deel van de verklaring voor de sterke daling van de BBP-groei op te merken bij de groeivertraging van de uitvoer van goederen en diensten. De exportgroei vertraagde namelijk doordat wereldwijd de economische activiteit vertraagde, vooral de export naar het Amerikaanse vasteland kende een daling van de groei. De export van de diensten kende een minder sterke vertraging dan deze van de goederen, maar samen vertraagden ze toch nog sterk. Verder was er door een gelijktijdige zwakte van de export en van de meeste componenten van de binnenlandse vraag ook een vermindering van de importgroei. Hierdoor kon de netto-uitvoergroei toch nog positief blijven en heeft dit zo kunnen meedragen tot de groei van het BBP.

De bedrijfsinvesteringen zijn een andere bestedingscategorie. Deze hadden ook te maken met een vertraging in de groei, voornamelijk door de wereldwijde economische vertraging en door de onzekerheid over het tijdstip en de omvang van het herstel. Deze onzekerheid werd nog versterkt door de gebeurtenissen van 11 september en hebben ondernemers ook tot voorzichtigheid aangespoord met betrekking tot hun investeringsprojecten voor 2002. Een economische vertraging kan volgens het rapport van de Nationale Bank (2002) de beslissingen van een onderneming tot investeren op twee mogelijke wijzen beïnvloeden. Ten eerste kan

de vertraging leiden tot een lagere verwachte vraag naar goederen en diensten, waarnaar men de investeringen op afstemt. Als tweede punt zal de economische vertraging ook een invloed hebben op de omzet van een onderneming en dus ook op de middelen waarover een onderneming kan beschikken om een investeringsproject (zelf) te financieren. De relatieve kostprijs van kapitaal ten opzichte van arbeid is echter wel verminderd, door een vermindering van de kostprijs van ingevoerde investeringsgoederen, maar dit heeft de bedrijfsinvesteringen niet verder kunnen laten groeien.

De groei van de particuliere consumptie is ook gedaald. De groei in consumptiebestedingen was nagenoeg gelijk met deze van het beschikbare inkomen en hieruit kan men dus afleiden dat dit het eerste jaar was (van de te onderzoeken periode) waar de spaarquote niet afnam. Dit laatste kan men verklaren doordat de zwakke conjunctuur de consumenten een minder gunstige (toekomstige) positie liet zien van de overheidsfinanciën en van de arbeidsmarkt. Het feit dat de stijging van de consumptieve bestedingen het vorige jaar groter waren dan de vermeerdering van het beschikbaar inkomen, kan volgens het verslag van de Nationale Bank (2002) dit jaar ook tot een bijsturing door de gezinnen geleid hebben.

De overheidsinvesteringen zijn in 2001 sterk gedaald, dit komt omdat de federale regering een deel van haar onroerende goederen heeft verkocht en doordat de gemeenteverkiezingen voorbij waren. Dit laatste heeft ertoe geleid dat het aantal openbare werken verminderde. De consumptieve bestedingen van de overheid stegen aan de andere kant nog feller dan het jaar voorheen. Dit kwam doordat alhoewel de overheid minder goederen en diensten had aangekocht, ze toch een grote vermeerdering voor haar gezondheidszorguitgaven en een stijging in haar bezoldigingen en pensioenen kende.

2.1.7 De BBP-groei in 2002

In het jaar 2002 is de groei van het BBP weer lichtjes toegenomen. Het herstel dat vooral in het eerste kwartaal het duidelijkst was, werd nadien door toenemende onzekerheid van zowel ondernemingen als consumenten over de duur van het herstel afgeremd. In haar jaarverslag (2003) wijt de Nationale Bank deze trage groei vooral aan de groei van de diensten, die in 2001 een zeer belangrijke component van de groei was. De diensten waren in de loop van 2002 echter aan het dalen en dit vooral in de deelgroep diensten aan bedrijven. Dit kan deels worden toegeschreven aan het feit dat ondernemingen de laatste jaren steeds meer aan 'outsourcing' deden en dat deze diensten in tijden van economische verzwakking als eerste worden geëlimineerd. Door dit zwak herstel zijn de ondernemingen hun investeringen bovendien gaan aanpassen. Aangezien de vraag zwak bleef hadden de ondernemingen te kampen met een te veel aan productievermogen, dit zowel op het vlak van arbeid als op het vlak van kapitaal. Dit leidde tot een vermindering van banen en tot een vermindering van investeringen. De vermindering van investeringen was ook te wijten aan een daling van rentabiliteit en dus ook een daling van de financieringsmogelijkheden, zowel extern als intern.

De consumptiebestedingen van de particulieren zijn nog wel gestegen maar in een iets lager tempo als het jaar voorheen. Dit kan door twee redenen worden verklaard. Als eerste werd het kijk- en luistergeld niet langer beschouwd als een consumptie maar als een belasting, doordat de openbare radio- en televisie maatschappijen naar de overheidssector werden overgebracht door een herklassering. Hiernaast moet men ook rekening houden met de sterke daling van het consumentenvertrouwen op het einde van 2001, mede door de aanslagen van 11 september. Volgens het verslag van de Nationale Bank (2003) leek het consumentenvertrouwen zich in het begin van 2002 aanvankelijk nog wel te herstellen, maar het daalde vervolgens terug hoewel het toch nog ver boven het dieptepunt dat in 2001 was behaald, bleef. De in het algemeen verbeterde koopkracht heeft dan weer een positief effect gehad op de bestedingen van de gezinnen.

De overheidsbestedingen zijn aan de andere kant wel sneller gegroeid en dit geldt zowel voor de consumpties als voor de investeringen. Zoals eerder vermeldt is de openbare radio en televisie in de overheidssector opgenomen en dit kan de stijging van de overheidsconsumpties verklaren, doordat hun bestedingen aan goederen en diensten maar ook aan bezoldigingen nu ook in de overheidsconsumpties werden opgenomen. De totale uitgaven voor goederen en diensten zijn echter minder gestegen dan het jaar voordien. De stijging is dus te wijten aan de vermeerdering van de loonuitgaven. De Nationale Bank vermeldt in haar verslag (2003) wel dat de stijging in de gezondheidszorguitgaven wel verminderd is, dit door maatregelen voor kostenbeheersing.

De export is in 2002 dan weer zeer lichtjes sneller gaan groeien. In het begin van het jaar kon er nog een vertraging worden opgemerkt, maar daarna kwam er een heropleving die echter te aarzelend bleek te zijn om een degelijke groei te realiseren. De import is nagenoeg gelijk gebleven, ondanks een lichte stijging van de uitvoer en van de binnenlands bestedingen. Hierdoor is de netto-uitvoergroei nog positief kunnen blijven en heeft ze kunnen meedragen tot de BBP-groei.

2.2 Sectoren

Nu de algemene groei van de economische activiteit besproken is, kunnen we deze algemene gegevens toespitsen op de verschillende sectoren. Het jaarverslag van Eurostat (2003) ziet hiervan het belang omdat de ondernemingsstructuur zowel de ontwikkelingen in de sectoren als de veranderingen van de economie in zijn geheel kan verklaren. Ze heeft tot dit doel een aantal basis indicatoren geselecteerd, namelijk de omzet, de toegevoegde waarde, personeelkosten en het aantal tewerkgestelden. Deze indicatoren beschrijven zowel de inputzijde als de outputzijde van de ondernemingsactiviteiten. Om een niet al te uitgebreid onderzoek van de sectoren te voeren, zal hier enkel de toegevoegde waarde per bedrijfstak besproken worden. De sectoren kunnen op hun beurt weer opgedeeld worden door de NACE-

codes. De NACE- codes die hier gebruikt worden, zijn de hoofdcategorieën die Eurostat heeft gepubliceerd. Om een niet te gedetailleerd beeld van het ondernemingsleven te geven, zal de basisstructuur die de verslagen 'De Belgische economie in ...' (federale overheidsdienst economie, KMO, middenstand en energie, 2004) aanhouden met name landbouw, industrie, bouw en diensten, gevolgd worden. De landbouw komt overeen met de NACE-code A en B (die ook jacht en bosbouw bevat), de industrie heeft de codes C, D en E inbegrepen, de bouw wordt voorgesteld door de code F en de diensten kunnen samengesteld worden door de codes G tot en met P.

Een eerste indicator is de toegevoegde waarde tegen prijzen van 1995 van de ondernemingen in een sector. Tabel 3 (zie bijlage 2) bevat de bedragen tegen prijzen van 1995 en tabel 2.2 bevat de veranderingspercentages.

Tabel 2.2: Veranderingspercentages van de verschillende sectoren

OORSPRONG VAN HET BINNENLANDS PRODUCT								
<i>Tegen prijzen van 1995 (veranderingspercentages t.o.v. het voorgaande jaar)</i>								
	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Landbouw, bosbouw en visserij	2,1	-2,4	3,6	4,9	6,7	-1,2	-4,0	14,7
Industrie	3,3	3,5	6,7	1,3	1,7	4,6	0,2	0,5
Bouwnijverheid	2,6	-2,7	3,7	-2,2	2,5	8,7	0,1	-0,9
Diensten	3,0	0,4	2,4	2,2	2,8	2,3	1,9	0,2

Bron: NBB (2002)

De landbouwsector bedroeg in 2002 2 pct. van het BBP, dit percentage is volgens federale overheid (2003) toch nog zeer lichtjes gegroeid sinds 1980 toen het 1 pct. van het BBP uitmaakte. Aangezien dit relatief klein belang van deze sector moet men ook de veranderingspercentages van deze sector echter relativiseren. Volgens de gegevens tegen vaste prijzen van de Nationale rekeningen (2002) is er een daling van toegevoegde waarde van deze sector in 1996 waar te nemen, om hierna achtereenvolgens te stijgen tot 2000, wanneer ze gedurende twee jaren daalde om ten slotte in 2002 terug een stijging weer te geven. De sterke stijging in 2002 was

volgens ditzelfde rapport vooral toe te schrijven aan een grote graan- en fruitoogst en een stijging van de productie van rundvee. De dioxinecrisis in 1999 heeft blijkbaar geen grote gevolgen had voor deze sector. Deze sector is echter ook zeer gevoelig voor o.a. de weersomstandigheden en de prijzen van deze basisgoederen. De toegevoegde waarde van deze sector kan dus redelijk schommelen door oorzaken buiten de invloed van de Belgische ondernemingen en ondernemers.

Ondanks het feit dat onze economie voornamelijk uit diensten bestaat, is de industrie toch nog een belangrijke sector in ons land. Hierdoor kan het nuttig zijn om deze sector eens van dichterbij te bekijken. In het verslag van de federale overheidsdienst economie, KMO, middenstand en energie (2004) wordt immers gesteld dat er een samenhang bestaat tussen veranderingen in de export en de toegevoegde waarde van de industrie. Dit komt omdat het grootste deel van de industriële goederen geëxporteerd worden.

Voor de industrie valt er in totaal een continue stijging op te merken behalve voor het jaar 1998 en 2001 waar er in 1998 een lichte vertraging en in 2001 zelfs een lichte daling was op te merken. Dit stemt overeen met de algemene economische achtergrond van een economische vertraging in de jaren 1998 en 2001, zoals hierboven besproken is. Volgens het verslag van de federale overheidsdienst economie, KMO, middenstand en energie (2004) was er voor het jaar 2002 dan weer een stijging voor de industrie van 0,4% ten opzichte van het jaar voorheen. In 2001 was de toegevoegde waarde van de industrie lichtjes afgenomen, dit was voornamelijk net zoals de lichte daling in de groei in 1998 door een vertraging van de uitvoer te verklaren.

De bouw kende over het algemeen een stijging, behalve in de jaren 1996, 1998, 2001 en 2002. In 2001 was er een vertraging op te merken en in de andere drie jaren een daling ten opzichte van het voorgaande jaar. De vertraging van de groei in toegevoegde waarde in 2001 kan verklaard worden door de vertraging in de economische groei in dit jaar. Voor de jaren 1998 en 2002 kon een daling van de

toegevoegde waarde waargenomen worden. Deze dalingen waren ook voornamelijk te wijten aan de economische vertraging van deze twee jaren. In het jaar 2002 was er namelijk volgens het verslag van de federale overheidsdienst economie, KMO, middenstand en energie (2004) voor de bouwsector een vertraging in de eerste helft en daarna terug een versnelling in de tweede helft van het jaar waar te nemen. Deze versnelling op het einde van het jaar heeft niet weggenomen dat over het jaar heen, gemiddeld er een lichte daling voor de bouwsector op te merken was.

Wat betreft de dienstensector kan er volgens de dienst 'Financiële en economische statistieken' van de Nationale Bank van België (2003) een continue groei waargenomen worden, maar deze vertraagde echter lichtjes in 1998, in 2000 en in 2001 om vervolgens in 2002 nog sterker te vertragen. De lichte vertraging in 1998 kan waarschijnlijk weer toegeschreven worden aan de algemene slechtere economische prestaties van het jaar. De vertraging van de groei in 2001 was in vergelijking met de groei in andere sectoren toch nog hoog en mag ook in een periode van vertraging van de algemene economische groei als redelijk beschouwd worden. In 2002 vertraagde de groei van de dienstensector verder, alhoewel er een versnelling van de BBP-groei op te merken was. Het verslag van de dienst 'Financiële en economische statistieken' van de Nationale Bank van België (2003) verklaart deze vertraging door o.a. een daling van de informaticadiensten die de voorgaande jaren extra gestimuleerd waren, de luchtvaartsector die een daling van verkeer kende en ook door slechtere prestaties in de financiële sector.

2.3 Geografie

Om een zeer korte beschrijving te geven van de Belgische geografie, zullen enkel de oppervlakte en een korte bespreking van de federale structuur die een invloed heeft op mogelijke regionale verschillen gegeven worden.

België heeft volgens de gegevens van de federale overheid (België, 2006) een totale landoppervlakte van 30 528 km², dat verdeeld wordt over tien provincies. België is een gefederaliseerde staat, hiermee wordt bedoeld dat ze onderverdeeld kan worden in gemeenschappen en gewesten die ieder ook hun specifieke bevoegdheden hebben. De drie gemeenschappen zijn samengesteld op basis van de taalgebieden, namelijk het Nederlandse, Franse en Duitse. Hun bevoegdheden zijn o.a. cultuur en onderwijs. Er zijn ook drie gewesten in België, die gebaseerd zijn op de grondgebieden. Het Vlaams, Waals en Brussels hoofdstedelijk gewest hebben daarom vooral bevoegdheden die te maken hebben met hun grondgebieden. De economie is één van hun bevoegdheden, maar sommige aspecten van de economie zoals bijvoorbeeld de vennootschapsbelasting worden nog altijd vastgelegd op federaal niveau. Het vaststellen van het economisch beleid op niveau van de gewesten is een goede zaak omwille van de toch aanzienlijke verschillen van de bedrijfsactiviteiten tussen de gewesten.

2.4 Werkgelegenheid

België telde in het begin van 2003 10 396 421 inwoners (België, 2006). Dit aantal is gedurende de te onderzoeken periode volgens de gegevens van de Eurostat database traag maar continu gestegen. De welvaart van een land kan naast het BBP per capita, natuurlijk ook gemeten worden door de werkgelegenheid en dit in vergelijking met de bevolking. Indien het BBP maar door een kleine groep werkenden wordt gerealiseerd, kan dit wel leiden tot een hoge toegevoegde waarde per werknemer, maar hierdoor is de welvaart voor alle inwoners nog niet groot. Buiten de gemiste toegevoegde waarde en de kosten (werkloosheidsuitkeringen) kan werkloosheid ook leiden tot psychologische en sociale nadelen voor de werklozen. Deze nadelen zijn misschien moeilijker te meten, maar daarom niet minder belangrijk en kunnen zich vooral voordoen in het geval van langdurige werkloosheid.

Tabel 2.3: Activiteitsgraad van de werkende bevolking (België)

	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio België		62,3	62,7	63,5	64,9	65,1	64,2	64,8

Bron: Eurostat

Tabel 2.4: Tewerkstellingsgraad van de werkende bevolking (België)

	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio België		56,2	56,8	57,4	59,3	60,5	59,9	59,9

Bron: Eurostat

De activiteitsgraad van de werkende bevolking, dit zijn de 15 tot 64 jarigen, is voor België volgens Eurostat gedurende de periode 1996-2002 in het algemeen licht gestegen (zie tabel 2.3). Deze activiteitsgraad kende enkel in het jaar 2001 een lichte teruggang. Dit kan dan vooral aan de economische slechtere situatie zoals al eerder besproken, toegeschreven worden. De tewerkstellingsgraad van de werkende bevolking lag iets lager en vertoonde een gelijkaardig verloop. Eén enkel verschil was echter dat de werkgelegenheidsgraad van 2001 op 2002 constant bleef. Eurostat definieert de activiteitsgraad en de tewerkstellingsgraad op haar website (Eurostat, 2006) als volgt:

$$\text{Activiteitsgraad} = \frac{\text{het totaal aantal actieven}}{\text{de totale bevolking}} \times 100$$

$$\text{Tewerkstellingsgraad} = \frac{\text{de tewerkgestelde personen}}{\text{de totale bevolking}} \times 100$$

Om de flexibiliteit van een arbeidsmarkt te beoordelen kan ook gekeken worden naar het aantal deeltijds werkenden en het aantal werknemers met tijdelijke contracten. Deze twee tabellen 4 en 5 zijn terug te vinden in bijlage 3. Voor de eerste categorie toonde het aantal deeltijds werkenden als percentage van het totale werkgelegenheid volgens Eurostat een zelfde verloop als de activiteitsgraad, namelijk een constante lichte stijging behalve voor het jaar 2001. Het percentage van

werknemers dat met tijdelijke contracten werkten, toonden over de periode heen ook een zelfde verloop en de daling ervan in 2001 kan dus door dezelfde slechtere economische situatie verklaard worden.

Tabel 2.5: De geharmoniseerde werkloosheidsgraad (België)

	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio Belgie		9,5	9,2	9,3	8,5	6,9	6,6	7,5

Bron: Eurostat

Omdat de verschillende lidstaten de werkloosheid op hun eigen manier definiëren, wordt er tussen de lidstaten vergeleken aan de hand van de geharmoniseerde werkloosheidsgraad. Deze wordt namelijk voor alle lidstaten op een zelfde manier berekend. Deze geharmoniseerde werkloosheidsgraad (tabel 2.5) toonde volgens de gegevens van Eurostat (2006) een iets ander patroon. Deze daalden van 1996 naar 1997 om daarna terug zeer licht te stijgen met 0,1% in 1998. Vervolgens was er een continue daling van de werkloosheidsgraad die pas in 2002 terug steeg. De werkloosheid lag ook continu hoger voor de vrouwelijke bevolking dan voor de mannelijke, hoewel de vrouwelijke werkloosheid gedurende de totale periode sneller daalde en het verschil van ongeveer 5 pct. in 1996 tot ongeveer 2 pct. in 2002 gedaald was. De langdurige werkloosheid is ook belangrijk om de welvaart van een land te beoordelen, omdat deze de werklozen bevat die om diverse redenen moeilijk uit de werkloosheid kunnen geraken. Deze is opgenomen in tabel 6 (zie bijlage 3). De langdurige werkloosheid gemeten door Eurostat als een percentage van de actieve bevolking en als een percentage van de totale werkloosheid toont telkens een gelijkaardig verloop als de geharmoniseerde werkloosheidsgraad. Wel valt op te merken dat de langdurige werkloosheid een groot deel vormt van de totale werkloosheid, ondanks de sterke daling over de periode heen. In 1996 vormde ze haast 60% van de totale werkloosheid en in 2002 was het toch nog ongeveer 49%, wat toch nog bijzonder hoog is.

2.5 Loonkost

De werkgelegenheid in het vorig punt kan deels verklaard worden door de economische prestaties maar ook door de relatieve kost van arbeid. Te dure arbeid kan voor de werkgever een reden zijn om deze te vervangen door kapitaalinvesteringen, of om in zijn geheel naar een land met lagere lonen te verhuizen.

In het jaarverslag van de Nationale Bank (1997) wordt vermeld dat de bezoldigingen per voltijds werknemer gedurende periode 1989 en 1992 sterk gestegen waren, zeker in vergelijking met de buurlanden. Dit verschil kon echter deels weggewerkt worden door de loonmatiging die gedurende de periode 1994-1996 gevoerd werd. Zo werd er bijvoorbeeld voor 1995 en 1996 een verbod van CAO-loonstijgingen opgelegd. Verder werden ook de sociale-zekerheidsbijdragen van de werkgevers vanaf 1994 selectief verlaagd, hierdoor verminderden ook de indirecte kosten en dus ook de gemiddelde kostprijs van arbeid. De wet van 26 juli 1996 tot bevordering van de werkgelegenheid en tot preventieve vrijwaring van het concurrentievermogen heeft dan weer een maximale nominale loonkostenstijging ingesteld, evenals een mogelijkheid om binnen bepaalde grenzen de wekelijkse arbeidsduur aan te passen om activiteitsschommelingen op te vangen. Deze wet hield ook een versoepeling van de voorwaarden waaronder beroep mocht gedaan worden op tijdelijke arbeid. Doordat de lonen bovendien gekoppeld zijn aan de gezondheidsindex had de inflatie in 1996 maar een beperkte invloed op de totale loonkost.

De totale loonkosten per werknemer zijn in 1997 terug iets meer gestegen. De sociale-zekerheidsbijdragen van de werkgevers zijn volgens het jaarverslag van de Nationale Bank (1998) wel ten opzichte van het BBP gedaald, maar hebben toch bijgedragen, al is het wel maar zeer matig, tot de stijging van de loonkosten. Dit kan verklaard worden doordat, alhoewel meer bedrijfstakken van een vermindering van de sociale-zekerheidslasten konden genieten, de voorwaarden waaraan voldaan moest worden om van zo'n vermindering te kunnen genieten in 1997 verscherpt

werden. Ook is er een aanpassing geweest van de bezoldigingen waarop sociale zekerheid moet betaald worden en hierin werden studentenarbeid en bedrijfsvoertuigen ook opgenomen. De eerder gemaakte afspraken omtrent loonmatiging bleven evenwel gelden en hebben zo de kosten helpen drukken. De invloed van de loonindexeringen als gevolg van de inflatie zou volgens het verslag toch niet uitzonderlijk geweest zijn.

Tijdens 1998 stegen de loonkosten van de ondernemingen gelijkaardig als in 1997. Volgens het verslag van de Nationale Bank (1999) waren alle factoren immers gelijk gebleven. De sociale-zekerheidsbijdragen van de werkgevers kenden nog steeds een vermindering. Ook waren de loonsverhogingen door CAO afspraken en door indexering vergelijkbaar met die van 1997. Doordat de prijzen van benzine en diesel gedurende het jaar gedaald waren en de lonen geïndexeerd worden aan de gezondheidsindex, was er sprake van een reële loonstijging door de indexering. De loonakkoorden die voor de jaren 1997-1998 waren afgesloten, bevatten ook een maximale nominale loonstijging voor deze periode. Hiermee moet rekening gehouden bij de besprekingen van de CAO afspraken. Het feit dat de CAO-loonstijgingen iets hoger lager in 1998 dan in 1997 verklaart de Nationale Bank doordat sommige akkoorden die in 1997 afgesloten werden, inhielden dat de verhogingen pas vanaf 1998 zouden ingaan.

Op het einde van 1998 hadden de sociale partners een centraal akkoord gesloten voor de periode 1999-2000. De loonstijging die hierin werd vastgesteld was in tegenstelling tot de vorige jaren niet door de overheid beslist, maar door de sociale partners zelf overeengekomen. Dit akkoord neemt niet weg dat er nog altijd ruimte is voor onderhandelingen bij de CAO afspraken. (Nationale Bank, 1999) Zo hebben de paritaire comités de reële loonsverhogingen afgesproken in de eerste helft van het jaar. De verlagingen van de werkgeversbijdragen werden ook dit jaar nog verder verminderd.

In 2000 zijn de conventionele lonen nog sneller toegenomen dan het jaar voorheen. Dit komt omdat vele loonakkoorden pas in de loop van 1999 werden afgesloten en omdat enkele van hen pas in 2000 in werk traden. Verder hadden ook de prijsstijgingen en dus ook de loonindexering een redelijke invloed op de loonstijging, maar omdat de lonen gekoppeld zijn aan de gezondheidsindex werden de olieprijsstijgingen niet doorgerekend. De vermindering van de werkgeversbijdragen hadden dan weer een neerwaartse druk op de loonstijgingen. Deze verminderingen waren deel van het meerjarenplan dat in april 1999 werd ingevoerd (Nationale Bank van België, 2000). Buiten deze factoren die ieder jaar terugkomen, hebben ook de loonstijgingen die door ondernemingen worden afgesloten en de 'wage drift' eveneens een rol gehad. Omdat 2000 een jaar van hoogconjunctuur was, kunnen er bij tekorten in bepaalde arbeidsmarktsegmenten een druk op de lonen ontstaan. Deze wage drift of loondrift wordt dus bepaald door veranderingen in de werkgelegenheidsstructuur. Dit jaar waren vooral de stijging van de deeltijdswerkenden, het minder gebruik maken van het stelsel van tijdelijke werkloosheid en van de creatie van laagbetaalde startbanen voor jongeren die een positieve druk uitoefenden op de totale loonstijgingen.

Doordat de economische activiteit vertraagde in 2001, zijn de loonkosten per eenheid product gestegen. De overeenkomsten die in de eerste helft van het jaar gesloten zijn, gingen nog van een economische groei uit. Hierdoor zijn de lonen sterker gestegen dan dat eigenlijk wenselijk was. De koppeling aan de gezondheidsindex had volgens de Nationale Bank (2002) weer tot gevolg dat de lonen geen invloed hadden van de dalingen van de olieprijzen. De loonsverhogingen op niveau van de individuele bedrijven hebben ook steeds meer aan belang gewonnen. Dit heeft samen met door de mismatch op de arbeidsmarkt en met de hoogconjunctuur van de voorbije jaren een redelijke toename van de lonen tot gevolg gehad. De sociale lasten van de bedrijven werden in 2001 nog eens verlicht, dit vooral door het meerjarenplan dat al eerder van start was gegaan.

De toename in de loonkosten per werknemer en de stijging in de uurloonkosten in 2002 kunnen deels verantwoord worden door de indexering aan de gezondheidsindex en deels door de afspraken gemaakt op sectoraal en individueel niveau. In 2002 is er een vertraging gekomen van de inflatie, maar doordat de automatische indexering met een vertraging werkt, is deze niet volledig verwerkt in de loonkostenstijging. Hiernaast zijn de loonsverhogingen op sectoraal sterker gestegen dan in 2001, wat vooral lag aan het onderhandelingschema waarbij men in de tweede ronde zat in verband met het in 2000 opgestelde loonnorm voor de jaren 2001-2002. De vooropgestelde norm was een groei van de loonkost per gewerkt uur van 6,4 pct., maar een uitzonderlijke groei van 7 pct. zou aanvaardbaar geweest zijn. Deze normen werden beiden overschreden aangezien de groei over de twee jaren heen 7,2 pct. bedroeg. Dit was volgens de Nationale Bank (2003) te wijten aan de automatische indexering, die hoger was dan verwacht. De werkgeversbijdragen voor de sociale zekerheid werden gedurende dit jaar weer verder verlaagd en konden de uurloonkosten met zo'n 0,2 pct. drukken. Deze verdere vermindering kan verklaard worden doordat de statuten van arbeiders en bedienden verder geharmoniseerd werden.

Volgens de statistieken die door de OESO eind 2002 zijn gepubliceerd (Nationale Bank, 2003) zijn de uurloonkosten in België van 1996 tot 2002 gestegen met 16,3 pct., welke vergelijkbaar is met de stijging in de drie buurlanden. De loonkosten per eenheid product zijn gedurende dezelfde periode gestegen met 7,8 pct., wat hoger is dan het Europees gemiddelde van 6,5 pct. Volgens de Nationale Bank is het vooral in 2000 en 2001 dat de situatie is verslechterd. Dit is dan ook het gevolg van een daling in arbeidsproductiviteitswinsten en een geringere aanpassing van het aantal werknemers aan de economische activiteit, wat vooral door de mismatch kan worden uitgelegd. Deze kan uitleggen dat indien het moeilijk en/of duur is een werknemer aan te werven, dat men dan minder snel geneigd is deze te ontslaan in misschien een tijdelijke periode van laagconjunctuur.

De gegevens die Eurostat (2006) publiceert rond de reële arbeidskosten voor de industrie en dienstensector tonen een iets ander beeld (zie tabel 2.6). Deze tonen namelijk een continue stijging, behalve een daling in 2000. Ondanks het feit dat 2000 een jaar van hoogconjunctuur was en er dus extra druk op de lonen is gekomen, kan vastgesteld worden dat de reële arbeidskosten in dit jaar toch nog lichtjes gedaald zijn. De verlaging van de werkgeversbijdragen zoals al reeds hierboven is aangehaald, zal dus zeker zijn effect hebben gehad.

Tabel 2.6: Totale arbeidskosten voor de industrie- en dienstensector (2000=100)

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio België	95,9	97,1	98,9	100,6	99,9	102,5	105,9

Bron: Eurostat

2.6 Inflatie

Inflatie kan een zeer grote invloed hebben op alle te onderzoeken gegevens die uitgedrukt zijn in geldtermen. Ze kan namelijk een vertekend beeld opleveren vooral als de inflatie redelijk hoog is. Maar de inflatie heeft ook een invloed op andere factoren, zoals de lonen door het proces van geautomatiseerde indexering. Zo weegt ze op haar beurt weer door in de kostprijs van goederen en diensten of indien de onderneming de kostenstijging niet kan doorrekenen, op de winsten van bedrijven. De koopkracht van gezinnen kan ook door inflatie aangetast worden, hoewel dit in België minder het geval is door de koppeling van de lonen aan de gezondheidsindex.

De inflatie wordt gemeten door de geharmoniseerde index van de consumptieprijzen (Engelse benaming is Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)). Deze index is 'geharmoniseerd' omdat men door een zelfde definitie te gebruiken, men deze index beter kan vergelijken tussen verschillende landen. Eurostat (2006) definieert deze index als volgt: "Consumenten Prijsindexen zijn economische indicatoren geconstrueerd om de verschillen over de

tijd in de prijzen van consumentengoederen en diensten die door huishoudens worden verworven, gebruikt of betaald, te meten.” Omwille van deze internationale definitie is het dus zeer gemakkelijk om deze tussen verschillende landen te vergelijken.

Voor België zijn deze HICPs weergegeven in tabel 2.7 (NBB, 2006), deze gegevens komen uiteraard overeen met deze van Eurostat, maar deze laatste heeft het jaar 1996 niet in haar database zitten. Algemeen gezien valt er een daling waar te nemen in de inflatie gedurende de jaren 1996 tot en met 1998, waarna de inflatie terug stijgt gedurende de twee daarop volgende jaren, om ten slotte gedurende de twee laatste jaren achtereenvolgens terug te dalen. Over het geheel bekeken zal het gevoerde beleid van loonmatiging wel een beperkende invloed hebben gehad op de inflatie, de precieze invloed hiervan echter per jaar is misschien moeilijker te definiëren.

Tabel 2.7: veranderingspercentages van de HICP's

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Geharmoniseerde index van de consumptieprijzen: België (veranderingspercentages)	1,8	1,5	0,9	1,1	2,7	2,4	1,6

Bron: NBB

Volgens het jaarverslag van de Nationale Bank (1997) vindt het inflatiecijfer van 1996 vooral zijn oorzaak in een strenge winter op het einde van 1995 en in het begin van het verslagjaar en door de politieke spanningen in Irak die de prijs van aardolie hebben doen stijgen.

Het jaar nadien was er een vertraging van de inflatie waar te nemen, die vooral verklaard kan worden door de minder grote indirecte-belastingverhogingen (Nationale Bank, 1998). Deze indirecte belastingverhogingen waren in 1997 beperkt tot een accijnsverhogingen voor benzine en alcoholische dranken en een stijging van de verkeersbelasting voor voertuigen met een dieselmotor, terwijl in het jaar voordien vooral het algemene tariefsverhoging van 20,5 naar 21 pct. een invloed op de inflatie had. Er was in 1997 ook nog sprake van een tariefverlaging voor sierplanten en

snijbloemen van 21 naar 6 pct. die deze verzwaringen voor een klein deel heeft kunnen drukken. De accijnsverhoging van benzine was echter pas beslist op het einde van 1996 en had zo dus toch nog een redelijke invloed op de inflatie van 1997.

Het verloop van de inflatie in 1998 kende een omgekeerde U-vorm. De algemene daling is volgens het verslag van de Nationale Bank (1999) voornamelijk toe te schrijven aan twee factoren. Ten eerste het verloop van de prijzen van niet-bewerkte levensmiddelen, en meer specifiek de volatiliteit van de groente- en fruitprijzen, maar ook de sterke daling van de prijs van het varkensvlees door de overproductie in de loop van 1998 heeft kunnen bijdragen tot een algemene lage inflatie. Ten tweede zijn de prijzen van de energiedragers ook gemiddeld gedaald. Dit kan verklaard worden doordat de accijnzen niet meer werden verhoogd en door de daling van de prijs van ruwe aardolie.

Voor het jaar 1999 kan er een zeer lichte stijging van 0,2 pct. in de inflatie worden gezien. De dioxinecrisis heeft volgens het verslag van de Nationale Bank (2000) echter geen grote stijging van de inflatie tot gevolg gehad. De olieprijs stegen echter wel opnieuw door de afspraken tussen de OPEC-landen om de productie te beperken en door een stijging van de economische groei en dus ook de vraag naar olie. Voorts wordt het effect van een verandering van de aardolieprijzen getemperd door de accijnzen, dat zijn forfaitaire belastingen die ongeveer de helft van de door de consument betaalde prijs uitmaken. Door de stijging van de prijzen van de ruwe aardolie gaan ook indirect en met enige vertraging de prijzen van andere producten, zoals eindproducten die olie in hun productieproces gebruiken, stijgen. Maar prijsverhogingen van de aardolieprijs hebben in 1999 volgens het verslag van de Nationale Bank (2000) nog geen aanzienlijke invloed gehad op de onderliggende inflatie, dit is de inflatie zonder de niet-bewerkte levensmiddelen en de energie.

Gedurende het volgende jaar hadden deze hoge aardolieprijzen wel een aanzienlijke invloed op de inflatietendens. Samen met de depreciatie van de euro, dat de Nationale Bank (2001) ook als een oorzaak ziet, heeft dit tot gevolg gehad dat inflatie

redelijk is versneld. De gemiddelde inflatie was met haar 2,7 pct. hoger dan het Europees gemiddelde, maar ook hoger dan de door het ECB vooropgestelde norm (2 pct.) voor prijsstabiliteit. Het ECB erkent wel dat dit een doelstelling is op langere termijn. Schommelingen die niet door het monetaire beleid beheerst kunnen worden zoals schommelingen in de internationale grondstofprijzen, zijn op korte termijn aanvaardbaar.

De inflatie vertraagde terug lichtjes in 2001. Het inflatiepercentage lag echter nog altijd boven de norm van 2 pct. Dit was vooral het gevolg van een hoge startpositie, omdat de prijzen in 2000 naar boven werden geduwd door de depreciatie van de euro, de twee aanbodschokken en ook door de sterke economische groei in 2000. De inflatie vertoonde in 2001 echter over het algemeen en zeker vanaf mei een dalende trend. (Nationale Bank, 2002)

In 2002 was er een verdere vertraging in de inflatie op te merken en kwam ze terug onder de 2 pct. norm. De onderliggende inflatie bleef echter op het zelfde niveau als het voorbije jaar liggen. De vermindering van de inflatie was dus volgens het verslag van de Nationale Bank (2003) vooral te danken aan een daling van de prijzen van energie en aan een minder sterke stijging van de niet-bewerkte levensmiddelenprijzen.

Hoofdstuk III: Macro-economische analyse van het Verenigd Koninkrijk

Voor het Verenigd Koninkrijk zullen dezelfde punten als bij België besproken worden, om zo een algemeen kader te schetsen van de economische situatie van dit land gedurende de periode 1996-2002. Hiernaast zal ook nog even kort worden ingegaan op de wisselkoersen, die toch een aanzienlijke rol spelen aangezien de handel tussen deze twee landen toch een redelijk percentage van hun in- en uitvoer is. Ten slotte zal er ook eventjes worden stilgestaan bij de kwestie “al dan niet euro”.

3.1 Het Bruto Binnenlands product

Zoals al reeds vermeld in hoofdstuk 2, is het BBP een indicator die de welvaart van een land kan meten. Daarom is het juist belangrijk om de reële groei van het BBP te bekijken. Dit kan een indicatie geven van de welvaartscreatie gedurende de periode, waarbij geen rekening wordt gehouden met het effect van prijzen. Hierdoor zijn de gegevens tussen de verschillende landen gemakkelijker te vergelijken. Dit komt doordat er geen rekening moet worden gehouden met mogelijk verschillende waarden van inflatie.

Volgens de gegevens die door Eurostat (2006) gepubliceerd worden, kende de BBP-groei gedurende de te onderzoeken periode een redelijk onregelmatig verloop. Zoals in de tabel 3.1 hieronder weergegeven. Voor het jaar 1996 was er een stijging van het BBP, deze groei versnelde tot een groei van 3,2 pct. zowel voor 1997 als voor 1998. In het daarop volgend jaar vertraagde de groei lichtjes, om hierna terug te stijgen in 2000. Gedurende de twee laatste jaren vertraagde de groei jaarlijks. De opsplitsing van deze veranderingspercentages van het BBP, naar veranderingspercentages van de belangrijkste bestedingscategorieën zijn opgenomen in tabel 7 (zie bijlage 4).

Tabel 3.1: Veranderingspercentage van het BBP ten opzichte van het voorbije jaar

Jaar:	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
BBP:Veranderingspercentage tov de vorige periode	2,7	3,2	3,2	3	4	2,2	2

Bron: Eurostat

De gegevens rond het BBP die door Eurostat en door het Instituut van Nationale Statistieken van het Verenigd Koninkrijk worden gepubliceerd, berekent men op drie wijzen (National Statistics, 2006). De productie- of outputwijze is een eerste manier, waarbij de toegevoegde waarde van binnenlandse ondernemingen worden opgeteld, met een correctie voor de niet-aftekbare belastingen en voor de subsidies. Een tweede wijze is de inkomensbenadering, hierbij gaat men alle verdiende inkomens, zowel van particulieren als van bedrijven samenvoegen. De bestedingsbenadering gaat uit van de uitgaven (bestedingen) van zowel particulieren, bedrijven en overheid. Hierbij maakt men nog een correctie voor de invoer en uitvoer om tot de binnenlandse productie te komen. Aangezien de jaarverslagen van de Belgische Nationale Bank deze laatste werkwijze volgen, zal de Britse economie ook vanuit dit oogpunt worden behandeld.

Voor het jaar 1996 was er in het Verenigd Koninkrijk nog een stijging van het reële BBP op te merken van 2,7 pct., dit tegenover een BBP-groei van 2,9 pct. van het vorige jaar. Dit is maar een lichte vertraging en kan volgens de gegevens van Eurostat (2006) vooral verklaard worden door de sterke vermindering van de voorraden en de relatief kleine stijging in overheidsconsumptie. De groei van het BBP werd echter ondersteund door een sterke binnenlandse vraag. Deze was vooral toe te wijzen aan de gezinnen en de NPISH, maar ook de investeringen hebben een bijdrage kunnen leveren. Het blue book (National Statistics, 2004) definieert de NPISH (=VZW) als de instellingen zonder winstoogmerk die de gezinnen dienen, zoals o.a. goede doelen en universiteiten. De export en import stegen beide sterk ten opzichte van 1995, maar de invoer steeg nog net iets sterker dan de uitvoer. De netto-uitvoer van goederen en diensten die in 1995 al negatief was, heeft in 1996 een nog grotere negatieve invloed gehad op het BBP. De lage toename van de

overheidsconsumptie kan verklaard worden door de privatisering van zowel de spoorwegen als van de twee grootste energiebedrijven: National Power and PowerGen in de loop van het jaar. In het Verenigd Koninkrijk is echter net zoals bij België sprake van een licht vertekend beeld bij deze vertraging in BBP-groei. Dit komt namelijk doordat de BBP-kwartaalgroei ten opzichte van dezelfde periode het jaar voordien, in 1995 al ieder kwartaal buiten het laatste, aan het dalen was en in 1996 terug langzaam steeg.

Om de economische groei in 1997 te verklaren, is het wel nuttig om eerst een aantal algemene factoren die zich in het jaar hebben afgespeeld, op te sommen. In 1997 vonden er zo algemene verkiezingen plaats in het Verenigd Koninkrijk. Hier won de 'Labour Party' van Tony Blair. Hiervoor was de 'Conservative Party' al een redelijke tijd aan de macht. Verder waren er ook economische moeilijkheden in Azië en in Rusland. In december volgde er ten slotte een eerste inning van de 'windfall tax on utilities'. Dit was een belasting die twee keer, namelijk in 1997 en in 1998 werd geïnd en diende om het 'Welfare to work' programma, wat in punt 2.4 verder wordt besproken, te financieren.

Volgens de gegevens van Eurostat (2006) was er voor het jaar 1997 terug een groeiversnelling waar te nemen. Dit was volgens Eurostat vooral toe te schrijven aan de sterke stijging van de investeringen en aan een sterke stijging van de voorraden, die het jaar voordien nog sterk waren afgenomen. De binnenlandse vraag in zijn geheel was maar lichtjes toegenomen, dit kwam doordat de vraag van de particulieren eenzelfde groei kende als het jaar voordien en de overheidsconsumptie zelfs afnam ten opzichte van het vorige jaar. De daling in de overheidsconsumptie kan verklaard worden doordat de besparingen door de privatiseringen die halverwege het vorige jaar werden ingevoerd, nu betrekking hadden op een volledig jaar en dus groter waren. De uitvoer kende een groeivertraging in 1997, maar de invoergroei bleef stabiel en hierdoor daalde het bedrag van de handelsbalans, dat al negatief was, nog verder.

Voor het volgende jaar bleef de groei van het BBP constant (Eurostat, 2006). Dit terwijl de wereldeconomie volgens het verslag van de UK (National Statistics, 2000) een kleine recessie kende. Deze groei van het BBP lag toch nog boven de op lange termijn gemiddelde groei van 2,25 pct. (National Statistics, 2000) en dit was volgens de gegevens van Eurostat vooral te wijten aan een stijging van de binnenlandse vraag. Deze werd ondanks een tragere groei in voorraden, ondersteund door een sterke stijging in investeringen, door een toename van de particuliere consumptie en door een stijging van de overheidsconsumptie die terug zeer lichtjes groeide. Volgens het verslag van het Verenigd Koninkrijk (National Statistics, 2000) kende het Verenigd Koninkrijk de laatste tientallen jaren een redelijk laag percentage van investeringen ten opzichte van het BBP en dit ten aanzien van andere geïndustrialiseerde landen. Maar deze investeringen waren ook afhankelijk van de sector, aangezien in sommige sectoren het investeringsniveau hoger was dan het internationaal gemiddelde. Het verslag vermeldt ook dat de bedrijfsinvesteringen na een algemene recessie in het begin van de jaren '90, sinds 1995 terug sterk aan het stijgen waren en er was in 1998 een verdere versnelling van de groei op te merken. Wat betreft de stijging van particuliere consumptie merkt het jaarverslag van het Verenigd Koninkrijk (National Statistics, 2000) een verlaging van de spaarquote op met ongeveer 3 pct. ten opzichte van het vorige jaar, dit terwijl het beschikbaar inkomen in reële termen vergelijkbaar bleef ten opzichte van 1997. Deze daling in de spaarquote toont dat de gezinnen hun spaarcenten hebben aangesproken om hun uitgaven in een tijd van economische vertraging te kunnen financieren. Doorheen het jaar daalde de vraag van particulieren echter wel. Door de sterke binnenlandse vraag kende ook de import een groei die vergelijkbaar was met het jaar voorheen. De exportgroei verminderde echter door de slechtere wereldeconomie en door een versterking van de 'sterling pound'. De negatieve netto-uitvoergroei had dus weer een negatieve invloed op de BBP-groei.

De gegevens van Eurostat (2006) tonen voor het jaar 1999 een lichte vertraging van de groei. Dit was vooral toe te schrijven aan een vertraging van de groei van de binnenlandse vraag, die op zijn beurt vooral aan een vermindering van de groei van

investeringen te wijten was. Zowel de vraag van de gezinnen en de NPISH als deze van de overheid kende terug een stijging van de groei en er werd ook een versnelling van de toename van voorraden gezien. De consumptie van de particulieren kon volgens het verslag van de UK (National Statistics, 2001) nog verder versnellen dankzij een stijging van het reële inkomen ten opzichte van 1998 en een verdere daling van de spaarquote. Dit laatste werd ook geholpen door een daling van de intresten in het midden van 1998 door de 'Bank of England'. Deze intrestverlaging kan geleid hebben tot een stijging in het consumentenvertrouwen en dus het verminderen van sparen ook in een periode van economische vertraging. Het verslag merkt ook op dat over een langere tijd gezien wanneer de inkomens stijgen, het vooral de vraag naar duurzame goederen en de vraag naar specifieke diensten zoals ontspanning, zijn die een sterkere groei kennen. Andere categorieën van goederen en diensten zoals alcohol, tabak en energie krijgen dan weer een relatief kleiner deel van het inkomen. Dit was ook op te merken in de wijzigingen van de uitgaven over de periode '90-'99. De investeringen kenden een tragere groei en dit was grotendeels doordat ze het jaar voordien een enorm sterke stijging kenden. Ook de investeringen van de overheid kenden een stijging. De netto-uitvoergroei had weer een negatief effect op de BBP-groei. De importgroei vertraagde wel, maar de uitvoergroei versnelde niet voldoende om de handelsbalans van goederen en diensten terug positief te maken. Dit was voornamelijk toe te wijzen aan een tekort op de handelsbalans van goederen, dat vooral te lijden had onder de waardevermindering van de pond ten opzichte van de pas ingevoerde euro en onder de Aziatische crisis.

In het jaar 2000 was er weer een versnelling van de economische groei op te merken. De binnenlandse vraag groeide volgens het verslag van de UK van het instituut voor National Statistics (2002) echter op een gelijkaardig tempo als in 1999. De export steeg daarentegen aanzienlijk en zelfs voor het eerste jaar in de te onderzoeken periode ook iets sneller dan de invoergroei. De invoergroei versnelde ook ten opzichte van het jaar voordien en dit was vooral te wijten aan een sterke binnenlandse vraag en door de goede toestand in de wereldeconomie. Vooral in de eerste helft van het jaar was deze wereldeconomie sterk gegroeid. Het feit dat de

uitvoer sneller groeide dan de invoer neemt niet weg dat de handelsbalans van goederen en diensten in 2000 nog altijd negatief was en dus ook een negatieve invloed op het BBP had. De binnenlandse vraag werd gekenmerkt door een zeer lichte versnelling in de bestedingen van gezinnen en NPISH's, door een stabielere groei van de overheidsuitgaven ten opzichte van het voorgaande jaar, door een kleine versnelling van de investeringsgroei en door een vertraging van de voorraadtoename. De bestedingen van particulieren kenden slechts een lichte stijging, maar waren toch nog de drijvende factor achter de groei van de binnenlandse vraag. Deze stijging van particuliere consumptie vond haar oorzaak in de stijging van het reële inkomen en een kleine, maar verdere verlaging van de spaarquote (National Statistics, 2002). Deze daling van de spaarquote was vooral het gevolg van een stijging van de uitgaven voor consumptie en belastingen, die de inkomensverhoging overschreden. De stijging van de investeringen was vooral het gevolg van een felle stijging van de overheidsinvesteringen. Dit was dan weer te verklaren door een beslissing van 1999 om de publieke sector van nieuw kapitaal te voorzien.

De gegevens van Eurostat (2006) wijzen voor het jaar 2001 terug op een vertraging van de economische groei. Dit was deels toe te wijzen aan een vertraging van de binnenlandse vraag en deels aan een sterke vertraging van de exportgroei. Dit laatste kan voornamelijk verklaard worden door de vertraging van de groei van de wereldeconomie. De waardedaling van de pond ten opzichte van de euro (zie punt 3.7) heeft deze daling in buitenlandse vraag niet volledig kunnen goedmaken. De vertraging van de exportgroei en van de binnenlandse vraag heeft geleid tot een vertraging van de importgroei. De invoer groeide echter toch weer sneller dan de uitvoer en dit heeft de invloed van een negatievere handelsbalans op de BBP-groei versterkt. Wat betreft de binnenlandse vraag kende ten eerste de consumptie van de particulieren een vertraging van groei en dit was de eerste keer tijdens de te onderzoeken periode. Dit is te verklaren volgens het verslag van de UK van de National Statistics (2003) doordat hoewel het reële beschikbare inkomen steeg, de spaarquote ook terug steeg door de verslechterde economische situatie. Verder was

er ook een stijging in de overheidsuitgaven, een lichte vertraging van de investeringen en een stijging in de voorraadtoename. Deze lichte vertraging van de investeringen kan verklaard worden volgens het verslag van het Verenigd Koninkrijk (National Statistics, 2003) doordat er een daling was van bedrijfsinvesteringen maar wel een redelijke stijging in overheidsinvesteringen. Dit verslag (National Statistics, 2003) vermeldde echter dat de totale investeringen een afname kenden, maar in een later verslag van hetzelfde instituut (National Statistics, 2004) werd er voor 2001 wel een (kleine) stijging van de totale investeringen gerapporteerd.

In 2002 was er volgens Eurostat (2006) een verdere maar lichtere groeivertraging in het BBP op te merken. De binnenlandse vraag herstelde zich echter en toonde terug een groeiversnelling. Dit was toe te schrijven aan een versnelling van de gezins- en overheidsuitgaven en een versnelling van de investeringstoename. Verder was er ook een daling van het niveau van de voorraden op te merken. De uitvoergroei vertraagde aanzienlijk en de invoergroei bleef nagenoeg stabiel ten opzichte van het voorgaande jaar, hierdoor daalde de al negatieve handelsbalans ook nog verder en dit had ook een afremmende invloed op de BBP-groei. De stijging van de consumptie van de particulieren kan verklaard worden volgens het verslag van de UK (National Statistics, 2004) door een stijging van het reële inkomen en een daling van de spaarquote.

3.2 Sectoren

Om een vergelijking met België mogelijk te maken zal dezelfde algemene structuur voor de sectoren worden aangehouden. Van deze vier sectoren, namelijk landbouw, productie, bouw en diensten zal de toegevoegde waarde aan basis prijzen overheen de periode worden bekeken. De Blue Books (National Statistics, 2004) definiëren het begrip basis prijs als het bedrag dat de producenten krijgen voor een goed of dienst verminderd met de betaalbare belastingen en vermeerderd met de verkregen subsidies als gevolg van een verkoop of productie. De volgende tabellen zijn indices

van de toegevoegde waarde per (deel)sector, waarbij 1995=100. Deze gegevens van Eurostat zijn totalen per sector aan constante prijzen.

Een eerste sector is de landbouw. Volgens de gegevens van het Blue Book (National Statistics, 2000) was de toegevoegde waarde van deze sector in 1995 1,8 pct. van de totale toegevoegde waarde. Dit percentage daalde nog verder tot 1 pct. in 2002 (National Statistics, 2005). Deze sector is dus relatief gezien minder belangrijk voor de Britse economie, er zijn echter wel regionale verschillen. Zo is voor de Schotse economie, de landbouw en vooral de visserij en bosbouw nog wel een belangrijke sector. Ook in Noord-Ierland lag de toegevoegde waarde van deze sector ten opzichte van het volledige BBP in 1998 volgens het verslag van het instituut voor National Statistics (2003) met 4 pct. nog boven het Brits gemiddelde van toen 1,3 pct. De toegevoegde waarde aan basisprijzen van 1995 (zie tabel 3.2) tonen voor 1996 een daling van de toegevoegde waarde ten opzichte van het voorgaande jaar. Hierna steeg de toegevoegde waarde gedurende de drie volgende jaren, waarna er na een lichte daling in 2000 en een sterke daling in 2001 terug een heropleving van de landbouwsector was in 2002. Deze forse daling in 2001 was volgens het 'blue book' verslag van het instituut voor nationale statistieken (2004) het gevolg van de mond en klauwzeer ziekte, waarvan de landbouw in 2002 herstelde.

Tabel 3.2: Indices van de toegevoegde waarde van de landbouwsector, 1995=100

NACE: A,B		Landbouw, jacht, bosbouw en visserij						
Index, 1995=100		Bruto Toegevoegde Waarde (aan basis prijzen)						
	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio								
uk		97,8	99,9	102,8	106,2	105,5	98,6	107,8

Bron: Eurostat

De toegevoegde waarde van de industriesector was volgens het Blue Book (National Statistics, 2001) in 1995 nog 26,8 pct. van de totale toegevoegde waarde, in 2002 was dit percentage verminderd tot 20,1 (National Statistics, 2005). Volgens het officiële jaarboek van de UK (National Statistics, 2003) is vooral de economie van Wales gericht op de industrie, meer specifiek op de staalindustrie hoewel het belang

van deze bedrijfstak de laatste jaren in deze regio aan het verminderen is. De totale industrie bevat ook de gas en olie ontginning, wat in tijden van hoge olieprijsen een belangrijke sector kan zijn. De indices van deze sector zijn opgesomd in tabel 3.3. Deze totale industrietak (NACE-codes C, D en E) kende gedurende de jaren 1996-2000 een continue stijging in de toegevoegde waarde tegen basisprijzen. In 2001 en 2002 was er telkens een daling ten opzichte van het voorbije jaar op te merken.

Tabel 3.3: Indices van de toegevoegde waarde van de productiesector, 1995=100

NACE: C,D,E Totale Industrie (exclusief bouw)								
Index, 1995=100	Bruto Toegevoegde Waarde (aan basis prijzen)							
	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio								
uk		101,4	102,8	103,8	105,1	107	105,2	102,7

Bron: Eurostat

De bouw is de derde grootste sector in het Verenigd Koninkrijk, met in 1995 5,2 pct. en in 2002 5,9 pct. van de totale toegevoegde waarde. Deze industrietak die vertegenwoordigd wordt door de NACE-code F, kende gedurende de te onderzoeken periode een continue stijging in toegevoegde waarde. In 1999 was er wel een vertraging in deze groei op te merken. Het verslag van het Verenigd Koninkrijk (National Statistics, 2001) vermeldt als mogelijke oorzaak hiervoor een waardedaling van de nieuwe huisvesting orders in 1999 ten opzichte van 1998. De toegevoegde waarde van deze sector volgens Eurostat (2006) is bijgevoegd in tabel 3.4.

Tabel 3.4: Indices van de toegevoegde waarde van de bouwsector, 1995=100

NACE: F (Bouw)								
Index, 1995=100	Bruto Toegevoegde Waarde (aan basis prijzen)							
	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio								
uk		102,8	105,5	106,7	107	108,4	110,3	114,5

Bron: Eurostat

Ten slotte is er ook nog de dienstensector, die de laatste jaren in het Verenigd Koninkrijk aan belang heeft gewonnen. In 1995 was de toegevoegde waarde van deze sector 66,2 pct. van het totaal aan toegevoegde waarde en in 2002 was dit al

ongeveer 73 pct. geworden. Regionaal gezien is het vooral opmerkelijk dat naast de stad Londen ook de regio Schotland een sterke concentratie in de financiële diensten kent. Zoals in het jaarverslag van de UK (National Statistics, 2003) staat vermeld, is meer dan 10 pct. van de Schotse werkende bevolking hierin tewerkgesteld. Voor de UK in zijn geheel is dit onderdeel van de dienstensector samen met de groothandel en kleinhandel de twee belangrijkste deelsectoren die voor toegevoegde waarde in de dienstensector zorgen. Deze sector kende volgens Eurostat (2006) een continue stijging in toegevoegde waarde aan basisprijzen van 1995 over de periode 1996-2002. In de deelsectoren was er ook telkens een continue stijging op te merken, behalve voor het jaar 2002. In dit jaar was er voor de deelsector die bestond uit de NACE-codes J-K een kleine daling was op te merken. De indices van deze deelsectoren staan in tabel 8 (zie bijlage 5)

3.3 Geografie

Zoals reeds aangehaald bij de bespreking van de sectoren, kan het Verenigd Koninkrijk opgedeeld worden in verscheidene regio's, die op verschillende punten van elkaar verschillen. De volledige benaming voor het Verenigd Koninkrijk is "the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland", waarbij Groot-Brittannië Engeland, Schotland en Wales bevat (National Statistics, 2003). Het Verenigd Koninkrijk bezit ook verschillende kleinere eilanden. Enkele van deze eilanden, namelijk de Channel eilanden en het eiland van Man zijn grotendeels zelfbesturend en maken dus geen deel uit van het Verenigd Koninkrijk. De totale oppervlakte van het Verenigd Koninkrijk is volgens hun Instituut voor Nationale Statistieken (2006) 242 514 km². Dit kan verdeeld worden over de vier regio's als volgt: Engeland is 130 281 km², Schotland is 77 925 km² en Wales is 20 732 km² en Noord-Ierland is 13 578 km² groot.

Gedurende de jaren 1998 en 1999 werden verscheidene machten teruggegeven aan Noord-Ierland en Schotland. Zo werd voor Schotland in de "Scotland act 1998"

beslist dat het Schots parlement verantwoordelijk zou worden voor o.a. opleiding, cultuur, regionale overheid en economische ontwikkeling. Verscheidene andere zaken zoals defensie, economisch en monetair beleid blijven echter onder de bevoegdheid van de regering en parlement van het Verenigd Koninkrijk. Deze verschillende bevoegdheden werden in juli 1999 toegekend aan het nieuwe Schots parlement. Noord-Ierland kreeg ook een comité van ministers en een eigen parlement, namelijk het Northern Ireland Assembly, waarvan de eerste verkiezingen in juni 1998 doorgingen. In december 1999 werden de bevoegdheden over de meeste van de regionale aangelegenheden overgedragen van het Westminster parlement aan het Noord-Ierse parlement, als gevolg van de 'Northern Ireland Act 1998' (National Statistics, 2003).

Het parlement van het Verenigd Koninkrijk maakt primaire wetten, behalve voor zaken waarvoor het parlement van Schotland en Noord-Ierland bevoegd zijn. Het parlement van het Verenigd Koninkrijk bestaat uit drie delen, die in de loop van de geschiedenis zijn gevormd. Zo is er een House of Commons, een House of Lords en de koningin. De politici van de House of Commons worden rechtstreeks verkozen, terwijl het House of Lords bestaat uit spirituele leiders en "peers". De UK heeft wel geprobeerd om dit systeem te vereenvoudigen o.a. door het aantal toegelaten peers te verminderen. De wetsvoorstellen worden aangebracht in de House of Commons, waarna het als het goedgekeurd wordt naar de House of Lords gaat, als het hier ook goedgekeurd wordt dan is de goedkeuring van de koningin nog enkel een formaliteit. Indien de House of Lords het wetsvoorstel zou afkeuren dan gaat het terug naar de House of Commons en begint men terug opnieuw.

3.4 Werkgelegenheid

Volgens de gegevens van Eurostat (2006) is de populatie van het Verenigd Koninkrijk tijdens de te onderzoeken periode continu gestegen. In het midden van 2004 werd de totale populatie op ongeveer 59,8 miljoen inwoners geschat (National

Statistics Online, 2006). Dit aantal kan als volgt verdeeld worden over de vier regio's: Engeland 50,1 miljoen, Wales 2,9 miljoen, Schotland 5,1 miljoen en Noord-Ierland 1,7 miljoen inwoners. Het is echter belangrijk om deze totale bevolking te vergelijken met het aantal werkenden. Dit niet enkel om zo een indruk te krijgen van het algemene welvaartsniveau van de inwoners, maar ook om te zien hoe de bedrijven en de regering omgaat met haar werkrachten.

Tabel 3.5: Activiteitsgraad van de werkende bevolking (UK)

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio							
United Kingdom	75,3	75,4	75,4	75,7	75,4	75,2	75,2

Bron: Eurostat

Een eerste vergelijking kan men uitvoeren aan de hand van de activiteitsgraad (zie tabel 3.5). Hierbij gaat men na welk percentage van de totale bevolking nog/al actief is. Voor het Verenigd Koninkrijk bleef deze voor de periode 1996-2002 redelijk stabiel, met enkele kleine wijzigingen uitgezonderd. Ze begon in 1996 van 75,3 pct. met een lichte stijging in 1997 om daarna in 1998 constant te blijven en in 1999 terug te stijgen. In de twee daarop volgende jaren daalde ze en in 2002 bleef ze stabiel ten opzichte van het voorgaande jaar met 75,2 pct. Verder kan men ook gebruik maken van de werkgelegenheidsgraad (zie tabel 3.6). Deze vertoonde een iets ander patroon, ze steeg namelijk traag maar continu en daalde enkel lichtjes in 2002. Men kan door deze haast continu stijging van de werkgelegenheidsgraad bemerken dat steeds meer mensen hun weg vonden naar de arbeidsmarkt. Dit kwam o.a. doordat de regering verschillende initiatieven had uiteengezet om de werkloosheid te verminderen. Deze initiatieven worden verder kort toegelicht.

Tabel 3.6: Tewerkstellingsgraad van de werkende bevolking (UK)

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio							
United Kingdom	69	69,9	70,5	71	71,2	71,4	71,3

Bron: Eurostat

Als men nu deze activiteitsgraad en deze tewerkstellingsgraad vergelijkt met de gegevens voor België (zie tabel 2.3 en 2.4 op pg. 31) dan kan men opmerken dat de activiteitsgraad continu minstens 10 pct. hoger ligt in het Verenigd Koninkrijk dan in België. Dit verschil daalt echter wel over de te onderzoeken periode heen van ongeveer 13 pct. in 1996 tot 10,4 pct. in 2002. De tewerkstellingsgraad kende ook telkens hogere waarden voor de UK dan voor België. Deze waarden lagen ook telkens minstens 10 pct. hoger in de UK en over het algemeen over de te onderzoeken periode heen was er ook een kleine daling in het verschil op te merken. Zo was het verschil in 1996 nog 12,8 pct. terwijl dat dit verschil in 2002 11,4 pct. bedroeg.

Een ander aspect van de arbeidsmarkt is haar mogelijkheid om zich zo goed mogelijk af te stemmen op de vraag van de bedrijven en op de algemene economische situatie. Deze flexibiliteit kan beoordeeld worden aan de hand van het aantal deeltijdswerkenden en aan de hand van de hoeveelheid mensen die met een tijdelijk contract werken. Het percentage deeltijdswerkenden ten opzichte van het totaal aantal werkenden (zie tabel 9 in bijlage 6) is in het Verenigd Koninkrijk in 1997 stabiel gebleven ten opzichte van 1996, gedaald in 1998 om hierna twee jaren achtereenvolgens te stijgen. In 2001 was er terug een zeer kleine daling en in 2002 volgde er terug een stijging ten opzichte van het voorgaande jaar. Het percentage van het aantal werknemers met tijdelijke contracten (zie tabel 10 in bijlage 6) toont een ander verloop, namelijk na een stijging in 1997 valt er een continue daling op te merken. Deze vermindering van flexibiliteit kan misschien verantwoord worden doordat vastere contracten ook een invloed van stabiliteit op de gezinnen kunnen uitoefenen, waardoor ze meer vertrouwen hebben in hun persoonlijke situatie, meer consumeren en zo een positievere bijdrage hebben op het BBP.

Wat betreft de flexibiliteit van de arbeidsmarkt zijn de tabellen rond het percentage deeltijdswerkenden en het percentage van mensen die werken met een deeltijds contract opgenomen in bijlage 3. Voor het percentage deeltijdswerkenden kan men telkens hogere waardes opmerken voor de UK dan voor België gedurende de

periode 1996-2002. Dit verschil verkleint echter wel van 10,1 pct. in 1996 tot 6,3 pct. in 2002. Het percentage van mensen die met een deeltijds contract werken toont dan weer een iets ander beeld. Zo lag dit percentage in het begin van de periode nog hoger voor de UK, met een verschil van 1,3 pct., terwijl dat het percentage van België sinds 1998 groter dan dit van de UK is geworden. Over de periode heen is dit verschil algemeen gezien tussen België en de UK ook nog lichtjes vergroot, namelijk van 0,9 pct. in 1998 tot 1,7 pct. in 2002.

Een ander zeer belangrijk aspect van de arbeidsmarkt is de werkloosheid. Deze kan gemeten worden door de geharmoniseerde werkloosheidsgraad (Eurostat, 2006). Voor het Verenigd Koninkrijk (zie tabel 3.7) toonde deze een continue daling over de te onderzoeken periode, behalve in het laatste jaar waar het terug lichtjes steeg met 0,1 pct. tot 5,1 pct. Een ander aspect van de werkloosheid is de langdurige werkloosheid (zie tabel 11 in bijlage 6). Deze is ook zeer belangrijk omdat deze zowel de materiele als psychische gesteldheid van de mensen kan benadelen en omdat deze ook kan leiden tot sociale uitsluiting. Om deze redenen is dan ook het verminderen van de langdurige werkloosheid vaak een beleidspunt van de overheid. Dit type van werkloosheid kende voor het Verenigd Koninkrijk zowel als percentage van de actieve bevolking als percentage van de totale werkloosheid, een continue daling. Deze langdurige werkloosheid als percentage van de totale werkloosheid daalde zo van ongeveer 39 pct. in 1996 tot ongeveer 22 pct. in 2002. Dit kan verklaard worden door een verbetering van de economie (die steeds meer werknemers vroeg) in bepaalde jaren en door een positief optreden van de overheid om deze werklozen terug aan het werk te krijgen.

Tabel 3.7: De geharmoniseerde werkloosheidsgraad (UK)

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio United Kingdom	7,9	6,8	6,1	5,9	5,4	5	5,1

Bron: Eurostat

Wat betreft de geharmoniseerde werkloosheidsgraad valt er op te merken dat deze continu hoger ligt voor België (zie tabel 2.5 op pg. 32) dan voor het Verenigd Koninkrijk. Dit verschil kende over het algemeen een vergroting van 1,6 pct. in 1996 tot 2,4 pct. in 2002 en kende enkel in de jaren 1999 en 2000 een verkleining van het verschil. De langdurige werkloosheid als percentage van de actieve bevolking en als percentage van de totale werkloosheid (zie tabel 6 in bijlage 3 + tabel 11 in bijlage 6) toont ook voortdurend hogere waarden voor België dan voor de UK. Het verschil tussen beide landen voor beide percentages tonen een zelfde verloop, het verschil stijgt namelijk gedurende de eerste twee jaren tot in 1998, om hierna drie jaren te verkleinen en om in 2002 ten slotte terug te stijgen. Het verschil in de langdurige werkloosheid als een percentage van de actieve bevolking blijft zo over de periode in zijn algemeen constant op 2,6 pct. Het verschil in de langdurige werkloosheid als een percentage van de totale werkloosheid kende echter een stijging over de te onderzoeken periode in het algemeen van 20,6 pct. in 1996 tot 27,1 pct. in 2002.

De overheid heeft een aantal initiatieven doorgevoerd om de werkgelegenheid en zijn condities te verbeteren. Het 'Welfare to work' programma is zo een initiatief. Het bestaat uit verscheidene concrete maatregelen, zoals de New Deal regels die ervoor moeten zorgen dat meer mensen hun weg naar de arbeidsmarkt vinden (National Statistics, 2000). Sommige van deze maatregelen moeten een specifiek soort werkloosheid aanpakken, zoals de jeugdwerkloosheid en de langdurige werkloosheid, terwijl andere op de inzetbaarheid en dus de scholing van de mensen gefocust zijn. Deze concrete maatregelen worden in de loop van de tijd dan ook aangepast, aangezien de concrete probleemgebieden ook veranderen. Dit 'Welfare to work' programma werd gesubsidieerd door de 'Windfall tax', wat een belasting was op de overmaat van de winsten van geprivatiseerde bedrijven zoals British Telecom en British Energy. Deze belasting werd in 1997 en 1998 geïnd.

3.5 Loonkost

Om de competitiviteit van een bepaalde economie te bekijken is het niet alleen belangrijk om het BBP en de toegevoegde waarde per sector te analyseren, maar ook om naar de totale loonkost voor de werkgever te kijken. Dit moet gebeuren omdat de loonkosten voor de meeste ondernemingen toch nog altijd een grote kost zijn.

De structuur van de arbeidskosten zoals ze worden weergegeven volgens Eurostat (2006) bestaat uit het totaal van de lonen, sociale zekerheid betaald door de werkgever en overige arbeidskosten. Deze lonen hebben als belangrijkste onderdeel directe vergoedingen en bonussen. Eurostat heeft wel enkel gegevens van deze structuur voor de NACE-codes C tot en met O. De landbouw is de belangrijkste sector die hier wordt buitengelaten, maar aangezien dat hier maar een beperkt aantal mensen werkzaam in zijn, is dit nog wel toelaatbaar. Er zijn namelijk 455 000 mensen ofwel 2% van de totale werkende bevolking actief in deze sector in maart 2002 voor het Verenigd Koninkrijk in zijn geheel en dit percentage is ook nog eens op lange termijn aan het afnemen (National Statistics, 2003).

Voor het Verenigd Koninkrijk bleef deze kostenstructuur nagenoeg stabiel. In 1996 bestond deze structuur uit 83 pct. lonen, 17 pct. sociale zekerheidsbijdragen en geen overige kosten. In de daarop volgende jaren zijn de overige arbeidskosten telkens ongeveer 2 pct., terwijl de lonen rond de 83 pct. van de totale loonkost blijven uitmaken. De sociale zekerheidsbijdragen van de werkgever dalen echter in 1997 tot ongeveer 15 pct. Dit percentage bleef min of meer stabiel in de periode 1997-2002, met een waarde van iets onder de 15 pct. in '97 en '98.

De evolutie van de reële arbeidskosten worden in de database van de Eurostat website weergegeven als indices waarbij 2000=100. Deze gegevens gelden weer voor de NACE-codes C tot en met K en dit zijn de industrie- en dienstensector met uitzondering van de overheidssector (zie tabel 3.8). De reële arbeidskosten kennen

een continue stijging van 89,9 pct. in 1996 tot 107,6 pct. in 2002. Deze stijging in arbeidskosten kende enkel in 1998 en in 2002 een vertraging ten opzichte van het voorgaande jaar.

Tabel 3.8: Totale reële arbeidskost voor de industrie en dienstensector, (2000=100)

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio uk	89,9	92,6	94,4	96,7	100	104,3	107,6

Bron: Eurostat

Deze totale reële arbeidskosten voor België (zie tabel 2.6 pg. 37) tonen een iets ander verloop dan deze van de UK. De indices geven weer dat voor het Verenigd Koninkrijk er een continue stijging van de reële arbeidskost plaatsvindt over de hele periode, terwijl dat de indices van België een daling in het jaar 2000 van de reële arbeidskosten weergeven. Ook kunnen we opmerken dat over de periode heen de stijging in de reële arbeidskost voor de UK groter was dan voor België. In de UK stegen ze namelijk van 89,9 in 1996 tot 107,6 in 2002, in België begon de stijging van 95,9 in 1996 tot 105,9 in 2002 en was dus duidelijk minder sterk dan in het Verenigd Koninkrijk. De aangehouden loonmatiging in België heeft dus ook duidelijk een invloed gehad op de ontwikkeling van de loonkosten in vergelijking met het Verenigd Koninkrijk.

Verder heeft de overheid naast de verscheidene initiatieven om de werkloosheid te verminderen ook enkele maatregelen doorgevoerd die tot een verhoging van de welvaart dienen. Zo is er in 1999, namelijk op 1 april een nationaal minimum loon doorgevoerd, maar hier zijn een aantal uitzonderingen op zoals o.a. werknemers onder de 18 jaar, zelfstandigen en familieleden van de werkgever die bij de werkgever wonen.

3.6 Inflatie

Zoals reeds vermeldt in deel 2.6 (inflatie bij België) kan de inflatie een grote invloed hebben op het beeld van de economische prestaties. Daarom is het belangrijk dat deze inflatie zo nauwkeurig mogelijk wordt gemeten en dat er zo veel mogelijk met reële waarden wordt gewerkt.

In het Verenigd Koninkrijk worden de kleinhandelprijzen (prijzen die de consumenten uiteindelijk betalen) gemeten aan de hand van drie prijsindexen. Een eerste methode om de inflatie te meten is aan de hand van de 'Retail Price Index (RPI)' dit was tot voor kort de belangrijkste binnenlandse indicator om de inflatie te meten. Deze index meet de veranderingen van prijzen van de goederen en diensten die door de meeste gezinnen in het Verenigd Koninkrijk worden gekocht. De RPIX ofwel de RPI met uitzondering van de hypotheek interestbetalingen is een tweede methode. Deze index wordt gebruikt om de onderliggende inflatie te berekenen. Een laatste methode om de inflatie te meten is de geharmoniseerde index van consumentenprijzen (HICP) (National Statistics, 2001). In december 2003 is de HICP in het Verenigd Koninkrijk veranderd van naam maar niet van inhoud naar 'Consumer Prices Index (CPI)'. Deze naamsverandering was bedoeld om weer te geven dat de CPI de belangrijkste methode is om inflatie in het Verenigd Koninkrijk te meten (National Statistics, 2006). Het begrip HICP werd al uitgelegd in deel 2.6 en omdat deze juist zo geschikt is voor internationale vergelijkingen, zal enkel deze index verderop worden besproken.

Aangezien de HICP gegevens van de database van Eurostat (2006) enkel voor de periode 1997-2002 beschikbaar zijn, is er om een evolutie van deze inflatie te zien, gebruik gemaakt van een artikel in de 'Economic Trends' (O'Donoghue J. Office for National Statistics, 1998) voor de periode 1996-1997.

Tabel 3.9: Gemiddelde jaarlijkse veranderingen in de HICP index

jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
regio							
UK	2,5	1,8	1,6	1,3	0,8	1,2	1,3

Bron: Economic trends & Eurostat

Het algemeen verloop zoals deze wordt weergegeven in tabel 3.9 van de geharmoniseerde consumentenprijzenindex is dalend voor de periode 1996-2000. Hierna is voor de twee volgende jaren een stijging van de inflatie op te merken. Deze daling kan verklaard worden door zowel relatief lage inkooprijzen als door een strikt gevoerd monetair beleid. Bij dit monetaire beleid had de regering een lage inflatie tot doel. Volgens het jaarverslag van de UK (National Statistics, 2000) had de regering hiervoor de Nationale Bank van Engeland de bevoegdheid gegeven om via de interesten in te grijpen in het inflatiepeil.

In vergelijking met de inflatiecijfers van België (zie tabel 2.7 pg. 38) valt op te merken dat de inflatie in het begin van de te onderzoeken periode, namelijk 1996-1999, hoger lag voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Voor de rest van de periode (2000-2002) kan er opgemerkt worden dat de inflatie telkens hoger ligt voor België dan het Verenigd Koninkrijk. Dit kan het gevolg zijn van het strikte monetaire beleid dat de Britse regering heeft aangehouden, maar ook van het feit dat België in 1999 is overgestapt op de euro en dus haar individueel monetair beleid overgedragen heeft aan het ECB.

3.7 Wisselkoers

De evolutie van de sterling pond ten opzichte van de Belgische frank en ecu/euro is ook een belangrijk aspect, aangezien België en het Verenigd Koninkrijk toch voor een aanzienlijk bedrag met elkaar handel voeren en deze handel toch sterk beïnvloed wordt door de positie van de twee munteenheden. Voor België kwam in 2004 de uitvoer naar het Verenigd Koninkrijk op de vierde plaats met 10,6 pct. van

de totale uitvoer, de invoer uit de UK was 8,4 pct. van het totaal en dus ook de vierde belangrijkste bron van geïmporteerde goederen en diensten (Belgostat, 2006). Volgens de gegevens van het Instituut van Nationale Statistieken (pink book, 2005) neemt België een vijfde plaats in, van de Europese landen waarnaar het Verenigd Koninkrijk in 2004 exporteerde. De export naar België was ongeveer 4,5 pct. van de totale export en ongeveer 7,7 pct. van de export naar Europese landen. Wat betreft de invoer van goederen en diensten kwam België op een zesde plaats van alle Europese landen waaruit het Verenigd Koninkrijk importeert. De import vanuit België was ongeveer 4,4 pct. van de totale invoer en ongeveer 7 pct. van de Europese invoer.

Deze wisselkoers zal op jaarbasis bekeken worden aangezien op maandbasis een te grote mate van detail zou weergeven. De nationale bank van België heeft jaargemiddeldes van deze wisselkoersen in haar database staan (zie tabel 3.10), waarbij als bron het Internationaal Monetair Fonds (IMF) wordt vermeld. Voor de periode 1996-2001 wordt de Belgische frank per pond Sterling weergegeven en voor de periode 1999-2002 de pond Sterling per euro.

Tabel 3.10: Wisselkoersen van de Belgische frank/euro tov de 'Great Britain Pound'

<u>Wisselkoersen - IMF: Verenigd Koninkrijk</u>				
Periodes	Belgische franken per pond Sterling		Ponden Sterling per euro	
	Periodegemiddelde	Einde periode	Periodegemiddelde	Einde periode
31/12/2002			0,6309	0,6506
31/12/2001	64,841278	66,389412	0,6221	0,6076
31/12/2000	66,083764	64,691285	0,6104	0,6236
31/12/1999	61,23935	66,501474	0,6587	0,6066
31/12/1998	60,115001	57,514888		
31/12/1997	58,565074	61,058098		
31/12/1996	48,304902	54,344319		
31/12/1995	46,52267	45,593341		

Bron: NBB

Gedurende de jaren 1996-2000 was er volgens de gegevens van de Nationale Bank van België telkens een appreciatie van de Britse pond ten opzichte van het voorgaande jaar. Deze appreciatie ofwel de stijging van de waarde van de Britse pond had negatieve invloed op de netto-export van het Verenigd Koninkrijk, doordat de export met België daalde en de import uit België goedkoper werd. De twee laatste jaren was er telkens ten opzichte van het voorbije jaar een lichte depreciatie (waardedaling) van de pond ten opzichte van de euro/ Belgische frank. Dit had dan voor het Verenigd Koninkrijk een positieve invloed op de netto-uitvoer. Hierdoor werd immers de import afgeremd door duurdere prijzen van buitenlandse goederen en de export gestimuleerd door voor het buitenland (eurogebied) goedkopere Britse producten. Dit effect werd versterkt omdat het niet enkel de handel met België betrof, maar ook de handel met de rest van het eurogebied.

3.8 Overschakeling op de euro

Het Verenigd Koninkrijk heeft ervoor gekozen om nog niet over te schakelen op de euro en nog een eigen nationale munt, namelijk de 'sterling pound' te hanteren. Het overschakelen op de euro zou grotendeels een politieke aangelegenheid zijn, aangezien men de soevereiniteit om o.a. het monetaire beleid te bepalen, uit handen geeft. Daarom zal hier verder alleen op de beslissing van de politici worden ingegaan en niet op de mening van het volk.

De beslissing om niet deel te nemen aan de euro kwam tot uiting in de verklaring van de kanselier in de House of Commons in 1997 en werd opnieuw herhaald in 2003. De regering laat haar beslissing over het al dan niet aansluiten bij de eenheidsmunt beïnvloeden door vijf testen die zijn opgezet. Indien de regering beslist tot het toetreden tot het eurogebied, dan zal dit de vorm aannemen van een aanbeveling. Deze aanbeveling zal vervolgens goedgekeurd moeten worden door het parlement. Een laatste stap is dan het houden van een referendum waarbij de bevolking voor of tegen de toetreding kan stemmen. Deze drie partijen moeten allemaal instemmen

vooraleer de effectieve beslissing tot het aannemen van de euro genomen kan worden. (The Official Treasury Euro Resource, 2006)

In de toespraak van de kanselier in 1997 (HM Treasury, 2006) worden deze vijf testen waardoor de regering zich laat leiden, toegelicht. Een eerste en belangrijkste test is dat er een duurzame overeenstemming tussen de Britse economie en deze van de andere landen in het eurogebied moet zijn. Dit zou het namelijk mogelijk maken om voor het Verenigd Koninkrijk stabiliteit en welvaart te hebben, ook al is er maar één gemeenschappelijk monetair beleid. In deze statement wordt ook duidelijk gemaakt dat er nog niet voldoende convergentie is in de bedrijfscyclus o.a. door hogere intresten om zo de inflatie laag te houden en door de Britse handel in Noordzee olie.

Een andere voorwaarde die voldaan moet zijn is dat er voldoende flexibiliteit moet zijn om met de onverwachte veranderingen in het economisch klimaat om te kunnen gaan. Dit is zeker belangrijk indien de ondernemingscyclus niet voldoende is afgestemd op deze van de andere landen. Deze test heeft ook doen blijken dat het Verenigd Koninkrijk nog een grote behoefte aan flexibiliteit nodig heeft, door bijvoorbeeld de aanhoudende langdurige werkloosheid.

Verder moet ook het toetreden tot de euromunt een positief effect hebben op de investeringen. De kanselier vermeldt hierbij dat het toetreden tot een succesvolle eenheidsmunt zeker zou bijdragen tot de stabiliteit en de eenmaking van de Europese markt die goed zou zijn voor de bedrijfsinvesteringen. Het wegvallen van de veranderende wisselkoersen zouden hierbij ook zeker helpen. Hierbij moet opgemerkt worden dat de munt wel succesvol moet zijn, wat in 1997 nog niet zeker was. Buiten een succesvolle munt moet men ook voldoende voorbereid zijn op de overgang. De kanselier haalde aan dat deze voorbereiding echter nog onvoldoende was, doordat men deze beslissing tot al dan niet toetreden en dus ook de voorbereiding voor de overgang op de euro steeds in het verleden bleef uitstellen.

Een vierde test gaat de invloed van de eenheidsmunt op de industrietak binnenlandse financiële diensten na. Het doorvoeren van de euro zou immers op dit onderdeel van de dienstensector een grotere invloed hebben dan op andere sectoren. Hierbij wordt weer aangehaald dat indien men goed voorbereid is, het toetreden tot de euro zeker een positieve invloed zal hebben op deze sector, aangezien er verschillende nieuwe voordelen zouden opduiken. Hierdoor zou Londen ook haar positie als financieel centrum van Europa kunnen versterken.

Ten slotte moet ook in rekening worden genomen of toetreden tot de euro goed is voor de werkgelegenheid en zo dus de algemene welvaart van de bevolking kan verhogen. Deze vraag is volgens de kanselier dan weer in grote mate afhankelijk van het resultaat op de eerste vraag, namelijk of er voldoende en duurzame convergentie is tussen de verschillende lidstaten om zo een succesvolle eenheidsmunt te creëren. Indien deze munt succesvol zou zijn, dan zou dit de handel gemakkelijker maken. Dit zou zo ook de ondernemingswereld in zijn geheel stimuleren, wat zou leiden tot een stijging van de werkgelegenheid.

De conclusie tot de vraag om toe te treden tot het eurogebied was dus in 1997 negatief, aangezien het Verenigd Koninkrijk niet aan deze vijf voorwaarden en meer specifiek vooral aan de eis van duurzame convergentie, kon voldoen. Wel werd er besloten dat er moest begonnen worden met het voorbereiden van een mogelijke toetreding en werden er enkele concrete punten uiteengezet. Enkele van deze voorbereidingen waren: het helpen van Britse ondernemingen met wat ze moeten doen bij de overgang naar de euro van de andere eurolanden in 1999 en het samenwerken van de overheid met ondernemingen om zo zich voor te bereiden op een mogelijke toetreding in de toekomst. Er werd echter wel duidelijk gesteld dat aangezien deze voorbereidingen nog in hun werking moesten treden, dat het toetreden tot de euro ten vroegste in het begin van de aanstelling van het volgend parlement zou kunnen gebeuren.

In 2003 werd weer beslist om niet toe te treden tot het eurogebied. De eenheidsmunt was ondertussen wel succesvol gebleken. De vijf voorwaarden werden weer aan de werkelijkheid getoetst en de twee eerste voorwaarden, namelijk de convergentie en de flexibiliteit waren volgens de regering nog onvoldoende bereikt. Wel was er een aanzienlijke vooruitgang geboekt bij het nastreven van deze eisen. Deze twee voorwaarden bepalen ook de twee laatste vragen, namelijk de positieve invloed op investeringen en werkgelegenheid. De vijf voorwaarden in hun geheel waren dus nog onvoldoende bereikt. (HM treasury, 2006)

Hoofdstuk IV: Theoretisch kader van de financiële analyse en de statistische methodes

In dit hoofdstuk zal er eerst een korte toelichting worden gegeven over de gebruikte prestatie-indicatoren, namelijk de ratio's en andere verhoudingsgetallen die in het volgende hoofdstuk in het praktijkonderzoek zullen gebruikt worden. Daarna zal er even kort worden op ingegaan welke statistische methodes (testen) zullen worden toegepast.

4.1 Prestatie-indicatoren

Het onderzoeken van de economische prestaties (en de financiële structuur) van ondernemingen op basis van jaarrekeningen gebeurt aan de hand van een ratioanalyse. Ratio's zijn verhoudingsgetallen die men bekomt door gegevens die iets met elkaar te maken hebben aan mekaar te relateren. Deze ratio's worden traditioneel meestal ingedeeld in de volgende vier categorieën: liquiditeit, solvabiliteit, rentabiliteit en toegevoegde waarde (Ooghe en Van Wymeersch, 1994). Deze vierde categorie: de toegevoegde waarde, is echter onmogelijk te onderzoeken. Hierover is namelijk geen informatie beschikbaar voor de ondernemingen uit het Verenigd Koninkrijk.

Een vijfde mogelijke categorie van ratio's zijn de cashflow gerelateerde ratio's (Limère, 2000). Deze worden echter ook niet behandeld aangezien ze teveel detail informatie zouden opleveren. Ook kan er geen rekening gehouden worden met wijzigingen in het werkkapitaal, door de beperkte beschikbare informatie en hierdoor heeft deze ratio ook niet zo veel zin.

Omdat het jaarrekeningonderzoek hier gebeurt op basis van verscheidene jaren kan men deze categorieën uitbreiden met een zesde, namelijk ratio's die een groei weergeven. Deze laatste categorie is evenzeer erg belangrijk omdat we niet enkel de

verschillen van jaar tot jaar willen weten, maar ook de verschillen van hoe de ondernemingen presteren, groeien over een bepaalde periode.

Binnen ieder van deze groepen kan men een beroep doen op verscheidene ratio's. De keuze van deze specifieke ratio's is natuurlijk afhankelijk van wat men precies wil onderzoeken. Om het onderzoek in eerste instantie zo ruim mogelijk te houden, zullen per groep diverse ratio's behandeld worden. Deze ratio's zijn soms een beetje aangepast (gewijzigd tov de nationale berekeningswijze) om zo de vergelijkbaarheid ervan tussen België en het Verenigd Koninkrijk te verhogen. Deze aanpassing gebeurt dan meestal door de eenvoudigste definitie (deze van het Verenigd Koninkrijk) toe te passen op de gegevens van België. De Belgische gegevens worden aangepast aan de hand van de Britse definitie simpelweg omdat niet alle gegevens beschikbaar zijn om voor de Britse ondernemingen de Belgische definitie te volgen. Deze definities zullen dus zo goed mogelijk op elkaar afgestemd worden, maar zelfs indien ze perfect overeen zouden komen, kunnen er toch nog verschillen ontstaan door bijvoorbeeld andere waarderingsprincipes die gevolgd worden.

4.1.1 Liquiditeitsratio's

Een eerste belangrijke groep van ratio's zijn de liquiditeitsratio's. Deze ratio's geven namelijk weer in welke mate het bedrijf in staat is om aan zijn korte termijn schulden te voldoen. Hier behoren zowel de liquiditeit in ruime zin (current ratio) als de liquiditeit in enge zin (acid ratio) toe. Verder worden hier ook het aantal dagen klanten- en leverancierskrediet en de rotatie van de voorraden behandeld.

4.1.1.1 Ruime liquiditeit of current ratio

De liquiditeit in ruime zin wordt voor de Belgische ondernemingen als volgt berekend (Limère, 2000). De overeenkomende codes van de jaarrekening worden telkens tussen haakjes bijgevoegd.

$$\frac{\text{voorraden en bestellingen in uitvoering (3) + vorderingen} \leq 1 \text{ jaar (40/41) +} \\ \text{geldbeleggingen (50/53) + liquide middelen (54/58) + overlopende rekeningen actief} \\ \text{(490/1)}}{\text{schulden} \leq 1 \text{ jaar (42/48) + overlopende rekeningen passief (492/3)}}$$

Voor de Engelse ondernemingen wordt de current ratio op een gelijkaardige manier berekend, namelijk:

$$\frac{\text{current assets}}{\text{current liabilities}}$$

Deze definitie is net zoals alle volgende definities voor de Engelse ratio's gebaseerd op de secundaire database FAME. De data van de Britse ondernemingen zijn ook gestoeld op deze database, die gepubliceerd werd door het Bureau Van Dijk. De berekening van deze ratio komt grotendeels overeen met de Belgische berekeningswijze. Eén enkel verschilpunt tussen de berekeningswijze van deze ratio voor de Belgische en Britse ondernemingen zijn de overlopende rekeningen. Deze passief en actief overlopende rekeningen compenseren elkaar echter grotendeels. Ook kunnen ze als minder belangrijk gezien worden ten opzichte van de andere elementen in de teller en noemer. Hierdoor kan deze ratio dus voor beide landen toch als gelijkaardig beschouwd worden en is het dus mogelijk om deze onderling te vergelijken.

Hiernaast kan ook worden gekeken of er aan de algemene norm is voldaan. Deze stelt dat de current ratio ≥ 1 moet zijn, om aan de korte termijn verplichtingen te

kunnen voldoen. Hierbij neemt men aan dat de voorraden op korte termijn verkoopbaar zijn, omdat dit niet altijd het geval is, wordt er vaak ook gebruik gemaakt van een tweede, strengere liquiditeitsratio, namelijk de liquiditeit in enge zin.

4.1.1.2 Liquiditeit in enge zin of acid ratio

Deze ratio is hetzelfde als de liquiditeit in ruime zin, waarbij de voorraden en overlopende rekeningen in mindering worden gebracht (Limère, 2000). De liquiditeit in enge zin is eveneens belangrijk aangezien de onzekerheid omtrent het al dan niet tijdig realiseren van de voorraden met winstmarge, weggenomen wordt. Ze wordt voor Belgische ondernemingen als volgt berekend:

$$\frac{\text{vorderingen } \leq 1 \text{ jaar (40/41) + geldbeleggingen (50/53) + liquide middelen (54/58)}}{\text{Schulden } \leq 1 \text{ jaar (42/48)}}$$

Voor de Britse ondernemingen wordt deze ratio op dezelfde manier berekend (secundaire database FAME), namelijk:

$$\frac{\text{current assets – stock \& work in progress}}{\text{current liabilities}}$$

Deze ratio wordt dus voor het Verenigd Koninkrijk en België op een zelfde manier berekend, het verschil van de overlopende rekeningen is hier ook weggenomen. De ratio's zijn dus vergelijkbaar tussen de twee landen. De norm voor deze ratio blijft hetzelfde als voor de liquiditeit in ruime zin, omdat indien een onderneming niet in staat is haar voorraden te verkopen, ze toch nog altijd haar schulden op korte termijn moet kunnen betalen.

Hierna worden ook het aantal dagen klantenkrediet, leverancierskrediet en rotatie van de voorraden besproken, omdat deze ratio's toch een belangrijke invloed kunnen

hebben op de liquiditeitspositie van een onderneming (en dus ook op de vorige twee ratio's).

4.1.1.3 Aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet

Deze twee ratio's kunnen gemakkelijk samengenomen worden omdat ze zo gelijkaardig zijn. Het aantal dagen klantenkrediet heeft betrekking met de invorderingspolitiek die een onderneming voert, namelijk de gemiddelde duur van de kredieten die een onderneming aan haar klanten toestaat. Het aantal dagen leverancierskrediet heeft dan weer te maken met de betalingspolitiek van een onderneming. Deze laatste ratio wordt zowel bepaald door de verkregen kredieten als de eventueel toegestane kortingen voor contante betaling van de leveranciers. Deze ratio's hebben dus beide een sterke invloed op de liquiditeitspositie van een onderneming.

Het aantal dagen klantenkrediet wordt voor de Belgische ondernemingen als volgt berekend (Limère, 2000), de overeenstemmende jaarrekeningcodes zijn tussen haakjes bijgevoegd:

$$\frac{\text{handelsvorderingen (40) + geëndosseerde handelseffecten (9150)}}{\text{omzet (70) + andere bedrijfsopbrengsten (74) – exploitatiesubsidies (740) + BTW (9146)}} \times 365$$

Aantal dagen leverancierskrediet:

$$\frac{\text{Handelsschulden (44)}}{\text{Inkopen (600/8) + Diensten en diverse goederen (61) + BTW (9145)}} \times 365$$

Voor de Britse bedrijven worden deze ratio's volgens de secundaire database FAME op een iets andere manier berekend, namelijk:

Het aantal dagen klantenkrediet ofwel 'debtor collection (days)'

$$\frac{\text{trade debtors}}{\text{turnover}} \times 365$$

Het aantal dagen leverancierskrediet of 'creditor payment (days)'

$$\frac{\text{trade creditors}}{\text{turnover}} \times 365$$

In deze berekeningen wordt er dus voor de Britse ondernemingen geen rekening gehouden met de BTW. Bij de Belgische ondernemingen wordt deze in de noemer bijgevoegd omdat de BTW wel in de handelsvorderingen maar niet in de omzet zit. Hierdoor ontstaat er een discrepantie tussen de waardes van de Belgische en van de Britse ondernemingen. Aangezien de BTW wel in de noemer van de Belgische ratio zit, maar niet in de noemer van de Britse, zullen de waarden voor de Belgische ondernemingen lager uitkomen dan deze van de Britse bedrijven. Deze Belgische waardes zullen ongeveer met 17,5 pct. afwijken van de Britse waardes. Deze 17,5 pct. is namelijk het standaard tarief van de BTW of VAT (value added tax) in het Verenigd Koninkrijk, waarbij er ook nog een verlaagd tarief is van 5pct. voor enkele producten en een aantal goederen zijn vrijgesteld van de BTW (Britain, 2005). Er zal dus rekening moeten gehouden worden met deze afwijking bij de bespreking van deze twee ratio's.

Er is een verschil tussen de kostprijs van de verkochte goederen (Belgische definitie) en de omzet (Britse definitie) in de noemer bij het aantal dagen leverancierskrediet. Dit zal er dus voor zorgen dat de Belgische ondernemingen een hoger aantal dagen leverancierskrediet heeft ten opzichte van de Britse, omdat de verkoopsmarge in het Verenigd Koninkrijk wel in de noemer is opgenomen maar niet in België. Het verschil

tussen de omzet (Britse definitie) en omzet + andere bedrijfsopbrengsten (Belgische definitie) in de noemer van de ratio 'aantal dagen klantenkrediet' zorgt er dan weer voor dat de Britse bedragen nog hoger liggen dan de Belgische aangezien de noemer niet alleen kleiner is door geen rekening te houden met de BTW maar ook door geen rekening te houden met de andere bedrijfsopbrengsten. Met deze twee verschillen zal dus ook rekening moeten gehouden worden bij de bespreking van de ratio's.

Een echte norm voor deze beide ratio's is er niet. Wel kan men deze ratio's onderling vergelijken om te zien of er aan het matching principe is voldaan. Hierbij horen het aantal dagen leverancierskrediet minstens even lang te zijn dan het aantal dagen klantenkrediet. Indien dit niet het geval is dan zal men andere financieringsmiddelen moeten aanspreken, omdat de dag dat klanten gemiddeld gezien betalen later is dan wanneer de leveranciers betaald moeten worden.

4.1.1.4 Rotatie van de totale voorraden

Zoals al eerder vermeld, kan de liquiditeit van een onderneming beïnvloed worden door de rotatie van de voorraden. Deze ratio is echter zeer sectorgevoelig, een kleinhandel in verse producten zal zijn voorraden duidelijk sneller moeten wisselen dan bijvoorbeeld een meubelzaak, omwille van de aard van de goederen. Deze ratio wordt voor de totale voorraden in het algemeen besproken, omdat de gegevens van de UK zich er niet toe dienen om een verdere opdeling te maken. De definitie die voor het Verenigd Koninkrijk wordt toegepast is dus ook gebruikt om deze ratio voor de Belgische ondernemingen te berekenen.

Voor de Britse ondernemingen (secundaire database FAME) wordt de rotatie van de voorraden als volgt berekend:

$$\frac{\text{turnover (omzet)}}{\text{stock and work in progress (voorraden en bestellingen in uitvoering)}}$$

Aangezien er hier gewerkt wordt met een zelfde definitie, is deze ratio dus zeker vergelijkbaar tussen België en het Verenigd Koninkrijk.

4.1.2 Solvabiliteit (ratio van onafhankelijkheid)

Een tweede belangrijke ratio, naast de liquiditeit om de financiële structuur van een onderneming te onderzoeken, is de solvabiliteit. Hier wordt gekeken of het bedrijf over voldoende eigen middelen bezit ten opzichte van de totale middelen. De redenering achter deze ratio is dat het eigen vermogen als een buffer werkt. Indien het namelijk komt tot een faling en een gedwongen verkoop van de bezittingen, dan heeft men bij een hoger eigen vermogen meer kans dat dit voldoende zal zijn om de liquidatieverliezen op te vangen. Hierdoor verliezen dus enkel de aandeelhouders hun inbreng en zullen de schuldeisers meer kans hebben om toch nog betaald te worden (Ooghe en Van Wymeersch, 1994). Voor deze ratio is een norm van 30% à 33% van toepassing.

Voor de Belgische ondernemingen wordt de graad van onafhankelijkheid als volgt berekend (Limère, 2000):

$$\frac{\text{Eigen Vermogen (10) + (11) + (12) + (13) + (140 of 141) + (15)}}{\text{Totaal Vermogen (10/49)}}$$

Voor de Britse ondernemingen is de solvabiliteitsratio volgens de definitie van de secundaire database FAME gelijk aan:

$$\frac{\text{shareholders funds (issued capital + total reserves)}}{\text{total assets (fixed assets + current assets)}}$$

Aangezien de reserves in het Engelse systeem ook de overgedragen winsten/ verliezen bevat en totaal actief gelijk is aan totaal passief is deze ratio voor beide landen op een gelijkaardige manier berekend. Deze ratio is voor beide landen in het databestand als een percentage opgenomen, daarom moet men het resultaat van deze formules nog vermenigvuldigen met 100.

4.1.3 Rentabiliteit

Het meten van de rentabiliteitsratio's is een directe manier om het prestatieniveau van een bedrijf te onderzoeken. Een belangrijke bestaansreden van (de meeste) ondernemingen is immers het creëren van winst. Men kan deze winst vergelijken met de eigen middelen of de totale (gebruikte) activa om zo een ratio te bekomen die men voor een groter aantal vergelijkingen tussen verschillende ondernemingen kan gebruiken.

4.1.3.1 Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting

Deze ratio geeft de winstgevendheid van een bedrijf weer zoals de aandeelhouders deze ervaren. Ze geeft dus niet alleen de prestaties van een onderneming weer, maar ook of de onderneming interessant is om aandelen van te bezitten.

In België wordt deze ratio als volgt berekend (Limère, 2000):

$$\frac{\text{winst of verlies van het boekjaar (70/67 of 67/70)}}{\text{eigen vermogen (10 +11 +12 +13+140 of +141 +15)}}$$

Voor de Britse ondernemingen wordt de definitie van de 'return on shareholders funds' op een iets andere manier geformuleerd (secundaire database FAME), namelijk:

$$\frac{\text{profit (loss) before tax (after interest)}}{\text{shareholders funds (issued capital + total reserves)}}$$

Een belangrijk verschil tussen de ratio's van deze twee landen is dat de Britse bedrijven de winst gebruiken vóór belastingen in tegenstelling tot de Belgische bedrijven. Om dit op te lossen zijn de ratio's van het Verenigd Koninkrijk aangepast. Er is namelijk gebruik gemaakt van de 'profit/ loss for a period' in plaats van de 'profit (loss) before tax'. Zo is er dus ook voor de gegevens uit het Verenigd Koninkrijk rekening gehouden met de vennootschapsbelasting en zijn deze ratio's dus vergelijkbaar.

4.1.3.2 Netto rentabiliteit van het totaal der activa, voor belastingen

Een tweede rentabiliteitsratio is de verhouding van de winst voor belastingen vermeerderd met eventuele intrestbetalingen ten opzichte van het totaal vermogen. Deze ratio geeft de rentabiliteit weer van de ingezette middelen en geeft dus weer hoe de leiding is omgegaan met de beschikbare middelen. Deze ratio wordt ook wel 'return on investment' (ROI) genoemd.

Voor België wordt deze ratio als volgt berekend (Limère, 2000):

$$\frac{\text{Winst/verlies van het boekjaar (70/67 of 67/70) + financiële kosten (65)} \\ + \text{kosten van schulden (650+653) - intrestsubsidies, aangerekend op het resultaat} \\ (9126) + \text{belastingen op het resultaat van het boekjaar (9134)}}{\text{Totaal der activa (20/58)}}$$

De Britse ondernemingen (secundaire database FAME) berekenen deze ratio op een andere manier, namelijk:

$$\frac{\text{profit (loss) before tax (after interest)}}{\text{total assets (fixed assets + current assets)}}$$

Het grootste verschil bestaat erin dat men bij de Belgische bedrijven de intrestbetalingen (financiële kosten en kosten van schulden) terug bij de winst telt. Dit gebeurt omdat de intresten ook als een vergoeding van de totale activa gezien worden (Limère, 2000). Dit verschil van de intrestbetalingen wordt opgelost door voor het Verenigd Koninkrijk de betaalde intresten terug in de teller op te nemen. Voor de rest worden deze twee ratio's op dezelfde manier berekend.

4.1.3.3 Graad van financiële hefboomwerking

Deze ratio heeft tot doel na te gaan in welke mate een onderneming gebruik maakt van vreemd vermogen om zo de rentabiliteit van haar eigen vermogen op te krikken. Dit kan zich voordoen indien een onderneming zich deels met vreemd vermogen financiert, waarbij de rentelast van het vreemd vermogen lager is dan de rentabiliteit van de activiteiten van de onderneming. Hierdoor creëert men dus meer waarde voor de aandeelhouders (Limère, 2000). De voorwaarde om van een positieve hefboomwerking te kunnen spreken is dus dat de ROI hoger moet zijn dan de gemiddelde intrestvoet op vreemd vermogen. Indien aan deze voorwaarde voldaan is

dan zou de rentabiliteit van het eigen vermogen moeten stijgen, maar in een land waar er zeer hoge belastingen zijn, kan deze stijging echter beperkt blijven. Deze stijging is dan slechts beperkt omdat een groot deel van deze extra winsten die door de positieve hefboomwerking zijn gecreëerd, sterk worden belast. Verder kan ook opgemerkt worden dat het werken met deze hefboomwerking een neveneffect met zich kan meebrengen, namelijk een daling van de variabele 'solvabiliteit' indien alle andere componenten hetzelfde blijven.

Deze ratio (Limère, 2000) wordt voor beide landen als volgt berekend:

$$\frac{\text{Winst + intrestlasten}}{\text{Winst}}$$

4.1.3.4 Netto verkoopsmarge

Deze ratio vergelijkt het netto bedrijfsresultaat na niet-kaskosten en voor belastingen met de verkopen. Deze ratio is echter zeer sector gevoelig. Er is ook een verschillende berekeningswijze van deze ratio voor België en het Verenigd Koninkrijk.

In België wordt deze ratio als volgt berekend (Limère, 2000):

$$\frac{\text{Bedrijfswinst of verlies (70/64 of 64/70) + kapitaalsubsidies, aangerekend op het resultaat (9125)}}{\text{Omzet (70)+ andere bedrijfsopbrengsten (74) – exploitatiesubsidies en vanwege de overheid ontvangen compenserende bedragen (740)}}$$

Voor de Britse bedrijven wordt deze ratio als volgt berekend (secundaire database FAME):

profit (loss) before tax (na interestbetalingen)

turnover

Het verschil in berekeningswijze zit in de bedrijfswinst ten opzichte van de totale winst, subsidies en de andere bedrijfsopbrengsten. Deze 'profit (loss)' is voor de Britse ondernemingen vervangen door de 'operating profit' en hierdoor is het verschil met de bedrijfswinst weggewerkt. Er is geen aanpassing gebeurd voor de subsidies en voor de andere bedrijfsopbrengsten, omdat dit slechts een klein verschil oplevert, zeker ten opzichte van de andere posten in de teller en noemer.

4.1.4 Groei van balans of resultatenrekeningposten

De groei van bepaalde posten is even belangrijk als de financiële ratio's van bedrijven van één bepaald jaar. Deze geven namelijk niet de situatie gedurende één jaar maar de toestand op een langere termijn weer. In de literatuur worden de volgende drie maatstaven het meest gebruikt. Deze maatstaven zijn: de groei in het personeelsbestand, de groei in balanstotaal en de groei in de omzet (Limère, 2000).

Deze groeimaatstaven zullen telkens berekend worden door de waarde van dat jaar te verminderen met het voorgaande jaar en dit verschil te delen door de waarde van het voorgaande jaar. Om dit dan in een percentage uit te drukken zal dit getal nog vermenigvuldigd worden met 100.

4.1.4.1 Groei personeelsbestand

Een eerste jaarrekeningpost die men kan beoordelen op de groei is het personeelsbestand. Door zijn personeelsbestand uit te breiden, draagt het bedrijf namelijk mee bij tot de tewerkstelling, maar ook in een zekere zin tot algemene welvaart van een regio.

Voor België wordt het personeelsbestand berekend door de voltijds equivalenten te tellen, hierdoor tellen twee deeltijdse werknemers slechts voor één voltijds equivalent. In het Verenigd Koninkrijk berekent men het personeelsbestand aan de hand van het aantal koppen (individuele personen) in de organisatie. Het probleem dat men dus heeft dat in België twee deeltijds werkenden slechts als één werknemer tellen en in het Verenigd Koninkrijk als twee, is vooral een probleem voor de kleinere bedrijven. In de kleinere bedrijven kan zo een wijziging (van het aannemen of ontslaan van een deeltijdse, die al dan niet leidt tot een verhoging of vermindering van het aantal werknemers) als een percent van de totale werknemers, namelijk een redelijk grote verandering in groei met zich meebrengen. In deze database zijn echter de kleinere Belgische ondernemingen weggelaten (om de vergelijkbaarheid te verhogen) en is dit dus minder een probleem.

4.1.4.2 Groei balanstotaal

Het balanstotaal kan men ook op de groei testen. Hiermee bekijkt men hoe de onderneming in zijn geheel, met al zijn activa en passiva is gegroeid. Deze ratio is van alle groeiratio's het meeste op de lange termijn afgestemd, hierdoor zal ze ook meer stabielere patronen vertonen. Aangezien het balanstotaal voor beide landen op dezelfde manier wordt berekend, is ook de groei ervan hetzelfde en dus vergelijkbaar. Een groei in deze post kan ook een groei in omzet tot gevolg hebben bijvoorbeeld door de investering van een nieuw actief (capaciteit), waardoor de verkopen zouden kunnen toenemen. Men moet bij deze ratio wel rekening houden of

dat ze de reële groei of de nominale groei meet. De inflatie kan namelijk leiden tot een stijging van verschillende posten (bijvoorbeeld de voorraden), die daarom reëel gezien nog niet gestegen zijn. Voor deze ratio wordt er gewerkt met de reële groeiratio, aangezien de inflatie (zie hoofdstuk 2 en 3) en dus ook zijn invloed toch tamelijk groot is.

4.1.4.3 Groei omzet

Ten slotte moet men ook de groei in omzet bekijken, omdat de groei in balanstotaal zowel afhangt van een groei in de (financiële) vaste activa als van een groei in de vorderingen en voorraden. Deze laatste twee vertonen dan weer een gelijkaardig verloop met de omzet (Limère, 2000). Deze ratio kan ook als meest volatiel van de drie groeiratio's beschouwd worden, omdat zij het meest onderhevig is aan conjunctuurschommelingen. Als alternatief zou men ook de groei van de winst kunnen nagaan, omdat een onderneming toch meestal tot doel heeft winst te maken. Deze winst geeft echter niet altijd een goed beeld van de achterliggende economische toestand omdat zij gevoeliger is voor boekhoudkundige trucjes. Men zou zo bijvoorbeeld door creatief boekhouden de winst kunnen aanpassen (verlagen) om zo minder vennootschapsbelasting te moeten betalen. Omwille van deze redenen zal er geopteerd worden om de omzet te bekijken in plaats van de winst. Ook hier moet men rekening houden met inflatie en dus een onderscheid maken tussen nominale en reële groei. Voor deze ratio zal er in het praktijkonderzoek dus ook gewerkt worden met de reële groei, om zo niet enkel de invloeden van de inflatie te elimineren, maar ook om eventuele verschillen in het inflatiepercentage tussen beide landen te verwijderen.

4.2 Statistische testen

In dit onderdeel zal eerst de keuze van de test stapsgewijs uitgelegd worden. Daarna zal deze test verder besproken worden.

4.2.1 Keuze van de statistische test

De bedoeling van het praktijkonderzoek is om verschillende datasets aan een kwantitatief onderzoek te onderwerpen. Hiervoor zijn er verschillende statistische methodes om de gegevens te onderzoeken. Om te weten te komen welke methode het meest gepast is voor dit onderzoek, moet eerst nagaan worden wat er precies onderzocht moet worden en aan welke voorwaarden al dan niet voldaan is.

Volgens Fitzgerald S., Dimitrov D. en Rumrill P. (2001) moet men ten eerste een onderscheid maken tussen beschrijvende en verklarende statistiek. Beschrijvende statistiek geeft een beschrijving over de verdeling en de status van de gegevens. De verklarende statistiek onderzoekt daarentegen de relaties tussen verschillende variabelen. In het praktijkonderzoek zal voor iedere variabele kort de gegevens omschreven worden, maar de nadruk zal liggen op het verklaren van de verschillen tussen de groepen / relaties tussen de variabelen.

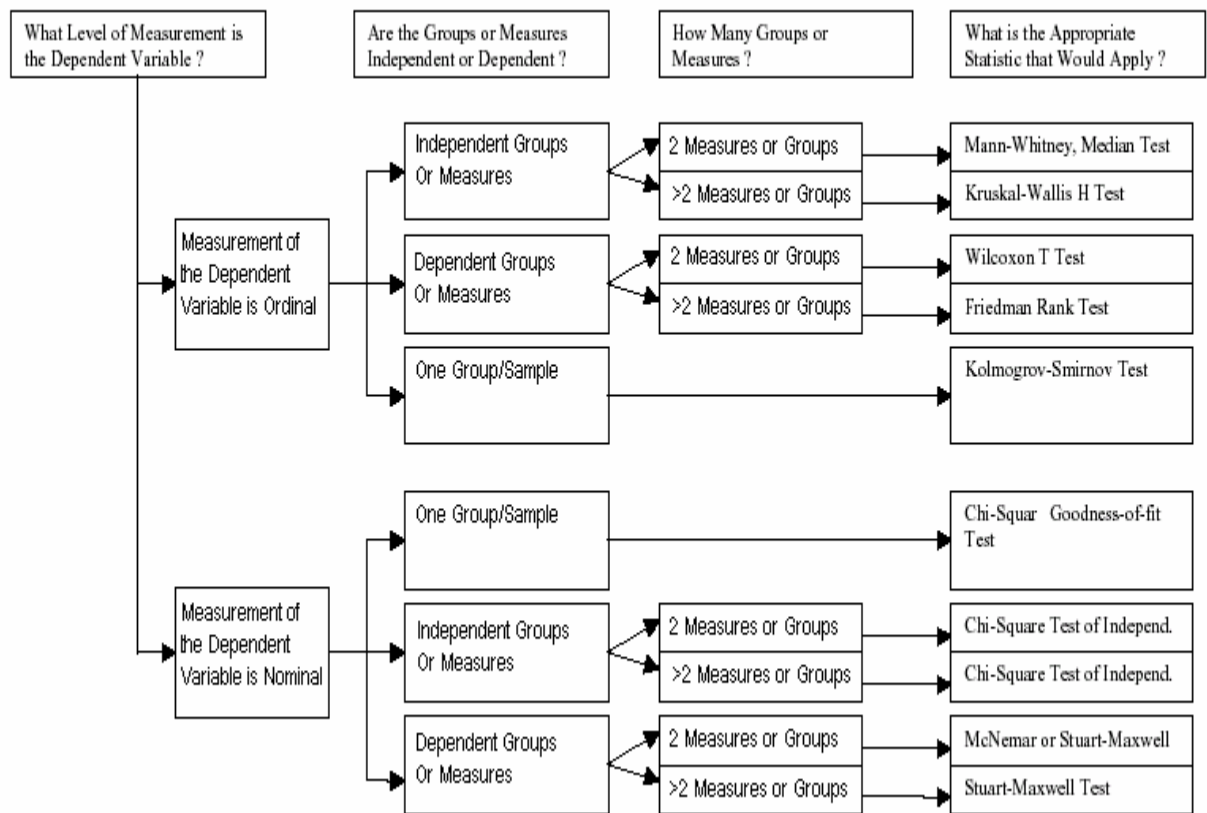
Voor de verklarende statistiek heeft men zowel parametrische als niet-parametrische technieken. De parametrische testen worden vaak gebruikt in de sociale wetenschappen, enkele van deze testen zijn de t-test en de ANOVA-test. Deze parametrische testen veronderstellen wel dat er aan enkele assumpties is voldaan. Een eerste assumptie is dat de gegevens normaal verdeeld moeten zijn. Ten tweede moet er een gelijke variantie voor de verschillende te onderzoeken groepen zijn. Als laatste moet om de parametrische testen te kunnen uitvoeren, ook de afhankelijke variabele continu of meetbaar zijn in een interval of een ratio schaal.

Als men echter niet aan deze voorwaarden kan voldoen dan is het nodig om de niet-parametrische methoden te gebruiken. In dit geval zijn er minder assumpties van toepassing. Zo zal er niet vereist zijn dat de verdeling normaal is maar de meeste niet-parametrische testen vereisen wel dat ze gelijkaardig is voor de verschillende groepen.

De keuze van de juiste niet-parametrische test kan men bepalen door enkele vragen te stellen over de gegevens en hetgeen dat men wilt onderzoeken (Fitzgerald S., Dimitrov D. en Rumrill P., 2001). Een eerste vraag die men kan stellen is of de onderzoeksvraag handelt over eerder verschillen tussen groepen of over de relaties tussen variabelen. Verder gaat men kijken of de (afhankelijke) variabele nominaal of ordinaal is. De derde vraag zal handelen over het aantal groepen die worden vergeleken. Een laatste vraag gaat over de al dan niet afhankelijke relaties tussen de verschillende groepen. De auteurs hebben deze vragen die leiden tot de keuze van de specifieke test samengevat in figuur 1.

In dit onderzoek is niet aan de assumptie van de normale verdeling voldaan en moeten dus niet-parametrische methoden worden toegepast bij het onderzoeken van eventuele verschillen tussen de verschillende groepen. Het nagaan of er aan de voorwaarde van een normale verdeling is voldaan, kan gebeuren aan de hand van een Kolmogorov-Smirnov Test (zie bijlage 7 en hoofdstuk 5). Deze test kan men ook gebruiken om na te gaan of de verschillende groepen dezelfde verdeling hebben (al dan niet normaal). (SPSS software handleiding)

Figuur 1: Keuze van een gepaste niet-parametrische test

Bron: Fitzgerald S., Dimitrov D. en Rumrill P., 2001, pg 287-292

Als men het bovenstaande schema volgt dan moet men nadat men beslist heeft de groepsverschillen voor gegevens met een niet normale verdeling na te gaan, kijken of de afhankelijke variabele die men wil onderzoeken van een ordinale schaal of van een nominale schaal is. Gujarati D. (2003) definieert deze variabelen als volgt: de variabelen met een ordinale schaal zijn variabelen die nog wel een natuurlijke volgorde hebben, maar waarbij de afstand tussen de verschillende categorieën niet duidelijk is. Bij de tweede soort van variabele heeft men deze natuurlijke volgorde tussen de variabelen zelfs niet, een klassiek voorbeeld hiervan is het geslacht (man, vrouw).

Hierna moet men nagaan of de groepen onafhankelijk/afhankelijk van elkaar zijn of dat er slechts één groep is. In dit laatste geval moet men de Kolmogorov-Smirnov Test uitvoeren zoals al eerder besproken. Ondanks het feit dat de groepen in dit onderzoek landen zijn die wel onderling handel drijven, kan er toch vanuit gegaan worden dat de verschillende variabelen van de groepen onafhankelijk van elkaar zijn. De export en import van België naar het Verenigd Koninkrijk is een redelijk percentage van de totale export en import, namelijk 8,36% voor de import en 10,63% voor de export (Nationale Bank van België, 2006) Toch zal de omzet van alle Belgische bedrijven niet afhankelijk zijn van de omzet van de Britse bedrijven, omdat 8% en 10% niet voldoende groot is om volledig afhankelijk te zijn.

Een derde vraag die men zich moet stellen is het aantal groepen men gaat vergelijken. In dit onderzoek zal België vergeleken worden met het Verenigd Koninkrijk in zijn geheel en heeft men dus twee groepen. Indien het Verenigd Koninkrijk verder opgedeeld zou worden in de regio's Engeland, Wales, Schotland en Noord-Ierland, dan zou leiden tot te kleine groepen. Hierdoor zal dit niet verder onderzocht worden en is dus de Kruskal-Wallis H Test niet nodig. De Mann-Whitney U Test zal in het praktijkonderzoek wel gebruikt worden en zij verdient dus een verdere korte toelichting.

4.2.2 De Mann-Whitney U Test

Weimer R. (1987) gebruikt in zijn boek voor de 'Mann-Whitney U test' ook de benaming 'Wilcoxon Rank-sum test'. Hij stelt verder dat deze test voor onafhankelijke groepen kan worden gebruikt indien men niet aan de normaliteitsassumptie kan voldoen. Er moet echter wel aan de voorwaarde worden voldaan dat de gegevens uit de verschillende populaties een gelijke vorm en spreiding hebben. Hierna volgt een korte uitleg over de werking van deze methode.

Een eerste stap die men bij deze test moet uitvoeren is een ranking toekennen aan ieder gegeven. Dit doet men door eerst de gegevens van laag naar hoog te ordenen, zonder rekening te houden met de groep vanwaar deze gegevens afkomstig zijn. Daarna kent men aan ieder gegeven een volgordenummer (rank) toe. Indien er identieke gegevens zijn, dan krijgen deze het gemiddelde van hun volgordenummers, zoals deze ranks geweest zouden zijn indien er geen identieke gegevens waren. (Daniel, 1978)

Een volgende stap houdt in dat men de rankings van beide groepen gaat optellen en een gemiddelde ervan berekent per groep. Als de populaties van beide groepen identiek zouden zijn, dan verwacht men dat de rankings willekeurig over de twee groepen verdeeld zijn. Hierdoor zou de som van de ranks (voor gelijke steekproefgrootte) en de gemiddelde ranks ongeveer gelijk zijn. Indien de groepen echter verschillend zouden zijn, dan zou men de meeste van de kleinere rankings in de groep met de lagere mediaan verwachten en de hogere rankings in de groep met de hogere mediaan. Hierdoor zou er ook een duidelijk verschil zichtbaar moeten zijn tussen de gemiddelde ranks van beide groepen, namelijk een lagere gemiddelde rank zou bij een groep horen met een lagere mediaan.

De test in SPSS berekent vervolgens de Mann-Whitney *U* statistic en de Wilcoxon *W* statistic. De Mann-Whitney *U* statistic is de kleinste waarde van de volgende twee berekeningen. Een eerste berekening is het nagaan voor ieder gegeven in groep 1, het aantal gegevens van groep 2 met een hogere ranking. Indien de rankings gelijk zijn, dan telt dit als $\frac{1}{2}$ gegeven. Dit proces wordt als een tweede berekening herhaald voor de gegevens van groep 2. De Wilcoxon rank sum *W* statistic is de rank sum van de groep die de kleinste gemiddelde rank sum heeft. (SPSS software handleiding)

Op basis van deze twee statistieken kan dan een *Z*-waarde berekend worden en een *p*-waarde die de waarschijnlijkheid weergeeft dat deze *Z*-waarde of een meer extremere (in absolute waarde) gerealiseerd wordt. Deze *p*-waarde kan dan op een bepaald significantieniveau getest worden. Indien de *p*-waarde kleiner is dan de

kritieke waarde dan kan de nulhypothese verworpen worden. Voor de Mann-Whitney Test kan de nulhypothese en de alternatieve hypothese als volgt omschreven worden (Daniel, 1978):

H_0 : Er bestaat geen verschil tussen de verdeling van de twee populaties

H_1 : De twee populaties verschillen van elkaar door hun verschillende locatie.

Hoofdstuk V: Praktijkonderzoek

In dit hoofdstuk zal eerst in punt 5.1 een korte beschrijving over de database zelf gegeven worden. Daarna zal er in dit deel kort op de normaliteitsassumptie van de variabelen worden ingegaan. In de volgende delen zullen de ratio's, zoals deze zijn opgesomd in het vorige hoofdstuk, behandeld worden over de te onderzoeken periode.

5.1 Inleiding

De database waarmee gewerkt zal worden bevat de gegevens van 18 338 ondernemingen. De verdeling van deze ondernemingen over de verschillende regio's is opgenomen in tabel 5.1.

Tabel 5.1: Frequentie van de ondernemingen per regio

	Frequentie	Percentage	Geldig Percentage	Cumulatief Percentage
Geen land	29	,2	,2	,2
België	4358	23,8	23,8	23,9
England	12702	69,3	69,3	93,2
Northern Ireland	73	,4	,4	93,6
Scotland	839	4,6	4,6	98,2
Wales	337	1,8	1,8	100,0
UK	13951	76,1	76,1	
Totaal	18338	100,0	100,0	

Bron: Eigen verwerking

Een eerste aandachtspunt zijn de 29 ondernemingen die bij de variabele 'land' geen waarde ingevuld hadden. Omdat deze ondernemingen slechts 0,2 pct. van de totale ondernemingen uitmaken, zullen deze dus bij het verdere onderzoek buiten beschouwing worden gelaten. Verder valt op te merken dat het Verenigd Koninkrijk (Engeland, Noord-Ierland, Schotland en Wales) in zijn geheel 76,1 pct. van de gehele steekproef uitmaakt en België slechts 23,8 pct. Bij de ondernemingen uit België zijn namelijk de kleinere ondernemingen (minder dan 10 werknemers) al uit de

database gehaald, omdat de Britse ondernemingen in het algemeen meer werknemers hebben. Op deze manier zou de vergelijkbaarheid tussen de twee landen verhoogd worden. Het aantal gegevens van Belgische ondernemingen is nu wel verminderd, maar aangezien er toch nog een redelijk aantal gegevens beschikbaar zijn, kunnen deze toch nog als vergelijkbaar worden beschouwd.

Zoals reeds vermeld in het voorgaande hoofdstuk moet men voor alle variabelen nagaan of er aan de normaliteitsassumptie is voldaan. Dit gebeurt door gebruik te maken van de Kolmogorov-Smirnov Test. De uitwerking van deze methode aan de hand van één variabele is terug te vinden in tabel 12 en 13 (zie bijlage 7). Het nagaan van de normaliteitsassumptie is belangrijk om te weten welke testen men kan toepassen, namelijk of men al dan niet de parametrische testen kan gebruiken. Het resultaat van deze test is voor alle variabelen hetzelfde, namelijk dat men de nulhypothese kan verwerpen op een significantieniveau van 5%. Dit houdt in dat de variabelen dus niet een normale verdeling volgen. Hierdoor zullen de niet-parametrische testen gebruikt worden zoals al vermeld in het vorige hoofdstuk. Om de Mann-Whitney Test te gebruiken moet echter ook nagegaan worden of beide groepen een gelijke verdeling hebben. Dit is voor alle variabelen grafisch gebeurd, de precieze uitwerking hiervan is voor één variabele in bijlage 8 toegevoegd. Voor iedere variabele is gebleken dat de verdeling gelijkaardig is voor zowel de Belgische als de Britse gegevens en dat men dus de Mann-Whitney Test kan toepassen. De variabelen zullen in de volgende delen telkens kort even aan de hand van gemiddelde, kwartielwaarden, minimum en maximum beschreven worden.

5.2 Liquiditeitsratio's

In het vorige hoofdstuk zijn er vijf ratio's besproken om de liquiditeit van de onderneming te meten, namelijk: liquiditeit in ruime en enge zin, het aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet en de rotatie van de totale voorraden. Deze

zullen nu achtereenvolgens besproken worden in een vergelijking tussen België en het Verenigd Koninkrijk.

5.2.1 Ruime liquiditeit of current ratio

In de volgende tabel zal een samenvattende weergave worden getoond van de variabele 'ruime liquiditeit' over de periode 1996-2002.

Tabel 5.2: Beschrijvende statistiek voor de variabele ruime liquiditeit (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	CURRENT 1996	4357	1,7840	5,81564	,03	322,64	1,0100	1,2500	1,7300
	CURRENT 1997	4357	1,7657	5,12148	,01	238,74	1,0100	1,2600	1,7250
	CURRENT 1998	4357	1,7268	2,72923	,03	74,63	1,0100	1,2600	1,7300
	CURRENT 1999	4357	1,6904	4,26514	,01	256,21	1,0100	1,2600	1,7100
	CURRENT 2000	4357	1,7848	8,37682	,01	470,95	1,0100	1,2500	1,7100
	CURRENT 2001	4357	1,8436	8,13531	,01	443,21	1,0100	1,2600	1,7400
	CURRENT 2002	4357	2,1620	12,79429	,01	590,11	1,0100	1,2700	1,8100
	UK	CURRENT 1996	13738	1,4897	1,80679	,01	89,18	,9400	1,1800
CURRENT 1997		13738	1,5088	1,76655	,01	77,34	,9500	1,2000	1,6400
CURRENT 1998		13738	1,5347	1,60596	,01	53,94	,9500	1,2100	1,6800
CURRENT 1999		13738	1,5812	2,01301	,01	97,47	,9500	1,2100	1,7100
CURRENT 2000		13738	1,6079	2,07906	,01	94,88	,9500	1,2200	1,7500
CURRENT 2001		13738	1,6923	2,26539	,01	96,78	,9500	1,2300	1,7900
CURRENT 2002		13738	1,8623	3,13542	,01	97,93	,9700	1,2600	1,8700

Bron: Eigen verwerking

Aangezien er outlayers zijn in deze variabele, zal er geen rekening worden gehouden met de gemiddelde waarden. De niet-parametrische methoden maken hier ook geen gebruik van, zoals al reeds in het vorige hoofdstuk werd vermeld. De minimum

waarden zijn telkens gelijkaardig en aangezien het hier om een ratio gaat zijn deze waarden best mogelijk. De maximumwaarden hebben echter duidelijk te maken met outlayers. De kwartielwaarden kunnen al eventuele verschillen tonen tussen de beide landen, maar hiervoor wordt toch nog de Mann-Whitney Test uitgevoerd.

Tabel 5.3: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele current (96-02)

	CURRENT 1996	CURRENT 1997	CURRENT 1998	CURRENT 1999	CURRENT 2000	CURRENT 2001	CURRENT 2002
Mann-Whitney U	27550204	28043659	28267651,5	28640607	29016839	29192883,5	29564324,5
Wilcoxon W	124356859	124766845	124949116,5	125071935	125448167	125499264,5	124391430,5
Z	-9,089	-7,447	-6,689	-5,338	-4,097	-3,454	-1,470
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,001	,142

a Grouping Variable: LAND

Bron: Eigen verwerking

Het resultaat van de Mann-Whitney Test is in tabel 5.3 en tabel 14 (zie bijlage 9) weergegeven. De p-waarde is voor ieder jaar behalve 2002 kleiner dan de kritieke waarde van 0,05. Voor ieder jaar, behalve het laatste is er dus een significant verschil op te merken tussen de ruime liquiditeit van de Belgische en van de Britse ondernemingen. In tabel 14 (zie bijlage 9) worden de gemiddelde ranks weergegeven. Hier valt op dat deze over de tijd heen dichter bij elkaar komen te liggen, wat ertoe heeft geleid dat er in 2002 geen significant verschil meer bestaat tussen België en het Verenigd Koninkrijk. In de jaren 1996-2001 is de gemiddelde rank van België steeds hoger dan deze van het Verenigd Koninkrijk, wat inhoudt dat de Belgische ondernemingen dus een betere (hogere) ruime liquiditeit hadden dan de Britse ondernemingen in deze periode. Dit kan ook al afgeleid worden uit tabel 5.2 waarbij de eerste kwartielwaarden en de medianen telkens hoger liggen voor België dan voor het Verenigd Koninkrijk. De derde kwartielwaarde is echter in 1999 voor beide landen gelijk en hierna zelfs hoger voor de UK dan voor België. Deze goede liquiditeit van de Belgische ondernemingen neemt niet weg dat de gemiddelde ranks van deze ratio voor België continu dalen, terwijl deze van de UK continu stijgen (behalve een daling in 2002). Dit kan misschien verklaard worden door een continue

daling (behalve in het jaar 2000) van de gemiddelde ranks van de variabele 'omzet' voor België. Voor een korte bespreking van deze variabele kan verwezen worden naar bijlage 10. Deze omzet toont meestal namelijk, een gelijkaardig verloop met de vorderingen ≤ 1 jaar. De gemiddelde ranks van deze variabele 'omzet' tonen voor het Verenigd Koninkrijk dan weer een omgekeerd verloop, namelijk een continue stijging behalve in 2000. Deze stijging van de omzet zou dan kunnen leiden tot hogere vorderingen en dus ook een hogere liquiditeit.

Voor beide landen liggen de medianen van deze ratio gedurende de hele periode (1996-2002) boven de norm van 1. Hieruit kan geconcludeerd worden dat meer dan 50 pct. van de Belgische en Britse ondernemingen een ruime liquiditeit hebben van groter dan 1. Voor België is dit zelfs 75 pct. van de ondernemingen die boven de norm van 1 uitkomen. De meerderheid van de ondernemingen voor beide landen zal dus zijn kortetermijn schulden kunnen aflossen op voorwaarde dat de voorraden verkocht geraken. De invloed van deze voorraden op deze ratio zal vervolgens in het volgende punt geëlimineerd worden, door de liquiditeit in enge zin te analyseren.

5.2.2 Enge liquiditeit of acid ratio

De gegevens van deze variabele zullen eerst in de volgende tabel kort beschreven worden. Het aantal opgenomen ondernemingen (N) verschilt lichtjes van jaar tot jaar, vooral voor de Britse bedrijven. Dit komt door de missing values, die ervoor zorgen dat een onderneming een bepaald jaar buitengesloten wordt van de beschrijvende statistiek en later ook van de Mann-Whitney test. Aan de maximumwaarden te zien is er weer sprake van serieuze outlayers, terwijl de minimumwaarden wel reëel blijven. De kwartielwaarden vertonen op het eerste zicht geen zeer grote verschillen over de jaren heen. De kwartielwaarden tonen wel enkele kleine verschillen tussen de twee landen. Vervolgens worden dus deze verschillen tussen beide landen op significantie getest. Dit gebeurt aan de hand van de Mann-Whitney test, waarvan de resultaten hieronder in tabel 5.5 en in tabel 15 (zie bijlage 9) zijn samengevat.

Tabel 5.4: Beschrijvende statistiek voor de variabele enge liquiditeit (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	Median	75th
België	ACID96	4357	1,3809	3,86540	,02	182,08	,6600	,9600	1,3900
	ACID97	4358	1,3978	4,46485	,01	252,03	,6600	,9500	1,3800
	ACID98	4358	1,5100	7,28119	,01	385,32	,6500	,9600	1,3800
	ACID99	4358	1,5108	7,33632	,01	313,44	,6675	,9600	1,3700
	ACID00	4357	1,6108	12,00335	,01	603,04	,6600	,9600	1,3700
	ACID01	4357	2,7827	54,66425	,01	2743,69	,6600	,9700	1,4000
	ACID02	4357	1,9794	18,08104	,01	1004,20	,6500	,9800	1,4700
UK	ACID96	13902	1,1653	1,84477	,01	89,14	,6100	,9300	1,2700
	ACID97	13901	1,1896	1,85190	,01	78,62	,6200	,9500	1,3000
	ACID98	13898	1,2231	1,92913	,01	89,11	,6200	,9600	1,3300
	ACID99	13881	1,2637	2,09653	,01	97,45	,6200	,9700	1,3700
	ACID00	13875	1,2977	2,15909	,01	94,87	,6300	,9800	1,4000
	ACID01	13863	1,3838	2,52760	,01	96,78	,6300	,9900	1,4400
	ACID02	13770	1,5422	3,17057	,01	97,93	,6500	1,0200	1,5100

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.5: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele acid (96-02)

	ACID 1996	ACID 1997	ACID 1998	ACID 1999	ACID 2000	ACID 2001	ACID 2002
Mann-Whitney U	28286081,5	28879009	29274939	29504469,5	29943502	30086778,5	29577161,5
Wilcoxon W	124925834,5	125504860	125859090	125852490,5	126208252	126185094,5	39071064,5
Z	-6,586	-4,648	-3,323	-2,448	-,934	-,376	-1,398
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,001	,014	,350	,707	,162

a Grouping Variable: LAND

Bron: Eigen verwerking

De p-waarde is gedurende de periode 1996-1999 kleiner dan 0,05. In deze periode kan dus de nulhypothese verworpen worden op 5% significantieniveau. Gedurende de periode 2000-2002 kan de nulhypothese echter niet verworpen worden. Dit wil dus zeggen dat op een significantieniveau van 5% het verschil niet als significant beschouwd kan worden. De gemiddelde ranks lagen in deze periode (1996-1999) telkens hoger voor België dan voor het Verenigd koninkrijk. Dit wijst erop dat meer hogere 'acids' tot de groep België behoorden dan tot de groep van het Verenigd Koninkrijk. Deze gemiddelde ranks komen gedurende de overige periode wel telkens dichter bij elkaar te liggen. In 2002 is de gemiddelde rank zelfs hoger voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België, maar zoals eerder vermeld is dit verschil niet

significant. Voor deze ratio kan de evolutie van de omzet (zie deel 5.2.1 ruime liquiditeit) ook als een verklarende factor worden gezien. Wel moet opgemerkt worden dat de ruime liquiditeit nog een significant verschil toonde tot en met 2001. Voor de enge liquiditeit is er echter slechts een significant verschil tot en met 1999. In de periode 2000-2001 zullen de voorraden van de Belgische bedrijven dus toch nog een belangrijke invloed hebben gehad, omdat ze de ruime liquiditeit significant hebben gehouden. In 2000 was er voor de Belgische ondernemingen een stijging van het voorraadniveau, maar in 2001 nam deze terug af.

Zoals al reeds in hoofdstuk vier is vermeld, blijft de norm voor deze ratio gelijk aan 1. Dit omdat een onderneming die zijn voorraden niet volledig, of tegen een lagere prijs dan verwacht moet verkopen, toch nog in staat moet zijn om zijn kortetermijn schulden af te betalen. De medianen liggen hier telkens, behalve voor de UK in 2002, onder de norm van 1. Ze liggen echter wel zeer dicht bij deze norm. Hieruit kunnen we dus afleiden dat, met uitzondering van de UK in 2002, geen 50% van de Belgische en Britse ondernemingen deze norm haalt. Het is echter normaal dat deze ratio een stuk lager ligt dan de ruime liquiditeit en in een normale, goede economische toestand zullen de voorraden meestal wel verkocht geraken. Aangezien de mediaanwaarden ook telkens zo dicht bij de norm liggen, zullen dus iets minder dan de helft van de ondernemingen hun kortetermijn schulden zeer goed kunnen afbetalen. Indien de voorraden toch nog gedeeltelijk verkocht kunnen worden zal een nog groter deel (waarschijnlijk de helft) van de ondernemingen aan zijn kortetermijn schulden kunnen voldoen. Voor de meeste bedrijven is er dus nog geen groot probleem.

5.2.3 Aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet

De gegevens over het aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet zullen hier eerst kort beschreven worden, waarna de Mann-Whitney test op beide ratio's uitgevoerd zal worden.

Tabel 5.6: Beschrijvende statistiek voor de variabele aantal dagen klantenkrediet (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
Belgie	KLDAG96	4252	115,89	1720,153	1	108298	37,00	58,00	81,00
	KLDAG97	4263	121,22	1845,367	1	115365	38,00	60,00	81,00
	KLDAG98	4244	114,24	1375,640	1	81029	36,00	57,00	79,00
	KLDAG99	4253	138,14	2302,892	1	144572	39,00	61,00	84,00
	KLDAG00	4243	135,33	2249,402	1	141548	39,00	62,00	85,00
	KLDAG01	4250	121,14	1663,250	1	103211	39,00	60,00	82,00
	KLDAG02	4203	120,47	1687,022	1	104188	37,00	59,00	82,00
UK	KLDAG96	12821	56,65	57,085	0	999	25,10	51,44	73,50
	KLDAG97	12818	54,49	49,388	0	921	24,51	50,79	72,67
	KLDAG98	12826	54,07	49,240	0	938	24,47	50,47	71,53
	KLDAG99	12821	55,82	52,837	0	998	24,54	51,60	74,21
	KLDAG00	12794	56,19	53,113	0	997	24,63	51,65	73,93
	KLDAG01	12799	54,09	51,342	0	991	24,01	49,95	71,48
	KLDAG02	12621	53,12	52,764	0	955	22,79	48,69	70,19

Bron: Eigen verwerking

Voor deze variabelen (zie tabel 5.6 en 5.7) is het niet heel gemakkelijk om de outlayers vast te stellen, aangezien het vaststellen van de krediettermijnen een beleidsbeslissing is. Een zeer hoge klantenkrediettermijn van bijvoorbeeld 108 298 dagen (maximum van de Belgische ondernemingen in 1996) is echter duidelijk overdreven en zou eerder een vorm van een lening op lange termijn zijn. Op het eerste zicht liggen de medianen van het aantal dagen klantenkrediet van de Britse ondernemingen onder deze van de Belgische ondernemingen. Een zelfde opmerking valt er te maken over het aantal dagen leverancierskrediet. Om zekerheid hierover te krijgen is echter de Mann-Whitney test vereist (zie tabel 5.8 en 5.9).

Tabel 5.7: Beschrijvende statistiek voor de variabele aantal dagen leverancierskrediet (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
Belgie	LEVDAG96	4277	221,75	4542,469	1	204780	36,00	62,00	90,00
	LEVDAG97	4277	183,08	4456,918	1	279409	37,00	62,00	90,00
	LEVDAG98	4263	171,35	3410,884	1	210039	35,00	59,00	88,00
	LEVDAG99	4267	242,70	5695,160	1	268150	39,00	64,00	94,00
	LEVDAG00	4253	183,22	4555,360	1	287053	38,00	62,00	91,00
	LEVDAG01	4266	155,18	2644,193	1	153353	37,00	60,00	88,25
	LEVDAG02	4219	168,53	3381,702	1	204770	35,00	59,00	88,00
UK	LEVDAG96	13070	38,35	50,919	0	928	15,08	28,92	46,81
	LEVDAG97	13093	36,54	46,263	0	974	14,63	28,39	45,71
	LEVDAG98	13038	35,89	47,939	0	984	14,33	27,35	44,71
	LEVDAG99	12941	36,28	48,340	0	1000	14,22	28,01	45,59
	LEVDAG00	13002	36,49	49,463	0	974	14,14	27,96	46,03
	LEVDAG01	13014	35,16	49,647	0	993	13,32	26,68	43,61
	LEVDAG02	12806	34,63	48,145	0	985	12,95	26,65	43,63

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.8: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele aantal dagen klantenkrediet (96-02)

	KLDAG 1996	KLDAG 1997	KLDAG 1998	KLDAG 1999	KLDAG 2000	KLDAG 2001	KLDAG 2002
Mann-Whitney U	23464484,5	22844404	23268722	22408046,5	22164192	21875463,5	21188938,5
Wilcoxon W	105659915,5	105001375	105528273	104603477,5	104013807	103789063,5	100840069,5
Z	-13,619	-16,053	-14,188	-17,433	-17,932	-19,145	-19,559
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.9: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele aantal dagen leverancierskrediet (96-02)

	LEVDAG 1996	LEVDAG 1997	LEVDAG 1998	LEVDAG 1999	LEVDAG 2000	LEVDAG 2001	LEVDAG 2002
Mann-Whitney U	13428082	12860734,5	13058668	11796255,5	12033183	11986039	12033451,5
Wilcoxon W	98847067	98580605,5	98059909	95537466,5	96565686	96674644	94036672,5
Z	-51,084	-53,171	-52,040	-56,194	-55,377	-55,783	-54,108
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Voor beide variabelen kan gedurende heel de periode telkens de nulhypothese verworpen worden op een significantieniveau van 5%. Er is dus zeker een significant verschil tussen beide landen. In tabel 16 en 17 (zie bijlage 9) tonen de gemiddelde ranks ook telkens hogere waarden voor België dan voor het Verenigd Koninkrijk. Voor de variabele leverancierskrediet zijn deze verschillen tussen de gemiddelde ranks zelfs nog hoger dan voor de variabele klantenkrediet. In het vorige hoofdstuk werd echter al vermeld dat door een verschil in definitie van deze ratio, geen rekening wordt gehouden met de BTW en andere bedrijfsopbrengsten voor de Britse ondernemingen. Indien hiervoor een aanpassing zou gebeuren dan zou dit leiden tot nog kleinere waarden voor de Britse ondernemingen. Deze twee variabelen tonen echter ieder jaar al significante lagere waarden voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België, hierdoor zou een verdere verlaging voor de Britse waarden geen invloed meer hebben op de significantietest. Het verschil in de definitie van leverancierskrediet tussen de kost van verkochte goederen en de omzet (zie hoofdstuk 4) zou leiden tot hogere waarden voor België dan voor het Verenigd Koninkrijk, maar er kan verondersteld worden dat de invloed van dit verschil niet groter zal zijn dan het verschil in omgekeerde richting van de BTW. Daarom zal hiervoor ook geen aanpassing gebeuren.

Deze ratio wordt bepaald door het bedrag van de handelsdebiteuren of van de leveranciers te delen door de omzet. Voor alle jaren is de gemiddelde rank van de omzet hoger voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische. Dit verschil wordt nog vergroot doordat de gemiddelde ranks van de omzet voor België dalen en voor de UK stijgen (behalve in 2000). Deze grotere omzet van de Britse ondernemingen kan hun lager aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet verklaren, maar het bepalen van deze kredieten is zoals al eerder gezegd eerder een beleidsbeslissing. Ze kan namelijk ook beïnvloed worden door de sector, maar ook door het ondernemersklimaat waarin men zich bevindt. Deze ratio kan dus ook door culturele verschillen beïnvloed worden.

Voor deze twee variabelen is het belangrijk dat er aan het matching-principe is voldaan. Hierbij moet het aantal dagen leverancierskrediet (het krediet dat verkregen wordt) groter zijn dan het aantal dagen klantenkrediet. (het krediet dat toegestaan wordt aan klanten). Indien dit niet zou zijn dan moet men namelijk andere financieringsmiddelen zoeken om het tijdsverschil tussen het betalen van de leveranciers en het ontvangen van geld van de klanten, te overbruggen. Als we de medianen vergelijken dan kunnen we zien dat voor België ieder jaar aan het matching-principe is voldaan. De laatste drie jaren zijn echter de medianen van het klantenkrediet en van het leverancierskrediet aan elkaar gelijk. Voor het Verenigd Koninkrijk is op te merken dat er geen enkel jaar aan het matching-principe is voldaan en dat gemiddeld gezien ongeveer 23 dagen moeten overbrugd worden. Hieruit kan men dus afleiden dat de Belgische strategie dus beter is, aangezien er geen andere financieringsbronnen moeten worden aangesproken voor deze overbruggingen.

5.2.4 Rotatie van de totale voorraden

Tabel 5.10 geeft een bondige beschrijving van de gegevens over de rotatie van de voorraden. Een eerste opmerking bij deze tabel is dat het aantal bedrijven waarop de gegevens betrekking hebben een stuk lager is dan het aantal opgenomen ondernemingen in de database. Dit is te wijten aan de missing values die toch een redelijke invloed hebben op de beschikbare gegevens. De maximumwaarden tonen weer zeer hoge waarden en zullen dus zeer waarschijnlijk outlayers bevatten. De medianen lijken op het eerste zicht niet heel sterk over de periode heen te veranderen. Wel kan vastgesteld worden dat deze medianen voor het Verenigd Koninkrijk iets hoger liggen dan voor België. Om de significantie van deze verschillen te testen moet dan weer de Mann-Whitney test (zie tabel 5.11) uitgevoerd worden.

Tabel 5.10: Beschrijvende statistiek voor de variabele rotatie van de totale voorraden (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	ROTVOOR 1996	3726	78,5585	584,56897	,00	19004,78	6,1709	11,4758	27,7896
	ROTVOOR 1997	3727	93,4347	1074,12283	,04	44801,03	6,2093	11,2361	27,5836
	ROTVOOR 1998	3718	219,3138	6119,93901	,11	335313,18	6,1630	11,2310	27,6638
	ROTVOOR 1999	3730	178,3364	5949,82243	,09	359132,96	6,1771	11,4303	27,7690
	ROTVOOR 2000	3711	99,3604	2222,63659	,07	134213,40	6,0108	11,0646	28,1586
	ROTVOOR 2001	3708	78,9885	659,64703	,04	32981,29	6,1300	11,1405	28,5950
	ROTVOOR 2002	3667	80,5044	892,11297	,04	50560,00	6,0154	11,1023	28,5938
UK	ROTVOOR 1996	11407	47,5918	109,02884	,05	984,67	6,6700	11,7000	32,1800
	ROTVOOR 1997	11367	48,9956	109,40719	,02	983,67	6,8500	12,1100	33,6700
	ROTVOOR 1998	11320	51,1052	115,58921	,11	987,32	6,7200	12,1100	34,7375
	ROTVOOR 1999	11264	50,8272	114,51144	,03	997,04	6,7400	12,1700	34,6425
	ROTVOOR 2000	11257	50,6768	114,59987	,01	999,90	6,7050	12,0300	35,3700
	ROTVOOR 2001	11172	51,0396	113,48515	,07	993,15	6,7725	12,2500	36,1175
	ROTVOOR 2002	10940	53,0331	117,06726	,01	998,79	6,8800	12,5600	37,5800

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.11: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rotatie van de totale voorraden (96-02)

	ROTVOOR 1996	ROTVOOR 1997	ROTVOOR 1998	ROTVOOR 1999	ROTVOOR 2000	ROTVOOR 2001	ROTVOOR 2002
Mann-Whitney U	20413078	19937757,5	19834085	19853632	19538730	19327816,5	18429104,5
Wilcoxon W	27356479	26884885,5	26747706	26811947	26426346	26204302,5	25154382,5
Z	-3,620	-5,392	-5,268	-5,035	-5,908	-6,111	-7,373
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Het resultaat van deze test is hierboven en in tabel 18 (zie bijlage 9) samengevat. De p-waarde is voor deze ratio ook de hele periode duidelijk kleiner dan de kritieke waarde van 0,05. Hierdoor kan men de nulhypothese verwerpen en is er dus een

significant verschil. De gemiddelde ranks liggen voor deze periode ook telkens hoger voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Hieruit kan afgeleid worden dat de Britse bedrijven een snellere voorraadrotatie kennen dan de Belgische ondernemingen. Deze hogere waarden voor het Verenigd Koninkrijk kunnen waarschijnlijk ook verklaard worden door de hogere gemiddelde omzet voor de UK (zie bijlage 10).

Indien de voorraadrotatie hoog is, dan zou dit normaal gezien moeten leiden tot een hogere liquiditeit in enge zin, omdat de voorraden dus sneller verkocht geraken. Als de waarde voor deze ratio echter laag is dan kan dit wijzen op een grote voorraad ten opzichte van de omzet en misschien ook op verouderde voorraden, die moeilijk verkoopbaar zijn. Dit zal dan weer negatieve gevolgen hebben voor de liquiditeit in enge zin, maar niet voor de liquiditeit in ruime zin. Aangezien de gemiddelde ranks van deze ratio voor België voortdurend dalen, maar voor de UK toch nog een stijging kennen in 1997 en 2000, zal dit zeker hebben bijgedragen tot een steeds kleiner verschil tussen beide landen voor de liquiditeitsratio's. Zo is het verschil in de liquiditeit in enge zin al in 2000 niet meer significant, terwijl dat voor de liquiditeit in ruime zin pas in 2002 gebeurde. Dit komt dus ook overeen met de hogere waarde van voorraadrotatie voor de UK, waardoor de liquiditeit in enge zin verbeterde. De lagere waarde voor de Belgische ondernemingen kan dan weer wijzen op meer verouderde voorraden, waardoor de liquiditeit in enge zin daalde, maar de liquiditeit in ruime zin toch nog redelijk bleef.

5.3 Solvabiliteitsratio

Voor de gegevens over de ratio solvabiliteit kan een volgende beschrijving worden gegeven. Een eerste aandachtspunt voor deze variabele (zie tabel 5.12) is het feit dat de minimumwaarden negatief zijn geworden. Een negatieve solvabiliteit zou in principe mogelijk zijn voor een onderneming in financiële moeilijkheden, waarbij de overgedragen verliezen het eigen vermogen negatief hebben gemaakt. Dit kan een

onderneming natuurlijk niet verschillende jaren na elkaar aanhouden. Er zijn ook heel lage minimumwaarden die kunnen duiden op outlayers. De maximumwaarde kan hoogstens 100 zijn en dit ingeval de onderneming totaal geen vreemd vermogen zou bezitten. Dit lijkt onwaarschijnlijk maar is theoretisch gezien mogelijk. Deze maximumgrens wordt ook nergens in het gegevensbestand overschreden. Wat betreft de kwartielwaarden liggen de 25ste kwartielwaarden gedurende de hele periode voor België hoger dan het Verenigd Koninkrijk. Voor de 50ste en 75ste kwartielwaarden is over het algemeen (behalve voor het eerste jaar) de Britse bedrijven die hogere waarden vertonen. Om een duidelijk beeld te krijgen van mogelijke verschillen in solvabiliteit wordt de Mann-Whitney test uitgevoerd. De resultaten van deze test zijn in tabel 5.13 en in tabel 19 (zie bijlage 9) samengevat.

Tabel 5.12: Beschrijvende statistiek voor de variabele solvabiliteit (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
Belgie	SOLV 1996	4354	32,1960	27,68107	-470,80	99,40	15,8000	29,6000	47,4250
	SOLV 1997	4356	32,2380	25,33372	-297,30	99,40	16,3000	29,0000	46,5750
	SOLV 1998	4357	32,6587	25,42939	-321,40	99,50	16,6000	29,4000	46,8500
	SOLV 1999	4357	32,1428	24,86562	-283,20	99,70	16,4000	28,7000	46,5000
	SOLV 2000	4356	32,0947	24,64705	-279,10	99,90	16,4250	28,9000	45,8750
	SOLV 2001	4356	32,5261	27,74237	-510,90	99,80	16,6000	29,3000	47,7000
	SOLV 2002	4357	26,3463	315,1644	-19654,8	99,90	16,9000	30,0000	49,0000
UK	SOLV 1996	13746	29,8638	26,84879	-99,83	100,00	13,0600	28,7300	47,1800
	SOLV 1997	13737	30,9824	26,54465	-99,41	100,00	14,2750	29,7700	47,9900
	SOLV 1998	13740	31,8506	27,00276	-99,75	100,00	14,8225	30,7050	49,3550
	SOLV 1999	13752	32,2626	27,73043	-99,85	100,00	14,6925	31,2800	50,7425
	SOLV 2000	13711	32,7430	27,90709	-99,49	100,00	14,7000	31,5600	51,7200
	SOLV 2001	13680	33,0069	29,05308	-99,34	100,00	14,5200	32,4600	52,9675
	SOLV 2002	13616	34,2455	30,16440	-99,66	100,00	14,9625	33,2800	55,0275

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.13: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele solvabiliteit (96-02)

	SOLV96	SOLV97	SOLV98	SOLV99	SOLV00	SOLV01	SOLV02
Mann-Whitney U	28546149	29451635,5	29806603	29394278	29045740,5	29108339	28670386,5
Wilcoxon W	123029280	123811088,5	124207273	38888181	38535286,5	38597885	38164289,5
Z	-4,589	-1,557	-,419	-1,877	-2,724	-2,295	-3,328
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,120	,675	,061	,006	,022	,001

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Uit tabel 5.13 kan afgeleid worden dat op een significantieniveau van 5% de nulhypothese verworpen kan worden voor de jaren 1996, 2000, 2001 en 2002. Gedurende deze vier jaren is er dus een beduidend verschil. Als we dan naar de gemiddelde ranks kijken, valt op dat voor 1996 deze van België hoger ligt dan deze van het Verenigd Koninkrijk, maar voor de andere drie jaren liggen deze van de UK hoger dan die van België. Hieruit kunnen we afleiden dat de solvabiliteit in 1996 hoger lag voor de Belgische ondernemingen dan voor de Britse. Deze waarden zijn gedurende 1997-1998 dichter bij elkaar komen te liggen (klein verschil tussen de mean ranks) en vanaf 1999 was de gemiddelde rank voor de UK zelfs hoger dan deze van België, alhoewel nog altijd niet significant. Gedurende de periode 2000-2002 is dit verschil echter wel significant geworden en was de solvabiliteit van de Britse ondernemingen dus hoger dan deze van de Belgische. Dit ondanks het feit dat de totale middelen (= noemer) continu sneller groeit voor de UK dan voor België. Hierdoor moet het eigen vermogen van de Britse ondernemingen ook continu gestegen zijn, aangezien de gemiddelde ranks van de solvabiliteit ook van 1996-1999 gestegen zijn. In de periode 2000-2002 was er telkens een lichte daling van de ranks, maar het verschil bleef toch nog significant doordat de gemiddelde ranks van België sterker en continu (behalve in 2001) daalden.

De norm van 30% wordt door de Belgische mediaanwaarden enkel in het jaar 2002 bereikt. De mediaanwaarden van het Verenigd Koninkrijk halen sinds 1998 deze norm van 30% al en in 2002 is de mediaanwaarde zelfs hoger dan de norm van 33%. Deze mediaanwaarden liggen echter niet zo fel onder de norm (minimumwaarde is 28,7%) en werden in het algemeen beter in de loop van de onderzoeken periode.

Hierdoor kan men concluderen dat de solvabiliteit voor de meerderheid van de ondernemingen, voor beide landen toch nog degelijk is.

5.4 Rentabiliteitsratio's

In overeenstemming met het vorige hoofdstuk, zullen hier ook vier ratio's achtereenvolgens besproken worden. Deze ratio's die de rentabiliteit van een onderneming beschrijven, zijn: de rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting, de netto rentabiliteit van het totaal der activa voor belastingen, de hefboomfactor en de netto verkoopsmarge.

5.4.1 Netto rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting

De gegevens die voor deze ratio beschikbaar zijn, zijn in tabel 5.14 samengevat. Het aantal ondernemingen waarover men gegevens heeft over deze variabele wijzigt weer van jaar tot jaar, wat te wijten is aan de missing values. Er is ook sprake van outlayers langs beide kanten, namelijk zowel extremen in minimumwaarden als in de maximumwaarden. Negatieve waarden voor deze ratio zijn echter wel mogelijk indien men verlies maakt. De kwartielwaarden tonen al een duidelijk verschil tussen België en het Verenigd Koninkrijk, maar om dit verschil te bewijzen is echter de Mann-Whitney test noodzakelijk. De resultaten van deze test zijn in tabel 5.15 weergegeven.

Tabel 5.14: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto rentabiliteit van het eigen vermogen (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	RENTEM 1996	4172	14,5177	391,24924	-2000,70	24572,50	1,0000	6,9000	16,5000
	RENTEM 1997	4204	6,0268	564,33565	-23872,20	23662,50	1,4000	7,5500	17,3000
	RENTEM 1998	4185	18,1314	471,77268	-4100,00	26676,50	1,7000	7,9000	17,9000
	RENTEM 1999	4169	10,0235	104,04753	-1992,60	3767,10	1,5000	7,8000	18,4500
	RENTEM 2000	4169	7,5921	139,32594	-5579,00	2294,20	1,6000	8,2000	18,7000
	RENTEM 2001	4175	34,9097	2165,36910	-8945,30	139305,00	,7000	6,6000	16,9000
	RENTEM 2002	4097	,5232	155,50208	-7133,30	940,60	,3000	6,1000	16,2000
UK	RENTEM 1996	13796	73,9309	2022,69433	-36200,00	197372,00	5,4458	18,0765	40,5339
	RENTEM 1997	13818	220,9155	19021,3400	-71300,00	2225100,0	6,4934	18,4559	40,8866
	RENTEM 1998	13802	126,8052	7623,75006	-85150,00	874050,00	5,2811	17,1849	38,3448
	RENTEM 1999	13810	62,8679	1289,96390	-29600,00	60500,00	3,6107	14,7875	35,2581
	RENTEM 2000	13795	89,8497	2438,37279	-17620,00	138330,00	2,2786	13,5659	33,1671
	RENTEM 2001	13809	37,9914	2633,33809	-239650,0	133966,67	1,8806	12,8298	31,9123
	RENTEM 2002	13785	55,0413	1893,78433	-59300,00	129500,00	1,4702	12,3701	31,5901

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.15: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rentabiliteit van het eigen vermogen (96-02)

	RENTEM 1996	RENTEM 1997	RENTEM 1998	RENTEM 1999	RENTEM 2000	RENTEM 2001	RENTEM 2002
Mann-Whitney U	19612459,5	19753820,5	21052958	22793568,5	24202761,5	23420743,5	22778496,5
Wilcoxon W	28317337,5	28592730,5	29812163	31485933,5	32895126,5	32138143,5	31173249,5
Z	-31,222	-31,457	-26,602	-20,406	-15,516	-18,389	-18,821
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

De Mann-Whitney test heeft voor deze variabele als resultaat dat er ieder jaar een significant verschil is (p -waarde $< 0,05$) tussen de Belgische en Britse ondernemingen. De hogere gemiddelde ranks voor de Britse ondernemingen in tabel

20 (zie bijlage 9) tonen aan dat deze Britse ondernemingen een hogere rentabiliteit van het eigen vermogen hebben dan de Belgische ondernemingen. Aangezien de solvabiliteit en de totale middelen gedurende de hele periode groeien, moet dus ook het eigen vermogen stijgen over de periode. Door deze verhoging van het Brits eigen vermogen, zou men dus een lagere rentabiliteit van het eigen vermogen voor het Verenigd Koninkrijk verwachten. De rentabiliteit van het eigen vermogen is echter hoger voor de UK dan voor België en dit kan dus toegeschreven worden aan een hogere winst van het boekjaar na belastingen. Deze grotere winst kan dan weer het gevolg zijn van de grotere omzet. Terwijl deze grotere omzet het gevolg kan zijn van het feit dat het Verenigd Koninkrijk grotere ondernemingen (gemeten door het aantal werknemers) bevat. Volgens Vandersanden en Limère (2004) hebben grotere ondernemingen namelijk algemeen gezien een hogere omzet dan kleinere. Deze grotere winst kan echter ook een gevolg zijn van de verschillende belastingtarieven, dit kan men aan de hand van volgende ratio bekijken.

5.4.2 Netto rentabiliteit van het totaal der activa, voor belasting

Voor deze ratio worden de gegevens in tabel 5.16 beschreven. Deze gegevens hebben weer te maken met outlayers, zowel bij de maximumwaarden als bij de minimumwaarden. Deze zouden een vergelijking op basis van gemiddelden te fel kunnen beïnvloeden. Daarom wordt hier ook geen rekening gehouden met de gemiddelden. De kwartielwaarden worden minder beïnvloed door deze outlayers en deze tonen telkens een hogere mediaan voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Om deze mogelijke verschillen te testen, wordt vervolgens de Mann-Whitney Test uitgevoerd.

Tabel 5.16: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto rentabiliteit van het totaal der activa (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	NROI 1996	4300	6,7307	10,01495	-93,90	102,90	2,3000	5,2000	10,2000
	NROI 1997	4332	7,0603	9,95983	-77,00	140,50	2,4000	5,3000	10,0750
	NROI 1998	4301	7,3556	10,92045	-120,80	280,50	2,5500	5,5000	10,5000
	NROI 1999	4298	6,9395	10,57502	-136,10	87,40	2,2000	5,0000	10,2000
	NROI 2000	4301	7,1921	10,90886	-114,60	128,80	2,3000	5,4000	10,5500
	NROI 2001	4304	6,6066	10,97888	-123,80	95,80	2,1000	5,1000	10,3750
	NROI 2002	4260	6,0847	23,37761	-216,40	891,20	1,7000	4,7000	9,8000
UK	NROI 1996	13875	8,9542	30,95328	-942,80	2021,41	3,1844	8,4400	15,4528
	NROI 1997	13878	10,2063	62,53936	-2914,51	6066,67	3,8660	8,9372	16,1420
	NROI 1998	13876	9,5756	24,80968	-653,79	1444,21	3,3195	8,4935	15,6388
	NROI 1999	13857	8,1789	27,53050	-910,11	2033,76	2,2902	7,2340	14,2151
	NROI 2000	13857	8,1994	152,32857	-1805,71	17491,00	1,5102	6,5470	13,3301
	NROI 2001	13855	5,6436	30,78757	-2160,00	341,79	1,1628	6,2764	12,7391
	NROI 2002	13836	10,2722	428,83196	-7695,00	46500,00	,8184	5,9151	12,7452

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.17: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rentabiliteit van het totaal der activa (96-02)

	NROI96	NROI97	NROI98	NROI99	NROI00	NROI01	NROI02
Mann-Whitney U	24128583	23233159	24705320	26377865	28544083	28597334,5	27905584
Wilcoxon W	33375733	32618437	33956771	35616416	37795534	37861694,5	36981514
Z	-18,970	-22,601	-17,078	-11,329	-4,180	-4,057	-5,250
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

De resultaten van de Mann-Whitney test voor deze variabele zijn weergegeven in de tabel hierboven en in tabel 21 (zie bijlage 9). De nulhypothese kan ieder jaar op een significantieniveau van 5% verworpen worden. Er is dus sprake van een beduidend

verschil tussen de rentabiliteit van het totaal der activa voor Belgische en voor Britse ondernemingen. De gemiddelde ranks (zie tabel 21 in bijlage 9) laten hogere ranks zien voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische bedrijven. De gemiddelde ranks van België en het Verenigd Koninkrijk komen in 2002 wel iets dichterbij elkaar te liggen dan in 1996, maar zelfs in 2002 is er toch nog een redelijk groot verschil. De Britse ondernemingen hadden dus een betere rentabiliteit van het totaal der activa dan de Belgische ondernemingen in 1996-2002.

Aangezien de netto rentabiliteit van het totaal vermogen, dat berekend wordt op basis van de winst voor belastingen ook hoger is voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische kan men de vorige ratio niet toeschrijven aan enkel een verschil in belastingstarieven. Dit verschil in belastingstarieven kan echter wel helpen verklaren waarom het grote verschil in netto rentabiliteit van het eigen vermogen, verkleind wordt weergegeven in de netto rentabiliteit van het totaal vermogen. Dit aangezien de Britse ondernemingen een haast continue stijging van de solvabiliteit kenden en het eigen vermogen dus een stijging toonde ten opzichte van het totaal vermogen. Deze belastingstarieven toonden echter wel redelijke verschillen, zo was er voor België een tarief van 40,17pct. dat pas in 2003 verlaagd werd (Nationale Bank, 2004). In het Verenigd Koninkrijk waren er echter verschillende tariefdalingen doorgevoerd, namelijk een eerste daling was in 1999, waarbij het standaardtarief tot 30 pct. werd verlaagd. Voor kleinere ondernemingen werd dit tarief 20 pct. en voor ondernemingen die tussen bepaalde criteria in verband met de omzet vielen, was er ook een tarief van tussen de 20 pct. en de 30 pct. mogelijk. In 2000 werd er dan nog een derde tarief ingevoerd voor de allerkleinste ondernemingen van 10 pct., waarbij het ook mogelijk was voor bepaalde ondernemingen om een tarief te verkrijgen van tussen de 10 en 20 pct. Ten slotte was er in april 2002 (Office for National Statistics, 2003) een verdere daling van het tarief van 20 pct. naar 19 pct. en een verlaging van het tarief van 10 pct. naar 0 pct.

5.4.3 Graad van financiële hefboomwerking

In de volgende tabel zullen de gegevens voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking kort beschreven worden.

Tabel 5.18: Beschrijvende statistiek voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	HEFBOOM 1996	3376	9,9166	114,98117	1,00	5038,82	1,1114	1,4828	2,8825
	HEFBOOM 1997	3442	6,9129	71,54884	1,00	3251,83	1,0881	1,3953	2,5252
	HEFBOOM 1998	3383	7,3724	99,31731	1,00	4219,68	1,0843	1,3670	2,3480
	HEFBOOM 1999	3447	110,7653	6179,3565	1,00	362793,00	1,0753	1,3393	2,2224
	HEFBOOM 2000	3432	9,0162	149,44346	1,00	7946,11	1,0752	1,3405	2,2782
	HEFBOOM 2001	3261	9,2315	179,22150	1,00	9206,78	1,0813	1,3608	2,3829
	HEFBOOM 2002	3161	6,7734	62,09519	1,00	2822,35	1,0737	1,3676	2,3599
UK	HEFBOOM 1996	8875	2,1252	7,78246	1,00	381,00	1,0414	1,1873	1,6056
	HEFBOOM 1997	9085	2,3400	17,87702	1,00	862,00	1,0381	1,1725	1,5633
	HEFBOOM 1998	8775	2,2618	8,32341	1,00	473,00	1,0332	1,1759	1,5915
	HEFBOOM 1999	8374	2,3515	9,10312	1,00	383,00	1,0333	1,1646	1,5971
	HEFBOOM 2000	7842	2,3731	11,20852	1,00	780,61	1,0308	1,1696	1,6104
	HEFBOOM 2001	7755	2,5508	22,73775	1,00	1679,77	1,0297	1,1543	1,5662
	HEFBOOM 2002	7584	2,1230	10,08811	1,00	579,00	1,0234	1,1308	1,4653

Bron: Eigen verwerking

Een eerste opmerking voor deze variabele is dat ze enkel berekend is voor de positieve financiële hefboomwerking, vandaar dat er geen negatieve minimumwaarden in deze tabel staan. Aangezien er voor deze variabele ook duidelijke outlayers zijn, zal ook hier niet gewerkt worden met de gemiddelden. De medianen vertonen echter al duidelijk hogere waarden voor België dan voor het Verenigd koninkrijk, maar om dit verschil op significantie te testen wordt toch nog de Mann-Whitney test uitgevoerd.

Tabel 5.19: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking (96-02)

	HEFBOOM 1996	HEFBOOM 1997	HEFBOOM 1998	HEFBOOM 1999	HEFBOOM 2000	HEFBOOM 2001	HEFBOOM 2002
Mann-Whitney U	10908866,5	11817099	11710651,5	11604433,5	10764899	9611085	8780691,5
Wilcoxon W	50296116,5	53090254	50215351,5	46670558,5	41517302	39684975	37543011,5
Z	-22,946	-20,813	-17,731	-16,445	-16,563	-19,607	-21,602
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Voor deze variabele is er dus voor ieder jaar een significant verschil. In tabel 22 (zie bijlage 9) worden ook de ranks voor deze variabele weergegeven en deze tabel toont voor ieder jaar hogere gemiddelde ranks voor België dan voor de UK. Deze hogere graad van financiële hefboomwerking toont aan dat de Belgische ondernemingen meer gebruik maken van de financiële hefboomwerking en dus hun activiteiten met meer vreemd vermogen financieren. Dit zou dus ook een verklaring kunnen zijn voor de lagere solvabiliteit van de Belgische ondernemingen vanaf 2000. De gemiddelde ranks van deze Graad van financiële hefboomwerking dalen voor België echter wel continu behalve in 2001, wanneer er een stijging is op te merken. De gemiddelde ranks van de Graad van financiële hefboomwerking van het Verenigd Koninkrijk kennen echter enkel in 1997 een stijging.

De Belgische ondernemingen maken dus meer gebruik van de financiële hefboomwerking dan de Britse ondernemingen om de winstgevendheid van hun eigen vermogen te vergroten, door meer gebruik te maken van (goedkoop) vreemd vermogen. De medianen van de variabele ROI is echter voor beide landen, gedurende de hele periode hoger dan de officiële leentarieven van de centrale banken (zie tabel 5.20). Het jaar 2000 vormt hier echter een uitzondering op voor België maar niet voor de UK. Hierdoor is er telkens sprake van een positieve hefboomwerking, behalve in 2000 voor de Belgische ondernemingen. In dit jaar zou dus zeker 50 pct. van de ondernemingen met een negatieve hefboomwerking te maken hebben gehad, maar aangezien deze uit het bestand zijn gelaten, zijn er alleen de gegevens (en dus ook de mediaan) van de ondernemingen die toch nog

een positieve hefboomwerking hadden. Hierdoor is het echter niet mogelijk om te zien in welke mate deze negatieve hefboomwerking effect heeft gehad op de rentabiliteit van het eigen vermogen. Gedurende de andere jaren zou het meer gebruik maken van deze positieve financiële hefboomwerking kunnen leiden tot een hogere rentabiliteit van het eigen vermogen voor de Belgische ondernemingen. Dit wordt echter tegengewerkt door het hogere belastingtarief, die de rentabiliteit van het eigen vermogen na belastingen terug laat dalen. Dit hogere belastingtarief is misschien op zich al een reden om meer met vreemde middelen te financieren om zo de interestkosten te kunnen aftrekken van de winst.

Tabel 5.20: Officiële leentarieven van de centrale banken

regio	jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
België		4,25	4,55	4,50				
eurozone	:		:	:	4,00	5,75	4,25	3,75
UK		5,94	7,25	6,25	5,50	6,00	4,00	4,00

Bron: Eurostat

5.4.4 Netto verkoopsmarge

De beschikbare gegevens voor deze variabele worden in tabel 5.21 kort samengevat. Er valt op te merken dat het aantal bedrijven waarvoor deze gegevens beschikbaar zijn weer verschillen van jaar tot jaar omwille van de missing values. Deze gegevens vertonen ook duidelijk outlayers, aangezien de netto-verkoopsmarge wel negatief kan worden (als er een verlies is), maar niet groter dan 100. Dit zou immers betekenen dat de bedrijfswinst groter is dan de bedrijfsopbrengsten en dan zouden er dus negatieve kosten moeten zijn.

Tabel 5.21: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto verkoopsmarge (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	NMARGE 1996	4313	3,3137	15,59694	-683,10	89,70	,8000	2,6000	5,7000
	NMARGE 1997	4326	2,9939	25,06156	-904,80	278,00	,9000	2,7000	5,8000
	NMARGE 1998	4336	3,3767	22,40404	-1084,60	93,20	,9000	2,7000	6,1000
	NMARGE 1999	4327	3,3122	20,25000	-642,70	90,10	,8000	2,7000	6,1000
	NMARGE 2000	4328	3,5762	16,56038	-677,90	90,30	,9000	2,8000	6,1000
	NMARGE 2001	4324	2,8563	22,44300	-1040,30	125,30	,7000	2,5000	5,8000
	NMARGE 2002	4333	2,2051	31,69442	-1686,80	91,30	,5000	2,4000	5,7000
UK	NMARGE 1996	13873	-1,0641	187,76016	-16800,0	100,00	,8465	3,9555	8,9064
	NMARGE 1997	13873	1,7798	98,91361	-7381,82	100,00	1,0845	4,2136	9,4040
	NMARGE 1998	13874	2,5030	77,82498	-7154,33	100,00	,8657	3,9614	9,2219
	NMARGE 1999	13871	1,6273	82,35537	-6079,17	100,00	,4336	3,4265	8,7149
	NMARGE 2000	13869	-3,0399	518,37087	-60040,0	96,97	,0589	2,8952	8,1795
	NMARGE 2001	13866	1,2230	45,00065	-2987,67	97,95	-,1218	2,7775	7,6583
	NMARGE 2002	13860	,4227	52,69391	-3122,22	97,75	-,4190	2,6348	7,5636

Bron: Eigen verwerking

Tabel 5.22: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele netto verkoopsmarge (96-02)

	NMARGE 1996	NMARGE 1997	NMARGE 1998	NMARGE 1999	NMARGE 2000	NMARGE 2001	NMARGE 2002
Mann-Whitney U	26301503	25657915	26851399	28298366,5	29903574	29745903,5	29738177,5
Wilcoxon W	35604644	35017216	36254015	37661994,5	126085089	39096553,5	39127788,5
Z	-12,007	-14,416	-10,682	-5,673	-,361	-,771	-,959
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,718	,441	,337

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

De tabel hierboven geeft een samenvatting van de resultaten van deze test voor de variabele netto verkoopsmarge. Voor de periode 1996-1999 is de p-waarde kleiner dan 0,05 en kan men dus de nulhypothese verwerpen. Voor de periode 2000-2002 is de p-waarde echter telkens groter dan 0,05 en kan men de nulhypothese dus niet

verwerpen. Voor de periode 1996-1999 is er dus een significant verschil tussen de netto verkoopsmarge van Belgische ondernemingen en deze van de Britse ondernemingen. De gemiddelde ranks in tabel 23 (zie bijlage 9) tonen aan dat de Britse ondernemingen in deze periode hogere gemiddelde ranks en dus ook een hogere netto verkoopsmarge hebben. Tijdens de periode 2000-2002 komen deze gemiddelde ranks echter te dicht bij elkaar te liggen, om er nog een significant verschil in te zien. De gemiddelde ranks van de Britse ondernemingen vertonen namelijk een daling van hun verkoopsmarge, behalve in 1997 en in 2002. Aangezien de euro werd ingevoerd in 1999 zou er een daling van de Belgische netto-verkoopsmarge verwacht kunnen worden, omwille van de verhoogde concurrentie. In dit jaar stijgt de netto-verkoopsmarge echter verder. Wel daalt ze in 1997, 2001 en 2002. Deze vertraging in 2001 en 2002 kan verklaard worden door de economische achteruitgang (zoals al reeds is aangehaald in hoofdstuk 2 en 3) waardoor de ondernemingen hun marges misschien zijn gaan aanpassen. De daling van de verkoopsmarge van de Britse ondernemingen in 2002 zou hier ook een vertraagd gevolg van kunnen zijn.

5.5 Groeiratio's

In dit onderdeel zullen de drie verschillende groeiratio's, die in het vorige hoofdstuk al toegelicht zijn, besproken worden. De drie posten waarvan het verschil in groei onderzocht zal worden, zijn: het personeelsbestand, het balanstotaal en de omzet.

5.5.1 Groei van het personeelsbestand

In de volgende tabel zal de groei ten opzichte van het voorgaande jaar en de gemiddelde groei gedurende de periode 1996-2002 beschreven worden. Omdat de gegevens pas beginnen vanaf 1996, zal dus de eerste groei deze van 1997 zijn.

Tabel 5.23: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het personeelsbestand (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	GRN97	4358	6,9441	44,37806	-85,52	1220,07	-2,0588	2,4514	9,7500
	GRN98	4358	4,7840	25,31123	-90,50	1060,45	-2,6316	2,1036	8,9408
	GRN99	4358	3,9537	30,45546	-90,07	1207,07	-3,1466	1,4528	7,7945
	GRN00	4358	3,4584	23,67840	-88,56	1220,36	-2,9946	1,6949	7,9871
	GRN01	4358	3,1502	17,61281	-90,24	408,99	-3,2683	1,4430	7,6121
	GRN02	4358	-,0244	15,78710	-90,04	513,46	-5,6322	-,4082	4,7009
	GRN9602	4358	2,4864	7,35385	-44,28	88,33	-1,2758	1,7875	5,6039
UK	GRN97	13951	11,9657	59,58560	-94,59	3357,14	-1,8868	4,1667	14,5833
	GRN98	13951	10,3990	78,21384	-93,17	4566,23	-2,5316	3,7037	13,4146
	GRN99	13951	6,8921	59,60890	-99,80	4447,37	-4,3059	2,1407	11,1111
	GRN00	13951	5,4438	41,94511	-96,15	2875,00	-4,8077	1,4706	10,0775
	GRN01	13951	3,4453	29,78565	-98,77	1233,33	-6,0606	,0000	8,6957
	GRN02	13951	1,3859	66,46115	-98,73	6452,73	-7,9787	,0000	6,9231
	GRN9602	13951	6,5886	24,61931	-36,00	1085,29	-1,5476	3,2333	10,0230

Bron: Eigen verwerking

Ook deze gegevens hebben te maken met outlayers. Een negatieve groei kan namelijk ten meeste met 100% afnemen, een negatieve groei van 99,80 lijkt dan ook zeer onwaarschijnlijk. De maximumwaarden zullen ook een verscheidene outlayers bevatten, aangezien een groei van bijvoorbeeld meer dan 6000% (groei in de UK in 2002) zeer onwaarschijnlijk lijkt. De kwartielwaarden tonen op het eerste zicht een betere toestand voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Om een betere vergelijking te maken wordt de Mann-Whitney Test uitgevoerd, waarvan de resultaten hieronder en in tabel 24 (zie bijlage 9) zijn weergegeven.

Tabel 5.24: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei personeelsbestand (96-02)

	GRN97	GRN98	GRN99	GRN00	GRN01	GRN02	GRN9602
Mann-Whitney U	27633292	27808535,5	29353116	30222723	28946784,5	30350902	26799862
Wilcoxon W	37131553	37306796,5	38851377	127544899	126268960,5	39849163	36298123
Z	-9,085	-8,508	-3,435	-,580	-4,770	-,159	-11,818
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,001	,562	,000	,874	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

De Mann-Whitney test voor deze variabele heeft tot resultaat dat de nulhypothese verworpen kan worden op een significantieniveau van 5% voor de jaren 1997-1999 en 2001. Er is ook een gemiddelde groei van het personeelsbestand over de periode 1996-2002 en deze vertoont ook een significant verschil (p-waarde < 0,05). De gemiddelde ranks (zie tabel 24 in bijlage 9) laten voor de periode 1997-1999 hogere waarden zien voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. In 2000 liggen deze gemiddelde ranks te dicht bij elkaar om het verschil als significant te zien, maar in 2001 ligt de gemiddelde rank van België hoger dan deze van het Verenigd Koninkrijk en is het verschil significant. In 2002 liggen de gemiddelde ranks dan weer zeer dicht bij elkaar. De gemiddelde groei over de periode 1996-2002 vertoont dan weer een hogere gemiddelde rank voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Hieruit kan worden afgeleid dat de groei van het personeelsbestand in 1997-1999 in de Britse ondernemingen sterker was dan in de Belgische. Voor het jaar 2001 vond het omgekeerde plaats, namelijk een sterkere groei voor de Belgische bedrijven dan voor de Britse. De gemiddelde groei over de hele periode heen was dan weer sterker in het Verenigd Koninkrijk dan in België.

Deze hogere waarde voor de UK dan voor België gedurende de periode 1997-1999, kan verklaard worden doordat de geharmoniseerde werkloosheidsgraad gedurende deze periode sterker daalde voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Hierdoor kan men eigenlijk afleiden dat de Britse economie in een periode van algemeen optrekkende economische activiteit sneller een personeelsgroei kent dan België. In 2001 zijn het echter de Belgische bedrijven die, in een periode van economische vertraging, minder snel hun arbeidsvolume zullen aanpassen. Dit omdat het ontslaan van werknemers die misschien al moeilijk te vinden waren en die men dan later misschien terug moet aannemen een dure aangelegenheid kan zijn. Over de gehele periode is er echter een hogere groei voor de UK dan voor België, dit kan ook toegewezen aan de verscheidene maatregelen die de Britse regering, sinds de verkiezing van de labour party in 1997, heeft doorgevoerd (zie hiervoor hoofdstuk 3, deel 3.4).

5.5.2 Groei van het balanstotaal

De gegevens voor deze ratio die beschikbaar zijn, worden hieronder in tabel 4.22 kort beschreven.

Tabel 5.25: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het balanstotaal (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	GRTM97	4356	9,6921	41,19155	-92,61	1431,12	-3,4035	4,4039	15,9407
	GRTM98	4357	8,4610	31,31382	-93,71	519,60	-4,9369	3,1661	14,7294
	GRTM99	4358	13,2931	88,87583	-85,22	5219,70	-2,7830	6,0532	18,0040
	GRTM00	4358	9,4766	30,92230	-85,95	618,61	-3,2457	5,0264	16,4941
	GRTM01	4358	4,7861	24,40529	-97,34	401,09	-6,4619	1,3752	11,9663
	GRTM02	4358	2,4901	36,60305	-98,04	1394,51	-8,7833	-,3043	8,7659
UK	GRTM97	13939	26,2388	948,52984	-100,00	111720,0	-2,0084	8,2777	23,7821
	GRTM98	13935	17,2871	167,85051	-98,85	13525,00	-3,6458	7,0532	21,7956
	GRTM99	13935	23,7109	1102,82353	-97,91	129992,5	-4,4164	5,7104	20,6837
	GRTM00	13934	14,6854	173,83698	-99,21	18450,00	-4,8181	5,6214	20,3046
	GRTM01	13933	10,4375	83,35406	-99,72	7177,14	-7,2193	3,5941	16,8307
	GRTM02	13913	18,6600	1048,28776	-100,00	120960,0	-8,9956	2,2738	14,9882

Bron: Eigen verwerking

Uit de voorgaande tabel kan ten eerste afgeleid worden dat de maximumwaarden outliers bevatten, een groei van zo ongeveer 129 992% in balanstotaal is zeer onwaarschijnlijk. De minimumwaarden overschrijden de -100% grens echter niet, deze grens bestaat omdat balanstotalen niet negatief kunnen worden. Verder vertonen de medianen enkel voor 1999 een hogere waarde bij België dan het Verenigd Koninkrijk. De eerste kwartielwaarden vertonen vanaf 1999 lagere waarden bij de Britse ondernemingen dan bij de Belgische. De derde kwartielwaarden vertonen dan weer telkens hogere waarden voor het Verenigd Koninkrijk. Er kan dus geen éénduidend verschil opgemerkt worden en hiervoor is de Mann-Whitney test dan weer gepast.

Tabel 5.26: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei balanstotaal (96-02)

	GRTM97	GRTM98	GRTM99	GRTM00	GRTM01	GRTM02
Mann-Whitney U	26626336,5	27011744	30074264,5	29854293,5	28643375,5	27729565,5
Wilcoxon W	36115882,5	36505647	127173344,5	39352554,5	38141636,5	37227826,5
Z	-12,268	-10,997	-,953	-1,669	-5,642	-8,514
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,340	,095	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Het resultaat van deze test is hierboven in tabel 5.26 en in tabel 25 (zie bijlage 9) samengevat. De p-waarde van de groei van de totale middelen is voor de periode 1997-1998 en 2001-2002 telkens kleiner dan 0,05. Men kan dus voor deze periodes op een significantieniveau van 5% de nulhypothese verwerpen. Voor de jaren 1999 en 2000 is de p-waarde niet kleiner dan 0,05, kan de nulhypothese niet verworpen worden en is het verschil dus niet significant. Voor de periode 1997-1998 en 2001-2002 liggen de gemiddelde ranks telkens hoger voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische bedrijven. De groei van het balanstotaal is in deze periode dus ook hoger voor de Britse ondernemingen. In 1999 en 2000 liggen de gemiddelde ranks te dicht bij elkaar en kan er dus geen significant verschil erkend worden.

Omdat de Britse ondernemingen een stijging van hun solvabiliteit kennen, die sinds 2000 ook significant groter is dan deze van België, zou men verwachten dat de Britse bedrijven een tragere groei kennen. Groeiondernemingen in België zijn immers meer geneigd om hun groei te financieren met vreemd vermogen (Vandersanden en Limère, 2004). Voor de groei in totale middelen tonen de gegevens echter dat de Britse ondernemingen sterker groeien. De gemiddelde ranks kwamen over de periode heen wel dicht bij elkaar te liggen en lagen dus vooral in 1999 en in 2000 redelijk dicht bij elkaar. Deze inhaalbeweging van België in 1999, is te verklaren doordat alhoewel de groei van de bedrijfsinvesteringen vertraagde in 1999, deze vertraging voor de UK sterker was dan voor België.

5.5.3 Groei van de omzet

De gegevens in verband met de groei van de omzet kunnen als volgt beschreven worden.

Tabel 5.27: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het balanstotaal (1996-2002)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
België	GROMZET 1997	4358	20,6681	579,86534	-91,90	37899,62	-1,1035	5,5750	14,9476
	GROMZET 1998	4358	10,0096	43,40207	-95,08	1321,04	-2,0823	5,3956	14,3738
	GROMZET 1999	4358	6,7520	26,74502	-92,62	761,25	-3,7506	3,9018	13,5909
	GROMZET 2000	4358	9,6231	30,54779	-92,40	989,03	-,7110	6,3511	16,2959
	GROMZET 2001	4358	4,6290	30,64538	-99,62	996,53	-5,0120	2,5003	10,8751
	GROMZET 2002	4358	2,4139	44,48530	-95,48	1676,33	-8,4598	,2513	8,0232
UK	GROMZET 1997	13951	37,8605	1343,73843	-95,78	114180,0	-1,8457	8,0586	22,2820
	GROMZET 1998	13951	12,4596	87,06482	-99,93	6387,74	-4,3015	5,6401	18,3673
	GROMZET 1999	13951	10,8230	98,12324	-99,79	6291,18	-5,8836	4,3808	16,2600
	GROMZET 2000	13951	24,4002	1477,40337	-94,32	174200,0	-4,0628	5,4024	17,6729
	GROMZET 2001	13951	10,5519	102,69240	-99,63	6477,05	-5,7237	4,5897	16,2813
	GROMZET 2002	13951	7,9935	195,66840	-99,35	14875,34	-8,8525	2,0670	12,7295

Bron: Eigen verwerking

Voor deze gegevens is er geen sprake van missing values. De minimumwaarden zijn echter nog mogelijk, aangezien de omzet maximaal met 100% kan afnemen. De maximumwaarden zullen echter zeer waarschijnlijk wel outlayers bevatten en hierdoor kan men dus niet met gemiddeldes werken. De mediaanwaarden tonen hogere waarden voor de UK dan voor België gedurende de periode 1997-1999 en 2001-2002, maar in 2000 is de mediaan van België hoger dan deze van het Verenigd Koninkrijk. Om niet enkel de mediaanwaarden te vergelijken en om eventuele verschillen op significantie te testen wordt vervolgens de Mann-Whitney Test uitgevoerd.

Tabel 5.28: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei omzet (96-02)

	GROMZET 1997	GROMZET 1998	GROMZET 1999	GROMZET 2000	GROMZET 2001	GROMZET 2002
Mann-Whitney U	27834105,5	30142020	30189755	29180780,5	28091913	28247923
Wilcoxon W	37332366,5	39640281	39688016	126502956,5	37590174	37746184
Z	-8,422	-,844	-,688	-4,000	-7,575	-7,063
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,398	,492	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Deze variabele toont volgens de Mann-Whitney Test een significant verschil (op significantieniveau van 5%) voor de jaren 1997 en 2000-2002. Voor de jaren 1998 en 1999 is de p-waarde niet kleiner dan 0,05 en kan de nulhypothese dus niet verworpen worden. De gemiddelde ranks in tabel 26 (zie bijlage 9) geven voor de jaren 1997, 2001 en 2002 een hogere waarde voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Voor het jaar 2000 wordt er echter een hogere gemiddelde rank weergegeven voor België dan voor het Verenigd Koninkrijk. De groei van de omzet was dus voor 1997 hoger in het Verenigd Koninkrijk, in 2000 was de groei van de omzet echter groter in België en in 2001-2002 was de groei van de omzet weer groter in de Britse ondernemingen.

Deze omzet kan als een eerste indicator van de bedrijfsprestaties worden gezien (Vandersanden en Limère, 2004). De sterkere groei van de omzet in 1997 voor de UK dan voor België toont dus aan dat in dit jaar de Britse ondernemingen beter presteren dan de Belgische. In het jaar 2000 was de omzetgroei echter hoger voor de Belgische ondernemingen dan voor de Britse, dit kan toe te schrijven zijn aan de depreciatie van de euro die een prijsvoordeel genereerde en zo dus de export en de verkopen hielp. Door de verbeterde situatie op de arbeidsmarkt waren ook de particuliere bestedingen fel gestegen, wat ook bijgedragen heeft tot een stijging van de omzet van de bedrijven. De omzetgroei kende in 2001 voor België dan weer een vertraging, terwijl de gemiddelde rank voor het Verenigd Koninkrijk pas een vertraging weergeeft in 2002. Deze daling in 2001 en matig herstel in 2002 voor België kan men ook zien in de evolutie van het BBP (zie hoofdstuk 2) en kan dus

beschreven worden als een gevolg van de algemene economische toestand. De gemiddelde rank van de omzet van de Britse bedrijven vertoonde pas een vertraging in 2002 en heeft dus langer weerstand kunnen bieden aan de economische vertraging.

Hoofdstuk VI: Conclusies

In de probleemstelling is reeds aangehaald dat het doel van deze thesis het achterhalen is van eventuele verschillen tussen de prestaties van België en het Verenigd Koninkrijk. Hiervoor werd dan ook de volgende centrale onderzoeksvraag geformuleerd: **“Welke zijn de verschillen in prestaties tussen Belgische en Britse bedrijven op basis van jaarrekeningonderzoek?”**

Om een antwoord te kunnen geven op deze centrale onderzoeksvraag werd er in eerste instantie een **literatuuronderzoek** uitgevoerd, om zo de macro-economische achtergrond van deze landen beter te begrijpen. In het tweede hoofdstuk werd er zo ingegaan op de macro-economische achtergrond van België. In dit hoofdstuk viel op dat wat betreft de BBP-groei vooral 1996, 1998, 2001 en 2002 economisch slechtere jaren voor België waren. Het derde hoofdstuk handelde over de macro-economische achtergrond van het Verenigd Koninkrijk. Hier was op te merken dat voor het Verenigd Koninkrijk de reële BBP-groei slechtere cijfers vertoonde in de jaren 1996, 1999, 2001 en 2002. De economische vertraging die in België in 1998 optrad, was in het Verenigd Koninkrijk namelijk pas in 1999 op te merken.

Deze groei van het BBP vertoonde in België gedurende de te onderzoeken periode een gelijkaardig verloop met de uitvoergroei. Deze vertraagde namelijk ook in 1996, 1998, 2001 en 2002. Verder toonden de binnenlandse bestedingen van België een lichte vertraging in 1999 en in 2001, wat in beide jaren te wijten was aan een vertraging van de groei in particuliere consumpties en bedrijfsinvesteringen. In 2001 toonden ook de overheidsuitgaven een vertraging, terwijl deze in 1999 echter nog een versnelling kende. In het Verenigd Koninkrijk wordt deze BBP-groei haast alle jaren, behalve 1999 en 2001 ondersteund door een sterke binnenlandse vraag. Deze binnenlandse vraag is dan meestal ook het gevolg van een sterke vraag van de particulieren, die in 1997 en 1998 vergezeld werd met een stijging van de investeringsgroei. De economisch slechtere jaren 1996 en 2002 werden dus veroorzaakt door een vertraging in de uitvoergroei. De vertraging van de BBP-groei

in 1999 in de UK kan gezien worden als een vertraagd effect van de algemene economische vertraging die in België al in 1998 zichtbaar was.

De toegevoegde waarde van alle vier de sectoren (landbouw, bouw, industrie en diensten) kenden voor België een groei in 1997 en in 1999 een gezamenlijke stijging. In 1996 toonde echter de bouwnijverheid en de primaire sector een daling van toegevoegde waarde. In 1998 was deze primaire sector de enige die een versnelling in de groei kende, terwijl de toegevoegde waarde van de bouwsector zelfs daalde. In 2000 was er naast een afname van de toegevoegde waarde van de landbouw ook een vertraging van de dienstensector op te merken. Deze vertraging van de dienstensector kan een teken geweest zijn van de algemene economische vertraging die dat jaar was ingezet. In het daarop volgende jaar kende de primaire sector een verdere afname, terwijl de andere sectoren slechts een vertraging kenden. In 2002 was voor de vier sectoren een zeer verschillend jaar, zo steeg de toegevoegde waarde van de primaire sector en de industriese sector, de dienstensector kende een verdere vertraging en de bouwsector kende een afname van toegevoegde waarde. Aangezien de bouwsector telkens een vertraging of zelfs een daling kende in de economisch slechtere jaren voor België kan zij ook als een indicator voor de economische toestand worden gezien.

In het Verenigd Koninkrijk toonden de sectoren een iets ander beeld. Zo kenden alle sectoren (behalve de landbouw in 1996 en 2000) gedurende de periode 1996-1998 en in 2000 een continue stijging van hun toegevoegde waarde. In 1999 toonde enkel de bouwsector een vertraging van de toegevoegde waarde, terwijl deze van de overige sectoren verder steeg. Voor het jaar 2001 was het de industriese sector en de landbouwsector die een vertraging van hun toegevoegde waarde kenden. Dit was het gevolg van de internationale economische vertraging en van de mond- en klauwzeer die in dit jaar in de UK was ontdekt. De primaire sector kon zich echter in 2002 herstellen, terwijl de industrie een verdere daling in haar toegevoegde waarde liet zien. Voor het Verenigd Koninkrijk is er dus geen sector die als een duidelijke indicator voor de economische toestand gezien kan worden.

Zowel de activiteitsgraad als de tewerkstellingsgraad is continu hoger voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Dit wil dus zeggen dat de UK een hoger percentage van actieven en tewerkgestelden heeft ten opzichte van de totale bevolking. Zo ligt de activiteitsgraad in België ieder jaar minstens 10 pct. onder deze van het Verenigd Koninkrijk. Het zelfde valt op te merken voor de tewerkstellingsgraad, deze ligt ook 10 pct. lager voor België dan voor de UK. Wat betreft de geharmoniseerde werkloosheidsgraad is op te merken dat deze in het Verenigd Koninkrijk continu daalde om pas in 2002 terug te stijgen. Voor België vertoonde deze buiten de lichte stijging van 0,1 pct. in 1998 een gelijkaardig verloop. Over de volledige periode (1996-2002) gezien is deze werkloosheidsgraad voor België teruggelopen met 2 pct. o.a. door het gevoerde beleid van loonmatiging, maar voor de UK is deze nog iets sterker teruggelopen namelijk met 2,8 pct. Hierbij heeft de stijging van de werkloosheidsgraad in 2002 met 0,9 pct. voor België en slechts met 0,1 pct. voor het Verenigd Koninkrijk zeker een invloed gehad. De langdurige werkloosheid als een percentage van de totale werkloosheid lag ook telkens hoger voor België dan voor het Verenigd Koninkrijk, maar beide kenden ze een continue daling van dit type werkloosheid. Dit percentage is zo over de hele periode gedaald met 11 pct. voor België en met 17 pct. voor het Verenigd Koninkrijk. Hieruit blijkt dus dat de maatregelen die de Britse overheid heeft genomen om deze langdurige werkloosheid aan te pakken toch een stuk effectiever waren dan deze van de Belgische regering. De geharmoniseerde werkloosheidsgraad is voor beide landen in het algemeen kunnen dalen ondanks de algemene stijging in de reële loonkosten. Deze tonen namelijk voor de UK een continue stijging inzake de privésector. Voor België tonen deze gegevens naast een algemene stijging over de periode 1996-2002 wel een lichte daling in het jaar 2000.

Het inflatiepeil wordt gemeten aan de hand van veranderingspercentages van de geharmoniseerde index van de consumptieprijzen. Deze vertoonde voor beide landen in het algemeen een daling. Voor België was er echter in 1999 en in 2000 een stijging op te merken, terwijl de UK slechts een stijging in haar inflatiepeil toonde in het jaar 2001 en 2002. Ook valt op te merken dat in 1996 de inflatie in de UK (met

2,5 pct.) hoger was dan de inflatie in België (1,8 pct.). In 2002 was echter het omgekeerde waar en was de inflatie in het Verenigd Koninkrijk met 1,3 pct. lager dan deze van België (1,6 pct.). Dit kan verklaard worden doordat het Verenigd Koninkrijk een strikt monetair beleid heeft gevoerd om zo de inflatie laag te houden. Voor België kunnen de olieprijsstijgingen en de depreciatie van de euro in 2000 als oorzaak van de stijging van het inflatiepijl in 1999 en in 2000 gezien worden.

De wisselkoers tussen België en de UK toonde voor de periode 1996-2000 telkens een waardeverhoging van de Britse pond ten opzichte van de Belgische frank en ten opzichte van de euro vanaf 1999. In 2001-2002 was er dan weer telkens een waardevermindering van de pond ten opzichte van de euro waar te nemen. Dit houdt in dat in die eerste periode vooral de Belgische uitvoer naar de UK gestimuleerd werd, terwijl in 2001-2002 de Britse export een extra stimulus kende.

Nadat deze macro-economische achtergrond van beide landen was nagegaan, werd er in een vierde hoofdstuk nagegaan welke prestatiecriteria geschikt waren om eventuele verschillen tussen beide landen op te merken en welke testen voor deze criteria gebruikt konden worden. Ook werd er gekeken of er eventuele verschillen waren in de definitie van deze criteria en of deze verschillen weggewerkt konden worden door een herdefiniëring van één van de twee definities. Indien dit niet het geval was dan werd er vermeld dat er met deze afwijking rekening gehouden moest worden in het praktijkgedeelte.

Om deze gegevens die in het literatuuronderzoek naar boven gekomen zijn te toetsen aan en verder aan te vullen met de beschikbare gegevens van de jaarrekeningen, is er in tweede instantie een **praktijkonderzoek** uitgevoerd. Hierbij werd er gebruik gemaakt van diverse ratio's die onder te verdelen zijn in vier grote groepen. Deze groepen van ratio's onderzoeken telkens een ander aspect van het bedrijfsleven, namelijk de liquiditeit, de solvabiliteit, de rentabiliteit en de groei van ondernemingen. Aangezien de gegevens wel gelijk, maar niet normaal verdeeld

waren, werd er gewerkt met een non-parametrische test, namelijk de Mann-Whitney Test om deze ratio's op eventuele verschillen te testen.

Een eerste groep van ratio's die onderzocht werden zijn dus de **liquiditeitsratio's**. Deze groep van ratio's bevat vijf verschillende ratio's, waarvan de eerste die onderzocht werd de **liquiditeit in ruime zin** was. Deze ratio gaat na in welke mate de onderneming haar schulden op korte termijn kan afbetalen, indien ze haar voorraden kan verkopen. Deze ratio toonde een significant verschil tussen België en het Verenigd Koninkrijk voor de periode 1996-2001. Gedurende deze jaren lag de ruime liquiditeit telkens hoger voor de Belgische ondernemingen dan voor de Britse, maar aangezien deze laatste hun liquiditeit gedurende deze periode telkens lieten stijgen, was er in 2002 geen significant verschil meer op te merken. Naast een stijging van de Britse liquiditeit was er ook een continue daling van de gemiddelde ranks van de Belgische ondernemingen. De gemiddelde ranks van de variabele 'omzet' toonden voor België een continue daling (behalve in het jaar 2000) en deze omzet toont meestal een gelijkaardig verloop met de vorderingen ≤ 1 jaar, wat een verklaring kan zijn voor de daling in de liquiditeit. Voor het Verenigd Koninkrijk tonen de gemiddelde ranks van deze variabele dan weer een omgekeerd verloop, namelijk een continue stijging behalve in 2000. Deze stijging van de omzet zou een verklaring kunnen zijn voor de hogere vorderingen en dus ook een hogere liquiditeit. Hieruit kan dus afgeleid worden dat de Belgische ondernemingen voor de periode 1996-2001 een betere ruime liquiditeit hadden dan de Britse en dus beter in staat waren hun schulden op korte termijn af te betalen.

De **liquiditeit in enge zin** of acid is een volgende ratio om de liquiditeit te bespreken. Hierbij gaat men na of de onderneming ook in staat zal zijn haar korte-termijn schulden te betalen, indien ze haar voorraden niet verkocht krijgt. Deze ratio liet enkel een significant verschil zien voor de periode 1996-1999, waarbij de Belgische ondernemingen een hogere enge liquiditeit hadden dan de Britse. De inhaalbeweging die de Britse ondernemingen gemaakt, heeft dus eerder geleid tot een niet significant voor deze ratio. Deze ratio kan net zoals de ruime liquiditeit

verklaard worden door de evolutie van de omzet. De ruime liquiditeit toonde echter nog een significant verschil tot en met 2001, terwijl er bij de enge liquiditeit slechts een significant verschil tot en met 1999 is op te merken. In de periode 2000-2001 zullen de voorraden van de Belgische bedrijven dus toch nog een belangrijke invloed hebben gehad, omdat ze de ruime liquiditeit significant hebben gehouden. Zelfs zonder rekening te houden met de voorraden is dus de liquiditeit gedurende 1996-1999 voor de Belgische ondernemingen hoger dan voor de Britse. Aangezien deze ratio sneller een niet significant verschil toont dan de ruime liquiditeit kan opgemerkt worden dat de Britse ondernemingen hun liquiditeitspositie zonder rekening te houden met de voorraden sneller verbeterden.

Een derde en een vierde ratio om de liquiditeit te bespreken is het **aantal dagen klanten- en leverancierskrediet**. Deze ratio's gaan de gemiddelde termijn van het klanten- en leverancierskrediet na, zij kunnen immers een invloed hebben op de liquiditeitspositie van een onderneming. Deze ratio's toonden beide hogere waarden voor de Belgische ondernemingen dan voor de Britse bedrijven en deze verschillen waren telkens significant. Deze lagere waarden voor het aantal dagen klantenkrediet en leverancierskrediet van de Britse ondernemingen kan verklaard worden door hun hogere omzet. Deze twee ratio's kunnen ook met elkaar vergeleken worden om te zien of er aan het matching-principe is voldaan. Dit wil zeggen dat het aantal dagen leverancierskrediet minstens even lang moet zijn dan het aantal klantenkrediet. Voor België is er ieder jaar aan dit matching-principe voldaan. Voor het Verenigd Koninkrijk is er echter geen enkel jaar aan dit matching-principe voldaan, wat dan ook een negatieve invloed heeft op de liquiditeitspositie van de Britse ondernemingen. Aangezien het voldoen aan het matching-principe belangrijker is dan een hoog aantal dagen leverancierskrediet of een laag aantal dagen klantenkrediet op zich, kan men dus afleiden dat de Belgische ondernemingen beter presteren op deze ratio. Het voldoen aan dit matching-principe is juist belangrijk omdat dit een positieve invloed heeft op de liquiditeitspositie. Een laag aantal dagen klantenkrediet is namelijk niet positief als men een nog lager aantal dagen leverancierskrediet krijgt.

Ten slotte kan men de liquiditeit van een onderneming nagaan door de **rotatie van de voorraden** te onderzoeken. Hierbij wordt nagegaan hoe snel de voorraden worden vernieuwd en wat dus de verhouding is van omzet ten opzichte van de voorraden. Deze ratio was gedurende de totale te onderzoeken periode hoger voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België, wat vooral kon verklaard worden door de hogere omzet van de Britse ondernemingen. Deze hogere voorraadrotatie van de Britse bedrijven kan geleid hebben tot een verbetering van de liquiditeit in enge zin, die vanaf 2000 al niet meer significant bleek te zijn. De lagere voorraadrotatie voor de Belgische ondernemingen kan dan weer wijzen op meer verouderde voorraden, waardoor de liquiditeit in enge zin daalde, maar waardoor de liquiditeit in ruime zin nog iets langer redelijk hoog bleef. Hieruit kan men afleiden dat de hogere voorraadrotatie van de Britse ondernemingen een teken is van betere prestaties voor deze ondernemingen.

Een volgende ratio die men kan gebruiken om de prestaties tussen verscheidene ondernemingen te analyseren is de **solvabiliteitsratio**. Deze solvabiliteitsratio gaat na in welke mate de onderneming over eigen vermogen ten opzichte van haar totaal vermogen bezit. Hierdoor gaat zij ook na in welke mate de onderneming onafhankelijk is van banken en onverschillig ten opzichte van de intrestwijzigingen. Deze ratio toonde voor de jaren 1996, 2000-2002 significante verschillen, waarbij het eerste jaar een betere solvabiliteit voor de Belgische ondernemingen was waar te nemen en gedurende de periode 2000-2002 was er een betere solvabiliteit voor de Britse ondernemingen. Wat betreft de norm van 30 pct. voor deze ratio wordt deze door de meerderheid van de Belgische ondernemingen pas gehaald in 2002. Voor de Britse ondernemingen wordt deze norm echter al in 1998 gehaald en haalde de meerderheid van de ondernemingen in 2002 zelfs de strengere norm van 33 pct. Deze omkering is te verklaren doordat de gemiddelde ranks van deze ratio voor België haast voortdurend daalden, terwijl deze van de UK in de periode 1996-1999 toch nog een stijging kenden. Deze stijging van de Britse solvabiliteit kan niet verklaard worden door een daling van de totale middelen. Aangezien deze namelijk continu stijgen en ook sneller groeien voor de UK dan voor België, moet dus ook het

eigen vermogen van de Britse ondernemingen continu gestegen zijn. Hieruit kan men concluderen dat alhoewel de Belgische ondernemingen in een betere uitgangspositie zijn vertrokken, de Britse ondernemingen een sterke inhaalbeweging hebben gemaakt en zij vertoonden dus gedurende het laatste deel van de periode een betere solvabiliteit.

Een derde groep van ratio's zijn de **rentabiliteitsratio's**. Deze groep kan opgedeeld worden in vier verschillende ratio's, namelijk de netto rentabiliteit van het eigen vermogen, netto rentabiliteit van het totaal vermogen, de graad van financiële hefboomwerking en de netto verkoopsmarge.

De eerste ratio van deze groep, de **netto rentabiliteit van het eigen vermogen** geeft de winstgevendheid van een onderneming weer zoals de aandeelhouders deze ervaren. Deze ratio toonde gedurende de volledige te onderzoeken periode betere prestaties voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische en deze verschillen waren significant. Deze grotere winst werd vooral verklaard door de grotere omzet van de Britse bedrijven. Hieruit kan men afleiden dat de winstgevendheid na belastingen, zoals deze door de aandeelhouders wordt ervaren beter is in het Verenigd Koninkrijk dan in België.

Een volgende rentabiliteitsratio is de **netto rentabiliteit van het totaal vermogen**. Deze ratio geeft de winstgevendheid van alle ingezette middelen weer en houdt dus geen rekening met het verschil eigen vermogen, vreemd vermogen. Omdat deze ratio gebruik maakt van de winst voor belastingen is hier ook geen rekening gehouden met de verschillende belastingstarieven van beide landen. Deze ratio geeft ook telkens weer een significant verschil tussen de Britse en Belgische waarden. De rentabiliteit van het totaal vermogen is namelijk ook hoger voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische. De hogere vennootschapsbelasting heeft het verschil tussen beide landen voor de rentabiliteit van het eigen vermogen na belasting vergroot, maar dit verschil was ook al aanwezig in de rentabiliteit van het totaal vermogen voor belasting en heeft dus ook nog andere oorzaken. Aangezien de

UK voor het grootste deel van de periode 2000-2002 een hogere solvabiliteit bezat kan dit verschil niet verklaard worden door de verhouding eigen vermogen/totaal vermogen en dus de noemer van de twee ratio's. De hogere omzet (en dus ook hoger winst) van de Britse ondernemingen kan echter wel weer een verklaring vormen voor de hogere rentabiliteit van het totaal vermogen. Ook de rentabiliteit van de totale ingezette middelen en voor belastingen is hoger voor de Britse ondernemingen, hieruit kan men afleiden dat de Britse ondernemingen meer rendabel zijn dan de Belgische en dat dus de bedrijfsleiding beter gebruik maakt van de beschikbare middelen.

De **graad van financiële hefboomwerking** is in dit opzicht ook een belangrijke ratio, omdat ze nagaat in welke mate een onderneming gebruik maakt van vreemd vermogen om de rentabiliteit van haar eigen vermogen te verhogen. Deze ratio toonde voor de periode 1996-2002 een significant verschil, waarbij de Belgische waarden telkens hoger lagen dan deze van de Britse ondernemingen, alhoewel deze Belgische waarden een daling kenden. Deze hogere waarden voor de graad van financiële hefboomwerking toont aan dat de Belgische ondernemingen meer gebruik maken van de financiële hefboomwerking en dus hun activiteiten meer met vreemd vermogen financieren. Dit zou dus ook een verklaring kunnen zijn voor de lagere solvabiliteit van de Belgische ondernemingen vanaf 2000. De gemiddelde ranks van deze hefboomfactor dalen voor België echter wel continu behalve in 2001, wanneer er een stijging is op te merken. Het gebruik van deze hefboomfactor heeft dus bij kunnen dragen tot een stijging van de rentabiliteit van het eigen vermogen voor België gedurende 1996-2000 maar deze stijging was niet voldoende aangezien deze rentabiliteit van het eigen vermogen toch nog altijd significant groter was in de UK.

Een vierde en laatste ratio die de rentabiliteit van een onderneming kan weergeven, is de **netto verkoopsmarge**. Deze ratio relateert de winsten aan de omzet en geeft zo dus weer aan welke gemiddelde marge een onderneming verkoopt. Voor deze ratio is er voor de periode 1996-1999 een significant verschil. Tijdens deze periode is de netto- verkoopsmarge significant hoger voor de Britse ondernemingen dan voor

de Belgische. De marges zijn gedurende de totale periode dichter bij elkaar gaan liggen, waardoor en vanaf 2000 geen significant verschil meer op te merken was. Een mogelijke verklaring voor het feit dat de gemiddelde ranks dichter bij elkaar zijn gaan liggen is misschien de economische achteruitgang in 2001 en 2002. Hierdoor kan het zijn dat de ondernemingen hun marges zijn gaan aanpassen. Deze hogere netto verkoopsmarge voor de Britse ondernemingen in de periode 1996-1999 zal een positieve invloed gehad hebben op hun rentabiliteit en dus ook op de prestaties van deze Britse ondernemingen.

Een laatste groep van ratio's om de prestaties van een onderneming te beschrijven zijn de **groeiratio's**. Deze groep van ratio's werden in het praktijkonderzoek opgedeeld in drie specifieke ratio's en werden telkens berekend door de waarde in jaar n in vermindering te brengen met de waarde van jaar n-1 en dit verschil te delen door de waarde van jaar n-1.

Een eerste groeiratio is de **groei van het personeelsbestand**. Deze ratio toonde voor de periode 1997-1999, in 2001 en voor de gemiddelde groei een significant verschil. Gedurende de periode 1997-1999 lag de groei nog hoger voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische bedrijven, terwijl in 2001 het omgekeerde kon opgemerkt worden. De gemiddelde groei toonde dan weer hogere waarden voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische. Deze sterkere groei in de UK tijdens de periode 1997-1999 werd toegeschreven aan de betere aanpassing van het arbeidsvolume aan de goede economische conjunctuur. In 2001 was er echter een slechtere economische conjunctuur en juist omdat de Britse ondernemingen beter hun arbeidsvolume kunnen aanpassen, is in dit jaar de groei in de Belgische ondernemingen hoger. De mogelijkheid om hun personeelsbestand sneller aan te passen aan de algemene economische toestand is een positief punt voor de Britse bedrijven. Voor de werknemers zal dit ook een positieve invloed hebben, zolang er een goede economische conjunctuur is en zij dus sneller aangenomen kunnen worden. Indien het slechter gaat met de economie kan dit echter ook tot grotere

onzekerheid leiden over het behoud van de job, wat dan weer in een daling van de particuliere consumptie tot uiting kan komen.

De **groei van het balanstotaal** is een tweede ratio om de groei van ondernemingen te meten. Aangezien investeringen in totale middelen (bedrijfsactiva) een dure aangelegenheid is, kan deze ratio dus gezien worden als een groei op langere termijn. Deze ratio toonde gedurende de periode van 1997-1998 en van 2001-2002 een significant verschil. Hierbij was de groei van de totale middelen telkens groter voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische. De inhaalbeweging van België in 1999, die geleid heeft tot een niet significant verschil, is te verklaren doordat alhoewel de groei van de bedrijfsinvesteringen vertraagde in 1999, deze vertraging voor de UK sterker was dan voor België. Aangezien de groei van het balanstotaal in het grootste deel van de periode hoger lag voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België kan men hieruit besluiten dat de Britse ondernemingen meer geïnvesteerd hebben, wat zoals reeds vermeld is een maatstaf is van groei op de lange termijn.

Een laatste ratio om de groei van een onderneming te bekijken is de **groei in de omzet**. De omzet kan sterk verschillen van jaar tot jaar en is dus een groeiratio die eerder de groei op korte termijn weergeeft. Voor de periode 1997, 2000-2002 was er een significant verschil op te merken tussen de waarden van het Verenigd Koninkrijk en België. In 1997, 2001-2002 was de groei in omzet hoger voor de Britse bedrijven, terwijl in 2000 de groei van de omzet hoger was voor Belgische ondernemingen. De hogere omzetgroei in 2000 kan voor België verklaard worden doordat de euro een waardedaling kende, wat bijgedragen heeft tot een stijging van de export en wat de algemene economische vertraging voor België nog eventjes tot 2001 heeft uitgesteld. De hogere waarden voor de omzetgroei in 2001-2002 voor de UK kan verklaard worden doordat de gemiddelde rank van de omzet van de Britse bedrijven pas een vertraging vertoonde in 2002 en het Verenigd Koninkrijk heeft dus langer weerstand kunnen bieden aan de economische vertraging dan België. Uit deze ratio kan men afleiden dat het Verenigd Koninkrijk in 1997, 2001-2002 een hogere omzetgroei kende en dus betere prestaties leverde. De hogere omzetgroei van België in 2000

kan verklaard worden door de depreciatie van de euro en dus niet noodzakelijk door betere prestaties van de Belgische ondernemingen zelf.

Als al deze ratio's nu per groep worden samengenomen dan blijkt dat voor de **liquiditeitsratio's** in het algemeen de Belgische ondernemingen beter presteren dan de Britse. De rotatie van de voorraden vormt hier echter een uitzondering op en ook het feit dat op het einde van de periode de verschillen voor de liquiditeit in ruime en in enge zin niet significant wordt, duidt op een verbetering van de Britse prestaties. De **solvabiliteitsratio** toonde in 1996 nog betere prestaties voor België, maar moest vanaf 2000 ook betere waarden optekenen voor de Britse ondernemingen. Wat betreft de **rentabiliteitsratio's** valt op te merken dat zowel de rentabiliteit van het eigen vermogen als de rentabiliteit van het totaal vermogen betere waarden geeft voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Belgische ondernemingen maken echter wel meer gebruik van de financiële hefboomwerking. De netto verkoopsmarge toonde ook hogere waarden voor de Britse ondernemingen in het begin van de periode, maar dit verschil verkleinde echter. De **groeiratio's** kunnen opgesplitst worden in drie ratio's, die ieder een ander aspect van de groei meten. De groei in het personeelsbestand toonde zo voor het begin van de periode en voor de gemiddelde groei over de volledige periode hogere waarden voor de UK, maar voor 2001 waren er hogere waarden voor België zichtbaar, wat vooral te wijten was aan een betere aanpassing van het Brits arbeidsvolume. De groei in het balanstotaal en de groei in de omzet toonden in het algemeen ook betere waarden voor het Verenigd Koninkrijk dan voor België. Het jaar 2000 was bij de groei in de omzet hier wel een uitzondering op, aangezien de Belgische omzet dit jaar sneller groeide dan de Britse, wat verklaard werd door een depreciatie van de euro.

Over het algemeen toonden de gegevens dus zowel voor de rentabiliteitsratio's als voor de groeiratio's in het algemeen betere prestaties voor de Britse ondernemingen dan voor de Belgische ondernemingen. Ook de solvabiliteit toonde op het einde van de periode betere waarden voor de UK. De liquiditeitsratio's waren over het algemeen beter voor België, maar deze gegevens lieten toch een vermindering van

het verschil tussen België en het Verenigd Koninkrijk zien. Zeker wat betreft de solvabiliteit en de rentabiliteit zijn er dus nog mogelijkheden tot verbetering voor de Belgische ondernemingen. Wat betreft de groei van personeelsbestand zijn er nog verbeteringspunten op het gebied van de flexibilisering van het arbeidsvolume.

Om dit hoofdstuk af te sluiten kunnen nog enkele **aanbevelingen voor verder onderzoek** geformuleerd worden. Deze aanbevelingen vinden hun oorsprong in de problemen of beperkingen die zich doorheen het werk hebben voorgedaan.

Een eerste beperking die in mijn onderzoek is gebleken, is dat men niet voldoende gegevens had van de verschillende Britse regio's om een representatieve vergelijking te maken. Er zijn echter toch aanwijzingen dat deze verscheidene regio's zich op hun eigen tempo ontwikkelen o.a. door de oprichting van en het toekennen van bevoegdheden aan het nieuwe Schots en Noord-Iers parlement. Hierdoor lijkt het interessant om een verdere vergelijking van België met deze regio's te maken.

Een andere opmerking ligt in het feit dat de kleine Belgische ondernemingen zijn weggelaten uit het bestand. Aangezien België een land is met vele kleine ondernemingen kan dit wel een licht vertekend beeld opleveren door een aantal ondernemingen van de vergelijking uit te sluiten. Indien deze kleine ondernemingen waren opgenomen dan zou misschien wel de meerderheid van de ondernemingen een goede solvabiliteit hebben (boven de norm). Hierdoor kan het interessant zijn om de precieze invloed van deze kleine ondernemingen op deze vergelijking tussen België en het Verenigd Koninkrijk na te gaan.

Ook de onderzoeksperiode was een beperking. Deze periode is echter gekozen omwille van redenen die al uitgelegd zijn in de probleemstelling. De resultaten van het praktijkonderzoek hebben aangegeven dat voor de sommige ratio's de Belgische ondernemingen in het begin van deze onderzoeksperiode beter presteerden dan de Britse, maar naar het einde van de te onderzoeken periode niet meer. Dit zou eventueel kunnen wijzen op een algemene verslechtering van de prestaties van

Belgische ondernemingen ten opzichte van de Britse ondernemingen in de loop der tijd. Hiervoor zou een langere onderzoeksperiode aangewezen zijn om dit na te gaan.

Een volgend voorstel tot verder onderzoek kan gemaakt worden op het vlak van de sectoren. Bij dit onderzoek is er namelijk geen onderscheid gemaakt tussen de verschillen in prestaties van verschillende sectoren. Dit lijkt ook interessant omdat de groei van de sector waar een onderneming zich in bevindt ook een invloed kan hebben op de prestaties van deze onderneming. Ook worden hierdoor mogelijke vertekeningen door een andere samenstelling van sectoren voor beide landen verwijderd.

Een laatste voorstel kan gemaakt worden op het vlak van de toegevoegde waarde ratio's. Aangezien deze informatie niet beschikbaar was voor de Britse ondernemingen konden deze ratio's namelijk niet berekend worden. Daarom kan het interessant zijn om deze ratio's te vergelijken tussen België en het Verenigd Koninkrijk.

Lijst van de geraadpleegde werken

Wetenschappelijke literatuur

Bureau Van Dijk (2005), *secundaire database FAME*.

Daniel W. (1978), *Applied Nonparametric Statistics*, Boston, Houghton Mifflin Company.

Dienst Financiële en economische statistieken, Nationale Bank van België (2003), *ESR 1995 Raming van de jaarlijkse aggregaten 2002 (deel 1)*, Brussel.

European Commission. Eurostat (2003), *Eurostat Yearbook 2003*, Luxembourg

European Commission. Eurostat (2005), *Yearbook 2005*, Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities.

Federale overheidsdienst economie, KMO, middenstand en energie (2004) *De Belgische economie in 2003. Jaarverslag*, Brussel, Fernand Sonck.

Fitzgerald S., Dimitrov D. en Rumrill P. (2001) 'The basics of nonparametric statistics', *Speaking of Research*, p. 287-292.

Gordon R. (2003), *Macroeconomics* (9th edn), Pearson Education.

Gujarati D. (2003), *Basic Econometrics* (4th edn), New York, McGraw Hill.

Laveren E, et al (red.) (2004), *Handboek financieel beheer*, Antwerpen, Intersentia.

Limère A. (2000), *Financiële Analyse. Een statistische analyse van de Belgische jaarrekening*, Antwerpen, Standaard Uitgeverij.

McClave J. en Sincich T. (2003), *Statistics* (9th edn), USA, Prentice-Hall.

Nationale Bank van België (1997), *Jaarverslag 1996*, Brussel.

Nationale Bank van België (1998), *Jaarverslag 1997*, Brussel.

Nationale Bank van België (1999), *Jaarverslag 1998*, Brussel.

Nationale Bank van België (2000), *Jaarverslag 1999*, Brussel.

Nationale Bank van België (2001), *Jaarverslag 2000*, Brussel.

Nationale Bank van België (2002), *Jaarverslag 2001*, Brussel.

Nationale Bank van België (2003), *Jaarverslag 2002*, Brussel.

O'Donoghue J. Office for National Statistics (1998) 'Harmonised Index of Consumer Prices: Historical Estimates', *Economic Trends*, p. 49-55

Ooghe H. en Van Wymeersch C. (1994), *Financiële analyse van de onderneming, theorie en toepassing op de jaarrekening*, Zaventem, Kluwer.

SPSS Inc. (2002), *SPSS software handleiding bij versie 11.5.1*.

'Statement on EMU by the chancellor of the exchequer' (27 oktober 1997),

Artikel beschikbaar op

<URL: http://www.hm-treasury.gov.uk./Newsroom_and_Speeches/Press/1997/press_126_97.cfm>

'Statement by the chancellor of the Exchequer on UK membership of the single currency' (9 juni 2003), Artikel beschikbaar op
<URL:http://www.hm-treasury.gov.uk./documents/international_issues/the_euro/assessment/euro_assess03_speech.cfm>

The Office for National Statistics (2001), *United Kingdom National Accounts. The Blue Book 2000*, London, The Stationery Office.

The Office for National Statistics (2002), *United Kingdom National Accounts. The Blue Book 2001*, London, The Stationery Office.

The Office for National Statistics (2003), *United Kingdom National Accounts. The Blue Book 2002*, London, The Stationery Office.

The Office for National Statistics (2004), *United Kingdom National Accounts. The Blue Book 2003*, London, The Stationery Office.

The Office for National Statistics (2005), *United Kingdom National Accounts. The Blue Book 2004*, London, The Stationery Office.

The Office for national statistics (1999), Britain 2000. *The official yearbook of the united kingdom 2000*, London, The Stationery Office.

The Office for national statistics (2000), Britain 2001. *The Official Yearbook of the United Kingdom*, London, The Stationery Office.

The Office for national statistics (2001), UK 2002. *The Official Yearbook of Great Britain and Northern Ireland*, London, The Stationery Office.

The Office for national statistics (2002), UK 2003. *The Official Yearbook of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland*, London, The Stationery Office.

The Office for national statistics (2005), *United Kingdom. Balance of Payments. The Pink Book 2005*, Gosport, Palgrave Macmillan.

Vandersanden A. en Limère A.(2004), 'De groeidynamiek van ondernemingen in de Belgische provinciën: exploratief onderzoek voor de periode 1985-2002', *Staten-generaal van de Limburgse economie en werkgelegenheid*, Tielt, Lannoo, p.39-79.

Weimer R. (1987), *Applied elementary statistics*, Monterey, Brooks/Cole Publishing Company.

Webstekken

'Bank of England' (online) (20 april 2006). Beschikbaar op
<URL:<http://www.bankofengland.co.uk/>>

'Belgostat. Nationale Sociaal - Economische Databank' (online) (8 april 2006).
Beschikbaar op <URL:<http://www.nbb.be/belgostat/>>

'Euro Information. The Official Treasury Euro Resource' (online) (20 april 2006).
Beschikbaar op <URL:<http://www.euro.gov.uk/home.asp>>

'Eurostat. Database' (online) (13 mei 2006). Beschikbaar op
<URL:http://epp.eurostat.cec.eu.int/portal/page?_pageid=1090,30070682,1090_33076576&_dad=portal&_schema=PORTAL>

'HM Treasury' (online) (14 april 2006). Beschikbaar op
<URL:<http://www.hm-treasury.gov.uk/index.cfm>>

'Northern Ireland Assembly' (online) (6 april 2006) Beschikbaar op
<URL:<http://www.niassembly.gov.uk/>>

'Scottish parliament' (online) (6 april 2006). Beschikbaar op
<URL:<http://www.scottish.parliament.uk/home.htm>>

'The Office for National Statistics' (online) (13 mei 2006). Beschikbaar op
<URL:<http://www.statistics.gov.uk/>>

Overzicht Tabellen

Hoofdstuk II

Tabel 2.1: Reële BBP groeiratio's

Tabel 2.2: Veranderingspercentages van de verschillende sectoren

Tabel 2.3: Activiteitsgraad van de werkende bevolking (België)

Tabel 2.4: Tewerkstellingsgraad van de werkende bevolking (België)

Tabel 2.5: De geharmoniseerde werkloosheidsgraad (België)

Tabel 2.6: Totale arbeidskosten voor de industrie- en dienstensector (2000=100)

Tabel 2.7: veranderingspercentages van de HICP's

Hoofdstuk III

Tabel 3.1: Veranderingspercentage van het BBP ten opzichte van het voorbije jaar

Tabel 3.2: Indices van de toegevoegde waarde van de landbouwsector, 1995=100

Tabel 3.3: Indices van de toegevoegde waarde van de productiesector, 1995=100

Tabel 3.4: Indices van de toegevoegde waarde van de bouwsector, 1995=100

Tabel 3.5: Activiteitsgraad van de werkende bevolking (UK)

Tabel 3.6: Tewerkstellingsgraad van de werkende bevolking (UK)

Tabel 3.7: De geharmoniseerde werkloosheidsgraad (UK)

Tabel 3.8: Totale reële arbeidskost voor de industrie en dienstensector, (2000=100)

Tabel 3.9: Gemiddelde jaarlijkse veranderingen in de HICP index

Hoofdstuk V

Tabel 5.1: Frequentie van de ondernemingen per regio

Tabel 5.2: Beschrijvende statistiek voor de variabele ruime liquiditeit (1996-2002)

Tabel 5.3: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele current (96-02)

Tabel 5.4: Beschrijvende statistiek voor de variabele enge liquiditeit (1996-2002)

Tabel 5.5: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele acid (96-02)

Tabel 5.6: Beschrijvende statistiek voor de variabele aantal dagen klantenkrediet
(1996-2002)

- Tabel 5.7: Beschrijvende statistiek voor de variabele aantal dagen leverancierskrediet (1996-2002)
- Tabel 5.8: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele aantal dagen klantenkrediet (96-02)
- Tabel 5.9: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele aantal dagen leverancierskrediet (96-02)
- Tabel 5.10: Beschrijvende statistiek voor de variabele rotatie van de totale voorraden (1996-2002)
- Tabel 5.11: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rotatie van de totale voorraden (96-02)
- Tabel 5.12: Beschrijvende statistiek voor de variabele solvabiliteit (1996-2002)
- Tabel 5.13: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele solvabiliteit (96-02)
- Tabel 5.14: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto rentabiliteit van het eigen vermogen (1996-2002)
- Tabel 5.15: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rentabiliteit van het eigen vermogen (96-02)
- Tabel 5.16: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto rentabiliteit van het totaal der activa (1996-2002)
- Tabel 5.17: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele rentabiliteit van het totaal der activa (96-02)
- Tabel 5.18: Beschrijvende statistiek voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking (1996-2002)
- Tabel 5.19: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking (96-02)
- Tabel 5.20: Officiële leentarieven van de centrale banken
- Tabel 5.21: Beschrijvende statistiek voor de variabele netto verkoopsmarge (1996-2002)
- Tabel 5.22: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele netto verkoopsmarge (96-02)
- Tabel 5.23: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het personeelsbestand (1996-2002)

Tabel 5.24: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei
personeelsbestand (96-02)

Tabel 5.25: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het balanstotaal
(1996-2002)

Tabel 5.26: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei balanstotaal (96-
02)

Tabel 5.27: Beschrijvende statistiek voor de variabele groei van het balanstotaal
(1996-2002)

Tabel 5.28: Resultaat Mann-Whitney U test voor de variabele groei omzet (96-02)

Bijlagen

Overzicht Bijlagen

Bijlage 1: Het Bruto Binnenlands product van België (Tabel 1 en 2)

Bijlage 2: Toegevoegde waarde per sector voor België (Tabel 3)

Bijlage 3: Werkgelegenheid van België (Tabel 4, 5 en 6)

Bijlage 4: Het Bruto Binnenlands product van het Verenigd Koninkrijk (Tabel 7)

Bijlage 5: Toegevoegde waarde van de deelsectoren van de dienstensector voor het Verenigd Koninkrijk (Tabel 8)

Bijlage 6: Werkgelegenheid van het Verenigd Koninkrijk (Tabel 9, 10 en 11)

Bijlage 7: Nagaan van de normaliteitsassumptie (voor één variabele) aan de hand van de Kolmogorov-Smirnov Test. (Tabel 12 en 13)

Bijlage 8: Grafisch nagaan voor één variabele of beide groepen (België-UK) een gelijke verdeling hebben.

Bijlage 9: Resultaat van de Mann-Whitney Test (ranks) (Tabel 14 – 26)

Bijlage 10: Resultaat van de Mann-Whitney Test voor de variabele omzet (Tabel 27 en 28)

Bijlage 1: Het Bruto Binnenlands product van België (Tabel 1 en 2)

Tabel 1: BBP aan werkelijke prijzen en aan koopkrachtstandaarden

Gross domestic product at market prices								
jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	
regio								
België	unit (mio eur)	217001,1	220129,4	227984,8	238233,4	251740,6	258883,5	267577,9
	Millions of euro (from 1.1.1999)/							
	Millions of ECU (up to 31.12.1998)							
België	unit (mio pps)	195296,0	204144,0	211918,6	222056,6	240470,6	251225,7	261371,2
	Millions of PPS (Purchasing Power Standard)							

Bron: Eurostat

Tabel 2: Reële BBP groeiratio's met hun verdere opsplitsing

BNI en belangrijkste bestedingscategorieën tegen prijzen van 2000 (veranderingspercentages)

	BNI													
	Totaal	Saldo van de primaire inkomsten	BBP	Totaal van de finale bestedingen										Uitvoer van goederen en diensten
				Totaal	Consumptie van de particulieren	Overheidsuitgaven	Totaal	Consumptie van de particulieren	Bruto vorming van vast kapitaal door de bedrijven	Woon- en gebouwen	Bruto vorming van vast kapitaal door de bedrijven	Voorraadwijziging		
2002	1,8	-0,2	1,5	0,9	0,7	0,8	2,7	2,9	0,5	-0,7	-3,1	0,0	1,2	0,1
2001	0,3	-0,7	1,0	0,7	0,5	1,1	1,5	2,7	-11,3	-4,3	3,3	-0,8	0,9	0,2
2000	2,4	0,4	3,9	6,0	4,0	3,7	2,3	2,3	2,4	1,0	6,0	0,4	8,4	8,7
1999	2,6	0,2	3,1	3,6	2,4	2,0	4,7	3,5	19,4	5,0	2,1	-0,3	5,0	4,3
1998	2,5	-0,2	1,9	4,1	2,6	2,7	0,9	1,1	-1,2	-0,4	5,2	0,2	5,9	7,0
1997	2,9	0,2	3,3	4,1	2,5	1,8	0,4	0,1	3,2	10,2	6,7	0,0	6,1	5,1
1996	0,8	0,2	1,2	1,9	0,9	1,3	1,7	2,4	-7,3	-8,6	5,7	-0,5	3,1	2,8

Bron: NBB

Bijlage 2: Toegevoegde waarde per sector voor België (Tabel 3)

Tabel 3: Oorsprong van het binnenlands product: bruto toegevoegde waarde per bedrijfstak

		1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	
		<i>(ramingen tegen basisprijzen, in miljoenen euro's)</i>								
	Section Nace-Bel									
Landbouw, jacht, bosbouw en visserij	A+B	3.045	2.973	3.081	3.232	3.449	3.407	3.270	3.752	
Nijverheid	C+D+E	43.765	45.301	48.345	48.979	49.813	52.106	52.185	52.452	
Bouwnijverheid	F	9.732	9.466	9.812	9.596	9.839	10.694	10.705	10.613	
Diensten		133.582	134.118	137.315	140.342	144.207	147.541	150.309	150.555	
Handel, vervoer en verkeer	G+H+I	39.097	37.766	38.102	38.316	39.063	39.981	41.663	41.961	
Financiële diensten, immobiliën, huur en diensten aan bedrijven	J+K	49.125	50.851	53.488	55.867	57.364	58.464	58.595	58.122	
Overheid en onderwijs	L+M	27.932	28.356	28.393	28.704	29.351	29.723	30.002	30.530	
Andere diensten	N+O+P	17.429	17.145	17.332	17.456	18.429	19.374	20.048	19.942	
Andere componenten ¹		12.049	12.763	13.407	14.082	15.816	17.685	16.747	17.430	
Bruto binnenlands product tegen marktprijzen		202.174	204.621	211.960	216.232	223.124	231.433	233.216	234.801	

¹ Productgebonden belastingen min subsidies en indirect gemeten diensten van financiële intermediairs (IGDFI).

Bron: NBB (2002)

Bijlage 3: Werkgelegenheid van België (Tabel 4, 5 en 6)

Tabel 4: Het aantal deeltijds werkenden als een percentage van de totale werkgelegenheid

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Regio België	14,5	15,2	16,5	18,4	18,9	18,5	19,1

Bron: Eurostat

Tabel 5: Het percentage van werknemers die met tijdelijke contracten werken

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Regio België	6	6,6	8,2	9,9	9,1	8,8	8,1

Bron: Eurostat

Tabel 6: Langdurige werkloosheid in België

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Langdurige werkloosheid als % van de actieve bevolking	5,7	5,4	5,6	4,8	3,7	3,2	3,7
Langdurige werkloosheid als % van de totale werkloosheid	59,4	59	59,6	56,9	54,2	48,4	48,8

Bron: Eurostat

Bijlage 4: Het Bruto Binnenlands product van het Verenigd Koninkrijk
(Tabel 7)

Tabel 7: Opsplitsing van de veranderingspercentages van het BBP tegen constante prijzen, naar veranderingspercentages van de belangrijkste bestedingscategorieën

	Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<u>Gross domestic product</u>		2,7	3,2	3,2	3	4	2,2	2
Final consumption expenditure		3	2,6	3,3	4,3	4,3	2,7	3,7
Domestic demand		3	3,7	5,2	4,3	4,2	2,9	3,5
Household and NPISH final consumption expenditure		3,6	3,6	4	4,4	4,5	3	3,5
Final consumption expenditure of general government		1,1	-0,5	1,1	4	3,7	1,7	4,4
/ <i>Collective consumption expenditure of general government</i>		0	-3	1	5,7	2,8	3,3	5,4
Gross capital formation		2,2	8,1	12,3	2,2	2,7	2,9	0,6
/ <i>Gross fixed capital formation</i>		5,5	6,7	13	2,1	3,5	2,4	3
/ <i>Changes in inventories and acquisitions less disposals of</i>								
/ <i>valuables</i>		-61,3	145,5	47,1	55,2	3,9	26,3	-0,3
Exports of goods and services		8,7	8,3	3,1	4,3	9,1	2,9	0,2
Imports of goods and services		9,7	9,7	9,3	7,9	9	4,8	4,5

Bron: Eurostat

Bijlage 5: Toegevoegde waarde van de deelsectoren van de dienstensector voor het Verenigd Koninkrijk (Tabel 8)

Tabel 8: Indices van de toegevoegde waarde (aan basis prijzen) voor de deelsectoren van de dienstensector, 1995=100.

NACE-code (G, H en I) Groothandel en kleinhandel (handel), herstellingen aan motorvoertuigen en persoonlijke/huishoudelijke goederen, hotels en restaurants, vervoer, opslag en communicatie							
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
United Kingdom	104,4	109,5	115,4	120,3	126,4	131,5	135
NACE-code (J en K) Financiële diensten, vastgoed, huur en diensten aan bedrijven							
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
United Kingdom	103,7	109,8	117	121,1	127,2	133,8	133,3
NACE-code (L tot en met P) Overheid, onderwijs, gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening, gemeenschapsvoorzieningen, sociaal-culturele en persoonlijke diensten en particuliere huishoudens met werknemers							
Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
United Kingdom	101,7	101,9	104,4	107,7	111,7	114,7	117

Bron: Eurostat

Bijlage 6: Werkgelegenheid van het Verenigd Koninkrijk (Tabel 9, 10 en 11)

Tabel 9: Het percentage van deeltijdswerkenden ten opzichte van het totaal aantal werkenden

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Regio UK	24,6	24,6	24,5	24,6	25,2	25,1	25,4

Bron: Eurostat

Tabel 10: Het percentage van de werknemers die met tijdelijke contracten werken

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Regio UK	7,3	7,6	7,3	7	6,9	6,7	6,4

Bron: Eurostat

Tabel 11: Langdurige werkloosheid (als %) in het Verenigd Koninkrijk

Jaar	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Langdurige werkloosheid als % van de actieve bevolking	3,1	2,5	1,9	1,7	1,4	1,3	1,1
Langdurige werkloosheid als % van de totale werkloosheid	38,8	36,4	30,3	28,3	26,7	25,3	21,7

Bron: Eurostat

Bijlage 7: Nagaan van de normaliteitassumptie (voor één variabele) aan de hand van de Kolmogorov-Smirnov Test. (Tabel 12 en 13)

Aangezien een normale verdeling een belangrijke assumptie is, moet deze test voor alle variabelen worden uitgevoerd. Hieronder zal de procedure voor deze test uitgewerkt worden voor de variabele ruime liquiditeit in 1996 (current96). De procedure voor de andere variabelen verloopt op een gelijkaardige manier.

De Kolmogorov-Smirnov Test gaat na of de gegeven verdeling overeenkomt met een theoretische verdeling. De theoretische verdelingen die men kan nagaan in SPSS zijn: de normale, de Poisson, de Uniforme en de exponentiële verdeling. De Kolmogorov-Smirnov Test stelt voor een vergelijking met de normale verdeling deze nulhypothese en alternatieve hypothese op:

H_0 : Er bestaat geen verschil tussen de geobserveerde distributie en de normale verdeling

H_1 : Er bestaat wel een significant verschil.

Een verwerping van de nulhypothese houdt dus in dit geval in dat de normale distributie niet gepast is. Aangezien later de invloed van het land op de verschillende variabelen zal worden nagegaan, moet men hier nu ook al rekening mee houden. De gegevens van beide landen zijn ook uit twee onafhankelijke gegevensbestanden samengenomen. Daarom moeten de gegevens van de variabele ook per land getest worden, omdat afzonderlijk er misschien wel sprake is van een normale verdeling per land. Door deze opsplitsing kan een eventuele vertekening in de verdeling vermeden worden. In SPSS gebeurt dit aan de hand van de functie 'Split File', waarbij ingegeven moet worden dat men de groepen op basis van een variabele 'landnummer' moet indelen. Deze variabele neemt voor België de waarde '1' en voor het Verenigd Koninkrijk de waarde '2' aan. De 29 ondernemingen zonder een waarde bij de variabele land worden als 'missing value' beschouwd.

Hierna kan de Kolmogorov-Smirnov Test uitgevoerd worden. De resultaten hiervan zijn hieronder opgenomen.

Tabel 12: Beschrijvende statistiek voor de variabele ruime liquiditeit (1996)

LAND		N	Mean	Std. Deviation	Minimum	Maximum	Percentiles		
							25th	50th (Median)	75th
Geen waarde	CURRENT 1996	29	3,6228	12,62474	,03	68,99	,7150	1,0600	1,4200
België	CURRENT 1996	4357	1,7840	5,81564	,03	322,64	1,0100	1,2500	1,7300
UK	CURRENT 1996	13914	1,5029	1,93395	,01	89,18	,9400	1,1800	1,6200

Bron: Eigen verwerking

Tabel 13: One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test voor de variabele ruime liquiditeit (1996)

LAND		CURRENT 1996	
Geen waarde	N	29	
	Normal Parameters(a,b)	Mean Std. Deviation	3,6228 12,62474
	Most Extreme Differences	Absolute	,445
		Positive	,445
		Negative	-,388
	Kolmogorov-Smirnov Z		2,396
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000
België	N	4357	
	Normal Parameters(a,b)	Mean Std. Deviation	1,7840 5,81564
	Most Extreme Differences	Absolute	,385
		Positive	,339
		Negative	-,385
	Kolmogorov-Smirnov Z		25,417
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000
UK	N	13914	
	Normal Parameters(a,b)	Mean Std. Deviation	1,5029 1,93395
	Most Extreme Differences	Absolute	,246
		Positive	,246
		Negative	-,235
	Kolmogorov-Smirnov Z		28,960
	Asymp. Sig. (2-tailed)		,000

a Test distribution is Normal.

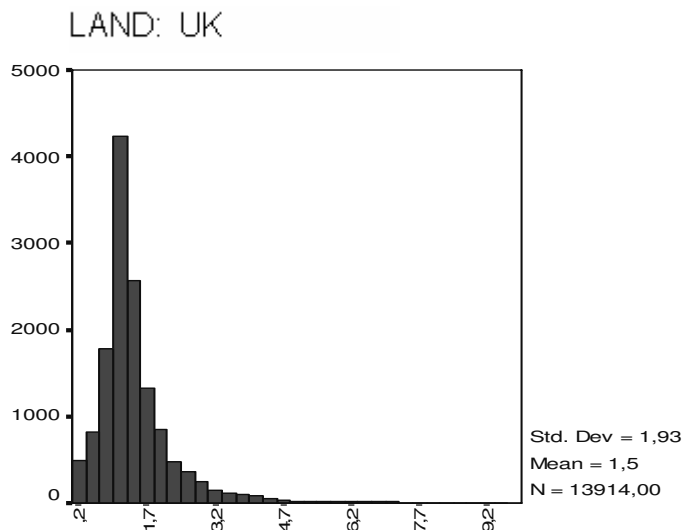
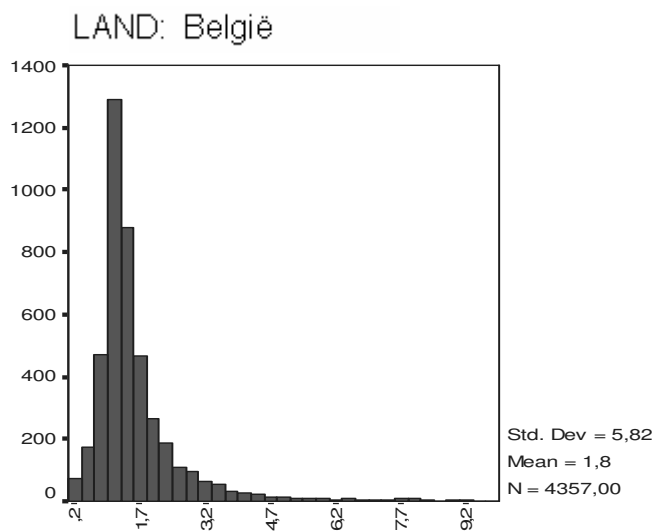
b Calculated from data.

Bron: Eigen verwerking

De eerste tabel is een beschrijvende tabel. Op het eerste zicht vallen direct de maximum waarden op. Aan de kwartielwaarden te zien en het feit dat het om een ratio gaat met norm = 1, zal het hier waarschijnlijk gaan om 'outlayers'. De Kolmogorov-Smirnov Test toont per land het aantal gegevens (N), het gemiddelde en de standaarddeviatie, de meest extreme verschillen, de Kolmogorov-Smirnov Z test statistic en de p-waarde. Deze laatste is zowel voor het Verenigd Koninkrijk als voor België 0,000 en is dus kleiner dan de kritieke waarde van 0,05. De nulhypothese kan dus met 5%, zelfs met 1% zekerheid verworpen worden en de distributie is dus voor deze variabele voor beide landen niet normaal verdeeld.

Bijlage 8: Grafisch nagaan voor één variabele of beide groepen (België-UK) een gelijke verdeling hebben.

De Mann-Whitney Test vereist een gelijke spreiding voor beide groepen. Dit wordt grafisch nagegaan door per variabele de histogrammen te vergelijken. Hier wordt dit uitgelegd aan de hand van de variabele 'ruime liquiditeit of current' voor het jaar 1996.

Deze histogrammen tonen dus duidelijk een gelijkaardig verloop voor zowel de Belgische als de Britse ondernemingen.

Bijlage 9: Resultaat van de Mann-Whitney Test (ranks)

(Tabel 14 – 26)

Tabel 14: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele ruime liquiditeit (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
CURRENT 1996	België	4357	9769,80	42566997,0
	UK	13914	8937,53	124356859,0
	Totaal	18271		
CURRENT 1997	België	4358	9652,52	42065666,0
	UK	13908	8970,87	124766845,0
	Totaal	18266		
CURRENT 1998	België	4358	9598,12	41828599,5
	UK	13905	8985,91	124949116,5
	Totaal	18263		
CURRENT 1999	België	4358	9494,54	41377200,0
	UK	13887	9006,40	125071935,0
	Totaal	18245		
CURRENT 2000	België	4358	9408,21	41000968,0
	UK	13887	9033,50	125448167,0
	Totaal	18245		
CURRENT 2001	België	4358	9358,81	40785701,5
	UK	13878	9043,04	125499264,5
	Totaal	18236		
CURRENT 2002	België	4358	9166,58	39947954,5
	UK	13771	9032,85	124391430,5
	Totaal	18129		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 15: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele enge liquiditeit (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
ACID 1996	België	4357	9588,90	41778835,5
	UK	13902	8986,18	124925834,5
	Totaal	18259		
ACID 1997	België	4358	9453,83	41199810,0
	UK	13901	9028,48	125504860,0
	Totaal	18259		
ACID 1998	België	4358	9359,98	40790806,0
	UK	13898	9055,91	125859090,0
	Totaal	18256		
ACID 1999	België	4358	9290,31	40487189,5
	UK	13881	9066,53	125852490,5
	Totaal	18239		
ACID 2000	België	4357	9181,50	40003776,0
	UK	13875	9096,09	126208252,0
	Totaal	18232		
ACID 2001	België	4357	9136,61	39808215,5
	UK	13863	9102,29	126185094,5
	Totaal	18220		
ACID 2002	België	4357	8967,42	39071064,5
	UK	13770	9094,56	125232063,5
	Totaal	18127		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 17: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele aantal dagen leverancierskrediet (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
LEVDAG 1996	België	4277	12069,40	51620811,0
	UK	13070	7562,90	98847067,0
	Totaal	17347		
LEVDAG 1997	België	4277	12225,05	52286529,5
	UK	13093	7529,26	98580605,5
	Totaal	17370		
LEVDAG 1998	België	4263	12106,74	51611042,0
	UK	13038	7521,09	98059909,0
	Totaal	17301		
LEVDAG 1999	België	4267	12310,47	52528769,5
	UK	12941	7382,54	95537466,5
	Totaal	17208		
LEVDAG 2000	België	4253	12299,66	52310454,0
	UK	13002	7426,99	96565686,0
	Totaal	17255		
LEVDAG 2001	België	4266	12337,83	52633196,0
	UK	13014	7428,51	96674644,0
	Totaal	17280		
LEVDAG 2002	België	4219	12063,80	50897152,5
	UK	12806	7343,17	94036672,5
	Totaal	17025		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 16: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele aantal dagen klantenkrediet (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
KLDAG 1996	België	4252	9429,04	40092285,5
	UK	12821	8241,16	105659915,5
	Totaal	17073		
KLDAG 1997	België	4263	9591,24	40887446,0
	UK	12818	8191,71	105001375,0
	Totaal	17081		
KLDAG 1998	België	4244	9465,77	40172712,0
	UK	12826	8227,68	105528273,0
	Totaal	17070		
KLDAG 1999	België	4253	9679,24	41165797,5
	UK	12821	8158,76	104603477,5
	Totaal	17074		
KLDAG 2000	België	4243	9692,29	41124396,0
	UK	12794	8129,89	104013807,0
	Totaal	17037		
KLDAG 2001	België	4250	9777,33	41553661,5
	UK	12799	8109,15	103789063,5
	Totaal	17049		
KLDAG 2002	België	4203	9681,62	40691830,5
	UK	12621	7989,86	100840069,5
	Totaal	16824		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 18: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele rotatie van de totale voorraden (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
ROTVOOR 1996	België	3726	7342,05	27356479,0
	UK	11407	7640,48	87154932,0
	Totaal	15133		
ROTVOOR 1997	België	3727	7213,55	26884885,5
	UK	11367	7657,00	87037079,5
	Totaal	15094		
ROTVOOR 1998	België	3718	7194,11	26747706,0
	UK	11320	7626,37	86330535,0
	Totaal	15038		
ROTVOOR 1999	België	3730	7188,19	26811947,0
	UK	11264	7599,93	85605568,0
	Totaal	14994		
ROTVOOR 2000	België	3711	7121,08	26426346,0
	UK	11257	7604,30	85601650,0
	Totaal	14968		
ROTVOOR 2001	België	3708	7066,96	26204302,5
	UK	11172	7564,48	84510337,5
	Totaal	14880		
ROTVOOR 2002	België	3667	6859,66	25154382,5
	UK	10940	7452,94	81535145,5
	Totaal	14607		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 19: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele solvabiliteit (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
SOLV 1996	België	4354	9367,20	40784770,0
	UK	13746	8950,19	123029280,0
	Totaal	18100		
SOLV 1997	België	4356	9154,33	39876282,5
	UK	13737	9012,96	123811088,5
	Totaal	18093		
SOLV 1998	België	4357	9077,92	39552480,0
	UK	13740	9039,83	124207273,0
	Totaal	18097		
SOLV 1999	België	4357	8925,45	38888181,0
	UK	13752	9096,05	125088814,0
	Totaal	18109		
SOLV 2000	België	4356	8846,48	38535286,5
	UK	13711	9093,57	124681991,5
	Totaal	18067		
SOLV 2001	België	4356	8860,86	38597885,0
	UK	13680	9068,70	124059781,0
	Totaal	18036		
SOLV 2002	België	4357	8759,30	38164289,5
	UK	13616	9059,86	123359061,5
	Totaal	17973		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 20: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele netto rentabiliteit van het eigen vermogen (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
RENTEM 1996	België	4172	6787,47	28317337,5
	UK	13796	9648,90	133116158,5
	Totaal	17968		
RENTEM 1997	België	4204	6801,32	28592730,5
	UK	13818	9683,93	133812522,5
	Totaal	18022		
RENTEM 1998	België	4185	7123,58	29812163,0
	UK	13802	9561,14	131962915,0
	Totaal	17987		
RENTEM 1999	België	4169	7552,39	31485933,5
	UK	13810	9423,99	130145276,5
	Totaal	17979		
RENTEM 2000	België	4169	7890,41	32895126,5
	UK	13795	9312,54	128466503,5
	Totaal	17964		
RENTEM 2001	België	4175	7697,76	32138143,5
	UK	13809	9383,95	129582976,5
	Totaal	17984		
RENTEM 2002	België	4097	7608,80	31173249,5
	UK	13785	9337,59	128718653,5
	Totaal	17882		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 21: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele netto rentabiliteit van het totaal der activa (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
NROI 1996	België	4300	7761,80	33375733,0
	UK	13875	9499,00	131798667,0
	Totaal	18175		
NROI 1997	België	4332	7529,65	32618437,0
	UK	13878	9597,40	133192718,0
	Totaal	18210		
NROI 1998	België	4301	7895,09	33956771,0
	UK	13876	9459,06	131253982,0
	Totaal	18177		
NROI 1999	België	4298	8286,74	35616416,0
	UK	13857	9323,42	129194674,0
	Totaal	18155		
NROI 2000	België	4301	8787,62	37795534,0
	UK	13857	9170,10	127070027,0
	Totaal	18158		
NROI 2001	België	4304	8796,86	37861694,5
	UK	13855	9167,96	127022025,5
	Totaal	18159		
NROI 2002	België	4260	8681,11	36981514,0
	UK	13836	9161,62	126760142,0
	Totaal	18096		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 23: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele netto verkoopsmarge (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
NIMARGE 1996	België	4313	8255,19	35604644,0
	UK	13873	9354,12	129769747,0
	Totaal	18186		
NIMARGE 1997	België	4326	8094,59	35017216,0
	UK	13873	9413,51	130593684,0
	Totaal	18199		
NIMARGE 1998	België	4336	8361,17	36254015,0
	UK	13874	9338,12	129557140,0
	Totaal	18210		
NIMARGE 1999	België	4327	8703,95	37661994,5
	UK	13871	9222,89	127930706,5
	Totaal	18198		
NIMARGE 2000	België	4328	9124,17	39489414,0
	UK	13869	9091,14	126085089,0
	Totaal	18197		
NIMARGE 2001	België	4324	9041,76	39096553,5
	UK	13866	9112,26	126350591,5
	Totaal	18190		
NIMARGE 2002	België	4333	9030,18	39127788,5
	UK	13860	9117,89	126373932,5
	Totaal	18193		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 22: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele Graad van financiële hefboomwerking (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
HEFBOOM 1996	België	3360	7308,81	24557613,5
	UK	8875	5667,17	50296116,5
	Totaal	12235		
HEFBOOM 1997	België	3427	7350,77	25191074,0
	UK	9085	5843,73	53090254,0
	Totaal	12512		
HEFBOOM 1998	België	3368	6982,47	23516944,5
	UK	8775	5722,55	50215351,5
	Totaal	12143		
HEFBOOM 1999	België	3432	6709,25	23026162,5
	UK	8374	5573,27	46670558,5
	Totaal	11806		
HEFBOOM 2000	België	3415	6397,76	21848351,0
	UK	7842	5294,22	41517302,0
	Totaal	11257		
HEFBOOM 2001	België	3247	6419,01	20842528,0
	UK	7755	5117,34	39684975,0
	Totaal	11002		
HEFBOOM 2002	België	3148	6369,21	20050266,5
	UK	7584	4950,29	37543011,5
	Totaal	10732		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 24: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele groei personeelsbestand (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
GRN 1997	België	4358	8520,32	37131553,0
	UK	13951	9353,26	130487342,0
	Totaal	18309		
GRN 1998	België	4358	8560,53	37306796,5
	UK	13951	9340,70	130312098,5
	Totaal	18309		
GRN 1999	België	4358	8914,96	38851377,0
	UK	13951	9229,98	128767518,0
	Totaal	18309		
GRN 2000	België	4358	9195,50	40073996,0
	UK	13951	9142,35	127544899,0
	Totaal	18309		
GRN 2001	België	4358	9488,28	41349934,5
	UK	13951	9050,89	126268960,5
	Totaal	18309		
GRN 2002	België	4358	9143,91	39849163,0
	UK	13951	9158,46	127769732,0
	Totaal	18309		
GRN 96-02	België	4358	8329,08	36298123,0
	UK	13951	9413,00	131320772,0
	Totaal	18309		

Bron: Eigen verwerking

Tabel 25: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele groei balanstotaal (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
GRTM 1997	België	4356	8291,07	36115882,5
	UK	13939	9415,80	131246777,5
	Totaal	18295		
GRTM 1998	België	4357	8378,62	36505647,0
	UK	13935	9386,59	130802131,0
	Totaal	18292		
GRTM 1999	België	4358	9213,57	40152726,5
	UK	13935	9126,18	127173344,5
	Totaal	18293		
GRTM 2000	België	4358	9029,96	39352554,5
	UK	13934	9182,95	127955223,5
	Totaal	18292		
GRTM 2001	België	4358	8752,10	38141636,5
	UK	13933	9269,21	129147849,5
	Totaal	18291		
GRTM 2002	België	4358	8542,41	37227826,5
	UK	13913	9321,93	129696029,5
	Totaal	18271		

Bron: Eigen verwerking

**Tabel 26: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele
groei omzet (1996-2002)**

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
GROMZET 1997	België	4358	8566,40	37332366,5
	UK	13951	9338,87	130286528,5
	Totaal	18309		
GROMZET 1998	België	4358	9095,98	39640281,0
	UK	13951	9173,44	127978614,0
	Totaal	18309		
GROMZET 1999	België	4358	9106,93	39688016,0
	UK	13951	9170,01	127930879,0
	Totaal	18309		
GROMZET 2000	België	4358	9434,59	41115938,5
	UK	13951	9067,66	126502956,5
	Totaal	18309		
GROMZET 2001	België	4358	8625,56	37590174,0
	UK	13951	9320,39	130028721,0
	Totaal	18309		
GROMZET 2002	België	4358	8661,35	37746184,0
	UK	13951	9309,20	129872711,0
	Totaal	18309		

Bron: Eigen verwerking

Bijlage 10: Resultaat van de Mann-Whitney Test voor de variabele omzet (Tabel 27 en 28)

Hieronder worden de resultaten van de Mann-Whitney Test voor de variabele 'omzet' weergegeven. Uit deze twee tabellen kan men afleiden dat de verschillen voor deze variabele ieder jaar significant zijn (p -waarde $< 0,05$). De gemiddelde ranks zijn ook ieder jaar hoger voor de UK dan voor België.

Tabel 27: Resultaat Mann-Whitney U Test voor de variabele omzet (96-02)

	OMZET96	OMZET97	OMZET98	OMZET99	OMZET00	OMZET01	OMZET02
Mann-Whitney U	23783847,000	23176234,000	23164611,000	23162652,500	23295961,500	23051472,500	23044300,000
Wilcoxon W	33282108,000	32674495,000	32662872,000	32660913,500	32794222,500	32549733,500	32542561,000
Z	-21,720	-23,715	-23,753	-23,759	-23,322	-24,124	-24,148
Asymp. Sig. (2-tailed)	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000

a Grouping Variable: LANDNR

Bron: Eigen verwerking

Tabel 28: Mann-Whitney Test (Ranks) voor de variabele omzet (1996-2002)

	LAND	N	Mean Rank	Sum of Ranks
OMZET96	België	4358	7637,01	33282108,00
	UK	13951	9629,19	134336787,00
	Totaal	18309		
OMZET97	België	4358	7497,59	32674495,00
	UK	13951	9672,74	134944400,00
	Totaal	18309		
OMZET98	België	4358	7494,92	32662872,00
	UK	13951	9673,57	134956023,00
	Totaal	18309		
OMZET99	België	4358	7494,47	32660913,50
	UK	13951	9673,71	134957981,50
	Totaal	18309		
OMZET00	België	4358	7525,06	32794222,50
	UK	13951	9664,16	134824672,50
	Totaal	18309		
OMZET01	België	4358	7468,96	32549733,50
	UK	13951	9681,68	135069161,50
	Totaal	18309		
OMZET02	België	4358	7467,32	32542561,00
	UK	13951	9682,20	135076334,00
	Totaal	18309		

Bron: Eigen verwerking

Auteursrechterlijke overeenkomst

Opdat de Universiteit Hasselt uw eindverhandeling wereldwijd kan reproduceren, vertalen en distribueren is uw akkoord voor deze overeenkomst noodzakelijk. Gelieve de tijd te nemen om deze overeenkomst door te nemen en uw akkoord te verlenen.

Ik/wij verlenen het wereldwijde auteursrecht voor de ingediende eindverhandeling:

Verschillen in prestaties van bedrijven uit België en het Verenigd Koninkrijk op basis van jaarrekeningenonderzoek

Richting: **Licentiaat in de toegepaste economische wetenschappen**

Jaar: **2006**

in alle mogelijke mediaformaten, - bestaande en in de toekomst te ontwikkelen - , aan de Universiteit Hasselt.

Deze toekenning van het auteursrecht aan de Universiteit Hasselt houdt in dat ik/wij als auteur de eindverhandeling, - in zijn geheel of gedeeltelijk -, vrij kan reproduceren, (her)publiceren of distribueren zonder de toelating te moeten verkrijgen van de Universiteit Hasselt.

U bevestigt dat de eindverhandeling uw origineel werk is, en dat u het recht heeft om de rechten te verlenen die in deze overeenkomst worden beschreven. U verklaart tevens dat de eindverhandeling, naar uw weten, het auteursrecht van anderen niet overtreedt.

U verklaart tevens dat u voor het materiaal in de eindverhandeling dat beschermd wordt door het auteursrecht, de nodige toelatingen hebt verkregen zodat u deze ook aan de Universiteit Hasselt kan overdragen en dat dit duidelijk in de tekst en inhoud van de eindverhandeling werd genotificeerd.

Universiteit Hasselt zal u als auteur(s) van de eindverhandeling identificeren en zal geen wijzigingen aanbrengen aan de eindverhandeling, uitgezonderd deze toegelaten door deze licentie

Ik ga akkoord,

Laura WINTERS

Datum: